

SEÇİM 2023

14 MAYIS

CUMHURBAŞKANI SEÇİMİ ve
28. DÖNEM MİLLETVEKİLİ
GENEL SEÇİMİ

**HER SANDIKTA
BİR AVUKAT**
El Kitabı

İSTANBUL BAROSU

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
1. SEÇİMDE SANDIK GÜVENLİĞİ İÇİN AVUKATLARIN BİLMESİ GEREKENLER	9
Seçim Günü	9
Sandığın konulacağı yerin belirlenmesi:	9
Sandık çevresi:	10
Sandık çevresinde kimler bulunur?	10
Seyyar Sandık Kurulları	11
Sandık çevresinde düzeni kim sağlar?	11
Sandık çevresi dışındaki inzibat tedbirleri.....	11
Sandık Kurulu Üyesi ve Müşahit Görevleri Aynı mıdır?	12
2. SANDIK ÇEVRESİNDEKİ GÖREVLİLER	12
Sandık Kurulu kimlerden oluşur?	12
Sandık Kurulu Başkan ve Üyelerinden gelmeyen olursa ne olacak?	12
Sandık Kurulunun görevleri nelerdir?	13
Sandık Kurulu Kararlarını Nasıl Alır?	15
“Müşahit” kime denir, görevleri nelerdir?	15
Müşahidin sandık başında bulunma hakkı:	15
Müşahidin ve sandık kurulu üyelerinin oy kullanması:	17
3. SEÇİM GÜNÜ: SANDIK ÇEVRESİ YASAKLARI VE KURALLAR	17
Seçim günü yasakları:	17
Görevli olmayan yabancı şahıslar:	17
Sandık kurulunca çağrılmamış, üniformalı güvenlik görevlileri:	18
Medya sandık alanına girebilir mi?	18
4. SEÇİM GÜNÜ: OY VERME	18
Oy verme ne zaman başlar, ne zaman biter?	18
Oy verme işleminin biteceği saat geldiğinde hala seçmen varsa ne olacaktır? ..	18

Kimler oy kullanabilir?	18
Kimlik Tespiti:.....	19
Oy verme düzeni	20
Oy verme sırasında nelere dikkat edilmelidir?	21
Oy kullanmada öncelik	21
Engellilerin oy kullanması.....	21
Okuma-yazma bilmeyen seçmenlerin oy kullanmaları.....	21
Fiil ehliyeti bulunmayan yaşlı kişiler ve/veya zihinsel engelli kişiler oy kullanabilirler mi? Böyle bir durumda nelere dikkat edeceğiz?.....	22
Tutuklular ile taksirli suçlardan hükümlülerin oy kullanması	22
Sandık seçmen listesinde adları yazmayan kişiler, o sandıkta oy kullanabilirler mi?.....	22

5. OY DÖKÜM VE SAYIMI

Başlamadan önce:.....	24
Sayım ve döküm başlamadan önce yapılacak işler:.....	24
Masa üzerindeki eşyaların kaldırılması, oy verenler sayısının denetlenmesi ve tutanağa geçirilerek ilânı:	25
Sayım.....	25
Oy pusulaları ve Zarflar	25
Kullanılmayan birleşik oy pusulaları ve zarflar:.....	25
Sandıkların Açılması:.....	26
Zarfların Açılması	27
Zarfların açılması ve oyların sayım ve dökümü (135 Sayılı Genelge 40 madde):27	
Geçerli Olmayan Oy Pusulaları (135 Sayılı Genelge 41 madde).....	28
Hesaba katılan ve katılmayan oy pusulaları	30
Seçim sonuçlarının sayım ve döküm cetvellerine geçirilmesi:	30

6. SONUÇ İLANI VE SORUMLULUKLAR.....

Sandık sonuç tutanağının düzenlenmesi ve ilânı:	33
Sandık sonuç tutanağının düzenlenmesi	34
Tutanağa geçirilecek bilgiler nelerdir?	34
Sandık sonuç tutanağının düzenlenmesi:	34

Sayım ve döküm işlemleri tamamlandıktan sonra;	36
Sandık sonuç tutanaklarının ilanı:.....	36
Sayıma ilişkin kâğıt ve belgelerin paketlenerek torbaya konulması:	36
Sayıma ilişkin torbanın (kâğıt ve belgelerin) ilçe seçim kurulu başkanına veya görevli geçici ilçe seçim kurulu başkanına teslimi:	37
Sandık kurullarınca kullanılacak ve düzenlenecek basılı kâğıtlar:.....	39
7. İTİRAZ VE ŞİKAYETLER.....	40
İtiraz ve Şikâyet aynı şey midir?	40
Şikâyet	40
Şikâyete yetkili kimseler:	40
Şikâyetin Süresi;	40
Şikâyetin Şekli;	41
Şikâyet Üzerine sandık kurulunun yapacağı işlemler;	41
Şikâyetin karara bağlanması;.....	41
İtiraz.....	42
İtiraza yetkili kimseler;.....	42
İtirazın şekli ve sandık kurullarının itirazı ilçe seçim kuruluna ulaştırması;	43
İtiraz Üzerine Verilen Kararların Uygulanması;.....	43
Şikâyetin veya itirazın sandık işlerini durdurmayacağı;.....	43
Kararların bildirilmesi ve tebliği;	44
8. SEÇİM GÜNÜ: SEÇİM ÖNCESİ SORUMLULUKLAR	44
Sandık başına saat kaçta geleceğiz?.....	44
Yemin:.....	44
PRATİK BİLGİLER.....	45
SONUÇ.....	46
1.EK EK BİLGİLER:.....	47
2/A- SEÇİM SUÇLARI, İTİRAZ VE ŞİKAYET	47
2/B- ŞİKAYET VE İTİRAZ DİLEKÇESİ ÖRNEKLERİ	47
2/C- YSK KARARLARI VE GENELGELER.....	47

ÖNSÖZ

Sevgili Meslektaşlarımız;

Demokrasinin temeli olan seçimlerin adil bir biçimde ve güvenli bir ortamda yapılıp tamamlanabilmesi için, yaşanabilecek her türlü kasti ve hatalı uygulamaların tümüne engel olmak gerekmektedir. Bunun sağlanabilmesi için önemli görev, Sandık Kurulu görevlileri ile yine sandık başında görev alan müşahitlere yani gözlemcilere ait olduğundan, onlara vereceğimiz hukuki destek son derece önem arz etmektedir. Sandıklara ve oyumuza sahip çıkmak hepimizin görev ve sorumluluğudur.

“Her Sandıkta Bir Avukat El Kitabı”, Seçim Kanunu ile YSK 135, 135/II,140/1 sayılı Genelgeleri doğrultusunda, seçimlerde uygulanacak ve dikkat edilmesi gereken hususların neler olduğunu bilgilendirme amaçlıdır.

Seçim gününde sandık kurulu üyeleri ve müşahitleri ile seçmenlerin yaşayacağı hukuka aykırı uygulamalara karşı, avukatlar olarak işlem ve eylemlerin usul ve yasaya uygun yapılmasını temin etmek amacıyla bu kitapçık hazırlanmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanmasına emek veren Seçim Hukuku ve Seçim Güvenliği Çalışma Komisyonu Koordinatörü Av. Süreyya Turan ve Emekli Hakim Gülay Berkay’a, eğitim veren Av. Kemal Polat ve Av. Birsen Baş Topaloğlu’na, 14 Mayıs Seçimlerinde seçim güvenliği çalışmalarımıza destek veren, Seçim Hukuku ve Seçim Güvenliği Çalışma Komisyonu üyelerimizle eğitim alarak seçimlerde görev alacak olan bütün meslektaşlarımıza teşekkür ederiz.

İSTANBUL BAROSU BAŞKANLIĞI

1. SEÇİMDE SANDIK GÜVENLİĞİ İÇİN AVUKATLARIN BİLMESİ GEREKENLER

1- GİRİŞ

298 Sayılı **Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun** esas alınarak YSK tarafından yayımlanan;

- 135 sayılı genelge; Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde **sandık kurullarının** oluşumu ile görev ve yetkilerini, yapacakları iş ve işlemleri, oy verme şekli, şikâyet ve itirazlar ile ilgili esas ve usulleri kapsar.
- 135/II sayılı genelge; **seyyar sandık kurullarının** oluşumu ile görev ve yetkilerini, yapacakları iş ve işlemleri, oy verme şekli ile ilgili esas ve usulleri kapsar.
- 140/1 sayılı genelge; “*Yurt içi seçmen kütüğünün güncelleşmesi*” ni kapsar.

SEÇİM GÜNÜ

- Oy verme işlemi Türkiye genelinde saat 08.00’de başlar.
- Sandık Kurulu’nda görev alan kişilerin ve müşahitlerin, oy verme işlemi başlamadan en geç 1,5 SAAT ÖNCE, yani saat 06.30’da görevli oldukları sandıklarda bulunması gerekir.
- Sandık Kurulu Başkanı, içerisinde mühür (EVET/TERCİH) ve Sandık Kurulu Mühürü bulunan ağız kapalı keseyi ve içerisinde oy pusulalarının ve zarfların olduğu paketleri açmadan sandık başına getirmelidir.

Sandığın konulacağı yerin belirlenmesi:

- Sandığın konulacağı yer ilçe seçim kurulunun denetiminde sandık kurulunca kararlaştırılır.
- Sandığın konulacağı yerlerin belirlenmesinde, seçmenin oyunu kolaylıkla, serbestçe ve gizli şekilde verebilmesi göz önünde bulundurulur.
- Engelli seçmenlerin kayıtlı olduğu sandık seçmen listelerine ait sandıklar, bunların rahatlıkla ve kolaylıkla oy kullanmalarını sağlamak amacıyla İlçe Seçim Kurulu’nca belirlenen binaların uygun yerlerine konulur (298/36-7, 74)
- Ceza infaz kurumlarında İlçe Seçim Kurulu Başkanı ile birlikte sandığın konulacağı yeri Sandık Kurulu Başkanı tespit eder, bu tespit cezaevi yönetiminin görüşü alınır.

- Kışla, karargâh, ordugâh gibi askeri bina ve tesislerle, karakollara ve parti binalarına, muhtarlık odalarına ve mabetlere sandık konulamaz (298/74).
- Ayrıca cep telefonu, fotoğraf veya film makinesi gibi görüntü kaydedici veya haberleşme sağlayıcı cihazlarla oy verme yerine girilmesinin yasak olduğunu ve cezasının bulunduğunu, bu tür cihazların oy verme işlemi bittikten sonra iade edilmek üzere sandık kuruluna bırakılması gerektiğini belirten levhalar OR/97 (Örnek: 20) sandık çevresinde herkesin görebileceği yerlere asılır. (298/92) (135 Sayılı Genelge 13.md.)

Sandık çevresi:

- Sandık çevresi, oy sandığının konulduğu ve sandık kurulunun görev yaptığı oda, bölüm veya bu amaçla oluşturulan yerdir. (298/81). (135 Sayılı Genelge 18.md.)
- Sandıkların ve oy kabinlerinin üzerinde Yüksek Seçim Kurulu ibaresi ve logosu bulunur. (298/68)

Sandık çevresinde kimler bulunur?

1. Sandık Kurulu başkan ve üyeleri
2. Adaylar
3. Milletvekilleri
4. Sandık bölgesinde kayıtlı seçmenler
5. Müşahitler
6. Bina sorumluları
7. Çağrı veya ihbar üzerine gelen kolluk güçleri
8. Siyasi partilerin seçim kuruluna bildirdikleri itiraza yetkili kişi ve temsilciler, seçim kurullarınca daha önce verilmiş belgeleriyle sandık çevresinde bulunabilirler.
9. Medya mensuplarının sandık çevresinde, sandık başı işlemlerine engel olmak şartıyla, haber amacıyla görüntü ve bilgi elde etmeleri serbesttir. (298/82-2) (135 Sayılı Genelge 19. md.)

SANDIK KURULU VE SEYYAR SANDIK KURULU NASIL OLUŞUR?

- Sandık Kurulu, biri başkan olmak üzere toplam 7 üye ile, oy verme işlemi başlamadan 1 saat önce (saat 07:00'da) oluşur.
- İlçe Seçim Kurulu, kurulan her seyyar sandığı, o ilçede bulunan bir sabit sandık ile ilişkilendirir.
- Sandık Kurulu, başkan dahil 4 üyenin altına düşerse, etrafta bulunan okur-yazar kişiler tarafından bu eksik kapatılır. Bu noktada müşahitler sandık kuruluna girme talebinde bulunmalıdır.

SEYYAR SANDIK KURULLARI

- İlçe Seçim Kurulu Başkanı, ulaşım, seyyar sandık sayısı, sabit sandık kurulan binaların konumu ve sandık sayılarını dikkate alarak seyyar sandık kurulu ile sabit bir sandık kurulunu ilişkilendirir.
- Seyyar sandık kurulu üyeleri normal sandık kurulu üyeleri gibi belirlenir.
- Seyyar sandık kurulu, seçmenlerin adreslerine göre bir güzergâh belirler ve sandık seçmen listesinde kayıtlı olan tüm seçmenlerin bildirdikleri adreslere tahsis edilen araçla gider.
- Parti müşahitleri araçta yer yoksa kendi araçlarıyla sandığa eşlik edebilir.
- Onaylı seyyar sandık seçmen listesinde yazılı her seçmen, oy verme yetkisine sahiptir.
- Seçmenin, gizliliği ihlal etmeyecek şekilde oy vermesi sağlanır.
- Adreste seçmenin bulunmaması veya makul sürede kapının açılmaması durumunda, bu husus sandık seçmen listesine şerh düşülür ve aynı zamanda tutanak defterine işlenerek imza altına alınır. Bu durumda o seçmenin adresine tekrar gidilmez. (135/II Sayılı Genelge 14.md.)

Sandık çevresinde düzeni kim sağlar?

- Sandık çevresinde düzeni sağlamak "*Sandık Kurulu Başkanına*" aittir.

Sandık çevresi dışındaki inzibat tedbirleri

- Sandık çevresi dışında, zabıtaya emir verme yetkisine sahip makamlarla, zabıta amir ve memurları tarafından alınacak tedbirler, seçmenin sandığın konulduğu bina,

yapı ve bunların müstemilatına serbestçe girmesini engelleyici veya güçleştirici mahiyette olamaz (298/85).(135 Sayılı Genelge 20.md.)

Sandık Kurulu Üyesi ve Müşahit Görevleri Aynı mıdır?

- Sandık kurulu üyelerinin ve müşahitlerinin görev ve sorumlulukları farklıdır.
- Sandık kurulu üyeleri, oy verme, sayım ve döküm işlerini yürüten kuruldur.
- Müşahitler ise, siyasi partilerin şikâyet ve itiraza yetkili gözlemcileridir. Müşahitlere “gözlemci” de denilebilir.
- Partilerin her sandıkta hem bir sandık kurulu üyesi, hem de bir müşahidi bulunabilir.
- İstanbul Barosu Başkanlığımızın “Her Sandıkta Bir Avukat” çalışmasıyla, okullarda ve sandıklarda bulunan parti görevlileri yanında bir avukat da bulunması amaçlanmaktadır. Çıkabilecek sorunların çözümü için sandık görevlileri ve müşahitlerin, okulda, sandıklarda bulunan avukatla irtibat halinde olması önemlidir.

2. SANDIK ÇEVRESİNDEKİ GÖREVLİLER

Sandık Kurulu kimlerden oluşur?

- Bir başkan, 6 (altı) asıl, 6 (altı) yedek üyeden oluşur. Asıl üyeler ile toplanır.
- Sandık Kurulu üyeleri, sandık başında resmi görev yapar. Oy pusulasını ve zarfı vatandaşa veren, kimlik kontrolü yapan, seçim bittikten sonra sandığı açıp oyları sayan ve tutanağı düzenleyen kurulun üyeleridir.
- İlçede görev yapan tüm kamu görevlilerinin (298 sayılı Kanununun 26. maddesinde sayılanlar hariç) listesi, mülki idare amiri tarafından yerleşim yeri adresleri esas alınmak suretiyle ilgili ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilir. İlçe seçim kurulu başkanı, bu kamu görevlileri arasından ihtiyaç duyulan sandık kurulu başkanı sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit eder ve bu kişiler arasından mani hali bulunmayanları sandık kurulu başkanı olarak belirler.

Sandık Kurulu Başkan ve Üyelerinden gelmeyen olursa ne olacak?

- Sandık Kurulu başkanının göreve gelmemesi halinde, kamu görevlileri arasından belirlenen üye, bu üyenin de bulunmaması durumunda en yaşlı üye kurula başkanlık eder. (298/22).

- Eğer sandık kurulu üyelerinden eksik varsa; gelmeyen üye yerine, aynı partinin gönderdiği yedek üye geçer. Sandık başkanı gelmemişse veya bırakıp gitmişse nüfus cüzdanı kayıtları esas alınarak, kurulun en yaşlı partili olmayan üyesi başkanlık eder. Yaş konusunda uyuşmazlık çıkarsa resmi kimlik belgesindeki bilgi esas alınır. Doğum tarihlerinin de aynı olması durumunda ad çekilir.
- Göreve gelmeyen veya bırakıp giden başkan yahut üyenin yerine görevlendirilen kişi, önceki başkan veya üye daha sonra gelse dahi görevini sürdürür.
- Sandık Kurulu Başkanı ve üç üyenin hazır olması halinde sandık kurulu kurulmuş sayılır, eksik üyeliklerin tamamlanması yoluna gidilmez. (138 Sayılı Genelge 12md.)

Sandık Kurulunun görevleri nelerdir?

- Sandık kurullarının başlıca görev ve yetkileri şunlardır:
 - a) Sandık çevresinde düzenin sağlanması, sandık kurulu başkanına, sandığın konulduğu bina, yapı ve bunların müstemilatında (binanın bahçesi müstemilata dahildir.) ise bina sorumlusuna aittir. Bina sorumlusunun bulunmadığı yerlerde ise bu yetki, en küçük numaralı sandık kurulu başkanı tarafından görevlendirilen üye tarafından kullanılır (298/71-1, 82/1),
 - b) İlçe seçim kurulunca belirlenen bina, yapı ve benzeri yerlerde, sandığın konulacağı yeri tayin etmek ve sokak başlarına bu yeri göze çaracak surette gösterir işaretleri koymak veya alışılmış araçlar ile duyurmak(298/71-2),
 - c) Ceza infaz kurumlarında cezaevi idaresinin de görüşü alınarak ilçe seçim kurulu başkanının gözetiminde sandığın konulacağı yeri belirlemek (298/85-A),
 - d) Görev yaptığı sandığın seçmen listesinde kayıtlı olmayıp da, başka bir sandık seçmen listesinde kayıtlı olan sandık kurulu başkan ve üyelerine, bina sorumlularına, görevli olan kolluk güçlerine ve ilçe seçim kurulu tarafından sandık kurulu üyelerini görev yerlerine ulaştırmak için görevlendirilen kişilere ilçe seçim kurulundan aldıkları belgelere istinaden oy kullandırmak, oy kullandıkları seçmen listesinin sonuna yazmak, imzalarını almak ve belgeleri ilçe seçim kuruluna teslim etmek,
 - e) Sandıktan çıkan zarfları, oy pusulalarını saymak, dökümlerini ve sonuçlarını tutanağa geçirmek,
 - f) Hesaba katılan ve geçerli sayılan oy pusulaları, sandık kurulunca düzenlenen tutanaklar, sayım ve dökümde kullanılıp alt tarafı kurulca imza edilen sayım

cetvelleri, hesaba katılmayan, geçerli sayılmayan veya itiraza uğrayan oy pusulaları ve hesaba katılmayan zarflar, tutanak defteri, kurulca mühürlü ve imzalı ayrı ayrı paketler halinde kurulun mührü ile mühürlendikten sonra, başkan ve üyeler tarafından imzalanıp bir torbaya konularak, kurulun bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna, sandık kurulu başkanı ve siyasi partili üyeler arasından ad çekme ile seçilecek en az iki üye tarafından götürülüp teslimini sağlamak, (Kurulun diğer üyeleri ile müşahitler de isterlerse ve taşıtta yer varsa veya taşıt kendileri tarafından sağlanmak suretiyle katılabilirler) (298/107-1-2),

- g) Oy verme işleri hakkında ileri sürülecek şikâyet ve itirazları incelemek ve karara bağlamak, kararları tutanak defterine geçirerek altını imzalamak (298/71-3-4),
- h) Sandık kurulu tutanak defteri ile gerekli diğer tutanakları düzenlemek ve altını imzalamak,
- i) Oyların sayım ve dökümü ile tutanakların düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemler ve sandıkla ilgili kararları vermek,
- j) Sandık kurullarının kararları, oyların sayımı ve dökümü ile tutanakların düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemleri aleyhine yapılan itirazları ilçe seçim kuruluna göndermek (298/128-3),
- k) Kanunlarla ve Yüksek Seçim Kurulu genelge ve kararları ile verilen diğer görevleri yapmak (298/71-6). (135 Sayılı Genelge 7/l.madde)

Oy verme gününde Sandık Kurulunun toplanma zamanı ve hemen yapacağı işler

- Sandık kurulu başkan ve üyeleri, sandık kurulu oy verme günü olan 14 Mayıs 2023 Pazar günü göreve başlamadan önce, oy verme saatinden en az bir saat önce sandık başında toplanarak, ilk iş olarak sandık başında bulunanlar önünde 135 Sayılı Genelge'nin 11. Maddesinde gösterilen şekilde and içer.
- Başkan, ilçe seçim kurulundan kontrol ederek teslim almış olduğu keseyi açarak içerisinde bulunan sandık kurulu mührünü ve ayrıca "TERCİH" veya "EVET" mührünü masanın üzerine koyar.
- Bundan sonra seçim sandığının boş olduğunu orada bulunan sandık kurulu üyeleriyle müşahitler önünde tespit ederek sandığın kapağını kapatır ve kapağı mühür bozulmadan açılmayacak şekilde sandık kurulu mührü ile mühürlür.
- Sandık kurulu; and içme, sandığı yerleştirme, kapalı oy verme yerini düzenleme işini bitirdikten sonra hazır bulunanlar önünde ilçe seçim kurulu başkanlığından

teslim aldığı ve filigranlı kâğıttan üretilmiş, üzeri Yüksek Seçim Kurulu'nca numaralanıp mühürlenerek paketlenmiş birleşik oy pusulası paketini açıp, tümünü sayar; birleşik oy pusulalarının her birinin arkasını sandık kurulu mührü ile mühürler ve birleşik oy pusulalarının sayısı ile her birinin arkasının sandık kurulu mührüyle mühürlenmiş olduğunu tutanak defterine geçirir.

- Sandık kurulu ilçe seçim kurulundan teslim alınan filigranlı kâğıttan üretilmiş ve ön yüzünün sol üst köşesinde Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu amblemi ve ilçe seçim kurulu başkanlığı mührünü taşıyan sarı renkte bastırılmış olan oy zarflarını sayar, her zarfın üzerine sandık kurulu mührünü basar ve zarfların sayısı ile her birinin ön yüzünün sandık kurulu mührüyle mühürlenmiş olduğunu tutanak defterine geçirir.
- Birleşik oy pusulaları ve zarflar masanın üzerine düzenli bir şekilde konulur.
- Sandık kurulu, sandık numarasını gösteren etiketi sandığın önüne yapıştırır.
- Sandık kurulu, yaptığı tüm bu işlemleri bu Genelge gereğince tutanak defterine geçirip imzalar (298/77). (135 Sayılı Genelge 7. madde)

Özetle Sandık Kurulu;

- Seçim için (135 sayılı genelgenin 7. maddesinde belirtilmiş) ön hazırlıkları yapar,
- Saat 07.00'de sandık başına toplanarak yemin etmesinin ardından, "EVET" ya da "TERCİH" mührünü masanın üzerine koyarak, sandığın boş olduğunu tespit eder ve oy sandığını, oy zarf ve pusulalarını mühürler,
- Seçim sırasında kimlik kontrolü yapar, seçmenin adının seçmen listesinde bulunup bulunmadığını kontrol eder,
- Oy pusulasını ve zarfı vatandaşa verir, gerekirse nasıl oy kullanacağını seçmene açıklar,
- Oy verme işleminden sonra seçmenin imzasını alır,
- Seçim bitiminde sandığı açıp oyları sayar,
- Sandık seçim sonuç tutanağını düzenler,
- Şikayetleri karara bağlar,
- Yapılan her işlemin tutanaklarını düzenler,
- Sonuç tutanağı, diğer malzemeler ve belgeleri İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı'na ulaştırır.

Sandık Kurulu Kararlarını Nasıl Alır?

- Alınan kararlar konusunda kurul arasında anlaşma sağlanmadığı takdirde, üyelerin yarısının bir fazlasının alacağı karar ile işlem yapar.
- Oyların eşitliği halinde, başkanın katıldığı tarafın kararı ile karar verilmiş sayılır.
- Kararlar tutanak altına alınır. (135 Sayılı Genelge 22. madde)

“Müşahit” kime denir, görevleri nelerdir?

- Sandık başı işlemlerini takip etmek üzere, siyasi partilerin belirleyip, İlçe Seçim Kurulu'na sunacağı yetkiliye “müşahit” veya “gözlemci” denir.
- Siyasi partilerin müşahitleri ile adayları, sandık başı işlemlerini takip etmek üzere hazır bulunabilirler.
- Müşahit, seçimin tarafsız bir şekilde yürütülüp yürütülmediği, sandık kurulunun görevini gerektiği şekilde yapıp yapmadığı gibi hususları denetler. Gerekirse itiraz ve şikâyet hakkını kullanır. Öncelikle çıkan sorunlarda okulun görevli avukatını arayarak, koordineli bir şekilde müdahale yapılması istenebilir, bu durum avukatların çözüm sürecine etkide bulunduğu alanlardan biridir.
- Sayım esnasında sayım masası başında hazır bulunan parti müşahitlerinin sayısı beşten fazla ise, hazır bulunanlar arasından başkan tarafından kurul önünde ad çekme suretiyle, sandık başında kalacak beş parti müşahidi her biri ayrı partiden olmak üzere tespit edilir. Diğer müşahitlerle bağımsız aday müşahitleri için sayım işlemini yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılır.
- Sandık çevresi dışında açık bir müşahit sayısı sınırlaması bulunmamaktadır. Ancak; Müşahitlerin görev kapsamının tek sandık çevresi ile sınırlı olup olmadığı konusunda yine açık bir hüküm bulunmamakla birlikte, 298 sayılı Kanununun 82. maddesinde sandık çevresinde bulunabilecek kişilerin kimler olduğu belirtilirken “o sandık çevresinde görevli olan müşahit” olarak anılmıştır.
- Seçim bitip oylar sayıldığında, oy sayılarının yazıldığı mühürlü tutanağın bir örneğini İlçe Başkanlığı'na ulaştırır.

Müşahidin sandık başında bulunma hakkı:

- Sandık sürecinin başından itibaren, müşahitlerin de, tüm işlemleri takip etmek ve denetlemek, tutanağa geçirmek ve gerektiği yerlerde itiraz ve şikâyet etmek üzere sürekli sandık çevresinde kalma hakkı vardır. Bu yasal hak, hiçbir şekilde engellenemez.

- Müşahitlerin sandık kurulunda eksiklik olduğu takdirde görev alabilmesi için ant içmeden evvel saat 06.30'da görevli olduğu okulda hazır bulunması önemlidir.
- Müşahitler, bu yasal hakkın engellenmesi durumunda, derhal avukatlarla iletişime geçeceklerdir.

Müşahidin ve sandık kurulu üyelerinin oy kullanması:

- Müşahit, kendi görev alacağı sandıktan başka bir sandıkta oy kullanacak olabilir. Bu durumda, sabah saat 08.00'de oy vereceği sandıkta oyunu kullanıp derhal müşahit olarak görevli olduğu sandığa gitmelidir.
- Sandık kurulu üyeleri ise, zaten görevli oldukları sandıkta oy kullanırlar.

3. SEÇİM GÜNÜ: SANDIK ÇEVRESİ YASAKLARI VE KURALLAR

Seçim günü yasakları:

- **Propaganda yasağı:** Sandık alanında hiç kimse, başkalarının görebileceği şekilde bir siyasi parti veya adaya ait rozet, amblem veya benzeri işaretler veya propaganda amaçlı yayınlar taşıyamaz; yazılı, sözlü veya görüntülü propaganda yapamaz. (135 Sayılı Genelge 19. Mad.)
- **Alkol yasağı:** Oy verme günü, alkol yasağı vardır ve uyulması zorunludur.(298 SY. Kanun 79 Mad.)
- **Silah yasağı:** Oy verme günü, emniyet ve asayiş korumakla görevli olanlardan başka hiçbir kimse, köy, kasaba ve şehirlerde silah taşıyamaz.

Görevli olmayan yabancı şahıslar:

- Sandık çevresinde, sandık kurulu başkan ve üyeleri, adaylar, milletvekilleri, o sandık bölgesinde kayıtlı seçmenler, siyasi partilerin seçim kuruluna bildirdikleri itiraza yetkili kişi ve temsilciler ve görevli müşahitler ile bina sorumluları ve çağrı, ihbar üzerine gelen görevli kolluk güçlerinden **başka kimse bulunamaz.**
- **Telefon, ses ve görüntü kayıt cihazı**
- **Dikkat çok önemlidir, Seçmenlerin yanlarında telefon, fotoğraf makinesi, herhangi bir kayıt cihazı var ise oy vermeden önce sandık görevlilerine bu cihazların tümünü bırakmaları gerekir.**

Sandık kurulunca çağrılmamış, üniformalı güvenlik görevlileri:

- Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri dışında, özel güvenlik görevlileri ve belediye zabıtalari gibi görevliler de dâhil olmak üzere resmî üniforma ve silah taşıyan kimseler sandık alanına giremezler.

Medya sandık alanına girebilir mi?

- Medya mensuplarının sandık çevresinde sandık başı işlemlerine engel olmamak şartıyla, haber amacıyla görüntü ve bilgi elde etmeleri serbesttir.(298 Sayılı Kanun 82/2 md.135 SY. Genelge 19 mad.)

4. SEÇİM GÜNÜ: OY VERME

Oy verme ne zaman başlar, ne zaman biter?

- YSK'nın bildireceği istisnai haller dışında 14 Mayıs saat 08.00'de başlar ve saat 17.00'de biter. CUMHURBAŞKANLIĞI seçiminin ikinci oylamaya kalması durumunda 28 Mayıs saat 08.00'de başlar,17.00'de biter.(135 Sayılı Genelge 25. madde)

Oy verme işleminin biteceği saat geldiğinde hala seçmen varsa ne olacaktır?

- Bitiş saati geldiği halde, sandık başında oy vermek için bekleyen seçmen varsa, bunlar sandık başkanı tarafından sayılır, kimlikleri tespit edilir ve sıra ile oyları kullanılır.
- Oy verme bitiş saatinden (Saat 17.00) sonra sandık başına gelen seçmen oy kullanamaz.(298 Sayılı Kanun 298/89,96)(135 Sayılı Genelge 25md.)

Kimler oy kullanabilir?

- İstisnai haller dışında, ancak "onaylı sandık seçmen listesinde" adı yazılı olan kişiler oy kullanabilirler.
- 298 sayılı Kanun'da sayılan istisnalar dışında, sandık seçmen listesinde kaydı olmayanların oy kullanmalarına izin verilmez.
- **Ancak kesinleşen muhtarlık bölgesi askı listelerinde adı yazılı olduğu veya bu listelere yazılması için askı süresi içinde başvurduğu ve listeye kaydedilmesi-**

ne karar verildiği halde, çoğaltılarak sandık kurullarına verilen sandık seçmen listelerinde ismi yer almayan seçmenlerin, muhtarlık bölgesi askı listelerinin kesinleşmesine bakılmaksızın, ilçe seçim kurulundaki liste ile oy verecekleri sandık seçmen listesine ilave edilmelerine, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından karar verilir ve seçmene bu yolda verilecek bir yazı ile sandık kuruluna başvurması ve listeye dâhil edilmek suretiyle seçmenin oy kullanması sağlanır. (298/86-2)

- Her seçmen, kanunda sayılan istisnalar dışında, hangi sandık seçmen listesinde kayıtlı ise ancak o sandıkta oy kullanabilir.
- Bir seçmen, aynı seçim türü için birden fazla oy kullanamaz.
- Oy verme gününe kadar, haklarında seçme yeterliliğini kaybettiğine dair yetkili mercilerden resmî belge gelmiş bulunan seçmenler ile tutuklu sandık seçmen listesine kaydedilmiş olup da tahliye edilen veya taksirli suçlar dışında bir suçtan hüküm giyerek cezası kesinleşenlerin durumlarını gösteren resmî belge gelmiş bulunanlara, seçmen listesinde kayıtlı olsalar bile ceza infaz kurumunda oy kullanırlmaz ve bu husus sandık kurulunca tutanağa geçirilir. (298/86)

Kimlik Tespiti:

- Sandık başına gelen seçmen,
- Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını taşıyan,
- Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı,
- Geçici Kimlik Belgesi,
- Nüfus Cüzdanı,
- Resmî dairelerce verilen soğuk damgalı kimlik kartı,
- Pasaport, Evlenme Cüzdanı,
- Askerlik Belgesi,
- Sürücü Belgesi,
- Hâkim ve Savcılar ile
- Yüksek yargı organı mensuplarına verilen mesleki kimlik kartı,
- Avukat Kimlik Kartı,

- Noter Kimlik Kartı,
- Askerî Kimlik Kartı gibi kimliğini tereddütsüz ortaya koyan resimli, resmî nitelikteki belgelerden birini başkana verir ve seçmen sıra numarasını söyler.
- Bu belgelerden birini vermeyen seçmen oy kullanamaz. (298/87, 91).
- Belediyeler ile köy veya mahalle muhtarlarınca düzenlenip onaylanan kimlik belgeleri seçmenin kimliğinin tespitinde geçerli değildir (298/87).
- Üzerinde Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası olmayan resimli ve resmî bir kimlik belgesi ibraz eden seçmenin oy kullanabilmesi için, bu belgelerin yanında ayrıca seçmen bilgi kâğıdını veya nüfus müdürlüklerince verilmiş nüfus kayıt örneğini ibraz etmesi şarttır.
- Ceza infaz kurumlarında tutuklu ya da taksirli suçlardan hükümlü bulunan seçmenlerden yukarıda sayılan kimlik belgeleri bulunmayanlar için, cezaevi idaresince verilmiş belge, kimlik belgesi yerine geçer (298/87). (135 Sayılı Genelge 27.md)

Oy verme düzeni

- Sandık başında seçmene, vereceği oy hakkında hiç kimse müdahale, telkin veya tavsiyede bulunamaz. Hiçbir seçmen oyunu kullandıktan sonra sandık başında kalamaz (298/88).
- Oyunu kullandıktan sonra sandık başından ayrılmayan seçmene başkan uzaklaşmasını hatırlatır. Seçmen yine orada kalırsa, başkan onu kolluk aracılığı ile uzaklaştırır.
- Sandık kurulu başkanı, oyunu kullanmış, mührünü teslim etmiş ve sandık seçmen listesini imzalamış seçmenlerin, seçmen bilgi kâğıdının arka yüzünü imzalayıp mühürledikten sonra kimliği ile birlikte kendisine iade eder. Sandık kurulu başkanları, bu işlemlerin düzenli bir biçimde yapılıp yapılmadığını denetler.
- Zarf ve birleşik oy pusulasını alan seçmenin oyunu kullanmadan önce danışmak veya görüşmek amacı ile başka bir yere gitmesine veya sandık çevresinden başka bir kimse ile görüşmesine izin verilmez.
- Kapalı oy verme yerine girmeyen veya birleşik oy pusulası ile oy zarfını aldığı halde oy kullanmayan seçmenden birleşik oy pusulası, zarf ve mühür geri alınır (298/78, 88, 91, 93, 101; 2839/27) (135 Sayılı Genelge 28.madde)

Oy verme sırasında nelere dikkat edilmelidir?

Oy kullanmada öncelik

- Gebeler,
- Hastalar,
- Engelliler öncelikle oy kullanır.
- Engellilere yardım edenler,
- Görevli güvenlik görevlileri,
- Yaşlılar öncelikle oy kullanmalarına izin verilebilir (298/90). (135 Sayılı Genelge 26.madde)

Engellilerin oy kullanması

1. Görme engelliler,
 2. Felçliler,
 3. Elleri eksik olanlar,
 4. Bedeni engelleri açıkça belli olanlar seçim çevresi seçmeni olan ve o sırada sandık çevresinde bulunan akrabalarından birinin, akrabası yoksa diğer herhangi bir seçmenin yardımı ile oylarını kullanabilirler.
- Bir seçmen birden fazla engelliye yardım edemez. (298/93-2)
 - **Görme engelli seçmenlerin, oy kullanma amacıyla hazırlanmış ve yanlarında getirecekleri şablonlarla da oy kullanabilmeleri mümkündür.** (135 Sayılı Genelge 30 madde)
 - Sandık kurulu başkan veya üyeleri, engelli seçmenlere yardım etmek amacıyla oy verme kabinine giremez, oy kullanma sırasında yardım edemez. (135 Sayılı Genelge 30 madde)

Okuma-yazma bilmeyen seçmenlerin oy kullanmaları

- Okuma-yazma bilmeyen seçmenlere, oylarını kullanmaları konusunda başkaları tarafından sandık çevresinde yardım edilemez.
- Okuma-yazma bilmeyen seçmen, sorduğu ve istediği takdirde sandık kurulu başkanı, birleşik oy pusulaları üzerinde bulunan işaretlerden hangisinin hangi siyasi parti veya bağımsız adaya ait olduğunu ve tercih ettiği siyasi parti veya bağımsız adaya, diğer bölüme taşırmamak suretiyle “TERCİH” veya “EVET” mührünü basması ve

birleşik oy pusulaları ile birlikte muhtarlık-ihhtiyar heyeti/meclisi için hazırlanmış olan beyaz kâğıdı veya beyaz kâğıda basılan, teksir edilen, herhangi bir araçla veya elle çoğaltılan oy pusulasını mühür basmadan katlayıp zarfa koyarak ağzını yapıştırması gerektiğini anlatır.

- Okuma-yazma bilmeyen seçmenlere oy verme sırasında yardım etmek amacıyla oy verme yerine kendisinden başka kimse giremez ve oy kullanma sırasında yardım edemez. (135 Sayılı Genelge 31 madde)

Fiil ehliyeti bulunmayan yaşlı kişiler ve/veya zihinsel engelli kişiler oy kullanabilirler mi? Böyle bir durumda nelere dikkat edeceğiz?

- Zihinsel engelli vatandaşların ve ayırt etme ehliyeti bulunmayan yaşlıların kanunen oy kullanma hakları yoktur. Ancak seçmen listesinde isimlerinin yanında oy kullanamayacaklarına dair herhangi bir kayıt yoksa oy kullanabilirler. Bu kişilerin paravana kendisinin gitmesine ve yanlarında başka bir kişinin bulunmamasına dikkat edilme-lidir.

Tutuklular ile taksirli suçlardan hükümlülerin oy kullanması

- Tutuklular ile taksirli suçlardan hükümlüler yeterli güvenlik tedbirleri alındıktan sonra, ceza infaz kurumları idaresinin belirleyeceği bir düzen içinde oy kullanacakları sandık bölgesine getirilir. Tutuklular ile taksirli suçlardan hükümlülerin serbest olarak ve gizlilik içinde oylarını kullanmaları sandık kurulu tarafından sağlanır. (135 Sayılı Genelge 28 madde)

Sandık seçmen listesinde adları yazmayan kişiler, o sandıkta oy kullanabilirler mi?

- Normal olarak hayır, ancak bu kuralın istisnaları vardır:

İlçe seçim kurulu başkanı, seçimin yapıldığı çevrede oy verme hakkına sahip olduğu halde, (Seçimin yapıldığı seçim çevresindeki seçmen listesinde kayıtlı olması koşuluyla) görev yaptığı sandığa ait seçmen listesinde kayıtlı bulunmayan (298/3, 94);

- a) Sandık kurulu başkan ve üyeleri ile bina sorumlularının,
- b) Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçlerinin,
- c) İlçe seçim kurulu tarafından sandık kurulu üyelerini görev yerine ulaştırmak için görevlendirilmiş kişilerin, her birine seçmen olduğunu ve hangi seçimde oy kullanabileceğini gösteren ve sandık seçmen listesindeki bilgileri kapsayan

bir belge verir (Örnek: 142). Ayrıca, bu seçmenlerin esas kayıtlı olduğu sandık seçmen listesine meşruhat verilmek üzere kayıtlı bulunduğu sandık kurulu başkanlığına durumu yazı ile bildirir.

- Bu madde uyarınca, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından kendilerine oy kullanma hakkı bulunduğu ilişkin olarak belge verilen görevliler, bu belge ile görevli oldukları sandık bölgesinde oy verirler.
- Sandık kurulu, bu madde kapsamında oy kullanan kimselerin ilgili belgelerini, oy verme işleminden önce alır. Bu belgeler, diğer seçim evrakı ile birlikte ilçe seçim kuruluna teslim edilir.
- Bu madde uyarınca oy kullanan seçmenlerin ad ve soyadları ile kimlik bilgileri, oy kullandıkları sandık seçmen listesinin sonuna yazılarak karşısına imzaları alınır (298/94).
- Yukarıda sayılan seçmenlerin sayısı o sandık seçmen listesine dâhil edilmez; oy kullanan seçmenlerin toplamına dâhil edilir. (135 Sayılı Genelge 33 madde)

Dikkat: Geçmiş seçimlerde, seçmen bilgi kağıdı ile başka bir sandıkta oy kullanabilen bazı görevlilerin “mükerrer oy” kullanma girişiminde buldukları yolunda duyumlar alınmıştır. Bunu önlemek için, görevlendirme belgesi ile oy kullanmaya gelen kolluk ve diğer görevli personelin, oy kullanmaları halinde, oy kullanan görevlinin ibraz ettiği belgeyi kontrol etmeli, isim, TC. No. ve görevini not alarak bu bilgileri bildirmelidir.

Böylece, izleme merkezinde bu gibi kendi sandığı dışında oy kullanan kişilerin bilgileri toplanacak ve mükerrer oy kullanmaları halinde bu durum ortaya çıkarılabilecektir.

Dikkat: İLÇE SEÇİM KURULLARINCA VERİLMİŞ BELGESİ OLMAYAN HİÇBİR GÖREVLİ VE SORUMLU, KENDİ SANDIĞI DIŞINDA OY KULLANAMAZ.

Oy kullanma bitiminin ilanı

- Oy verme işlemi bittiğinde, kurul başkanı bunu yüksek sesle ilan eder ve oylamanın bittiği saati tutanak defterine geçirir. Oy sandıkları saat 17.00'den önce açılmaz.
- Sandık seçmen listesinde olanların tümü oyunu kullanmış olsa bile oy verme işleminin sona erme saatinden önce sandıklar açılmaz. (298/96). (135 Sayılı Genelge 34 madde)

5. OY DÖKÜM VE SAYIMI

Başlamadan önce:

- Oy verme yerinde hazır bulunanlar, sayım ve dökümü izleyebilirler. Sandık kurulu başkanı, sayımın rahatça yürütülebilmesi için belli bir mesafe belirleyerek gerekli tedbirleri alır.

DİKKAT!

- Sayım ve döküm masasında, sandık kurulu ve müşahitler bulunur.

Sayım ve döküm başlamadan önce yapılacak işler:

- Oy verme bitince, kurul başkanı bunu yüksek sesle ilân eder ve oy vermenin bittiği saat tutanak defterine geçirilir. Oy sandıkları Genelge'nin 25. maddesinde belirlenen oy verme bitiş saatinden önce açılmaz (298/96)
- Sandık seçmen listesindeki bütün seçmenlerin oylarını kullanmış olmaları halinde dahi oy vermenin bitim saatinden önce sandıklar kesinlikle açılmayacaktır. (135 Sayılı Genelge 34.madde)

Seyyar sandık kurulu ile ilişkilendirilen sandıklarda sayım ve döküm başlamadan önce yapılacak işler:

- Seyyar sandık kurulu ile ilişkilendirilen sandık kurulu, seyyar sandık kurulu gelmeden ve uygunluk teslim tutanağı ile seyyar sandık kuruluna ait zarflar teslim alınmadan kendi sandığını açamaz.
- Bu sandık kurulları, oy sayımına geçmeden önce 135/II sayılı Genelge hükümlerini dikkate alarak işlem yaparlar. (135 Sayılı Genelge 35.madde)

Sayım ve dökümün açık olması ve sayım düzeni:

- Sayım ve döküm açık olarak yapılır. Oy verme yerinde bulunanlar sayım ve dökümü izleyebilirler.
- Kurul; çalışmalarını düzenli yürütebilmek bakımından, sayım ve döküm masası etrafında boş kalması gereken kısmı bir karar ile belirtir ve bu kısım etrafında orada bulunanların bu işlemleri izlemelerine engel olmayacak (ip germek gibi) tedbirleri alabilir (298/95).
- Sayım ve döküm sırasında sandığın bulunduğu odanın kapısı açık tutulur (135 Sayılı Genelge 36. madde)

Masa üzerindeki eşyaların kaldırılması, oy verenler sayısının denetlenmesi ve tutanağa geçirilerek ilânı:

- Masa üzerinde, sandıktan başka ne varsa kaldırılır. Oy vermenin bittiği saat tutanak defterine geçirilir.
- Bundan sonra sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin toplamı ile adları hizasındaki imza veya parmak izleri sayılarak oy vermiş olanların toplamı tespit edilerek; tutanakra geçirilir ve sonuçları yüksek sesle ilan edilir (298/96).
- SEÇSİS'ten yalnızca A4 (210x297 mm) formatında beyaz kâğıda çıktısı alınan yukarıda "Örnek" numaraları belirtilen sandık sonuç tutanakları kullanılır. Fotokopi ile çoğaltılmış tutanaklar kullanılamaz. (135 Sayılı Genelge 37.madde)

SAYIM

- Oyların sayım ve dökümüne derhal başlanır, açık ve aralıksız yapılır.
- Yapılacak şikâyet ve itirazlar, işi durdurmaz.
- Sandık kurulu başkanı, sayım ve döküm işine başlamadan önce, sayım ve döküm cetvellerinin boş ve yazısız olduğunu hazır bulunanlara gösterir.(135 Sayılı Genelge 40.madde)

Oy pusulaları ve Zarflar

Kullanılmayan birleşik oy pusulaları ve zarflar:

- Oy zarflarından veya birleşik oy pusulalarından kullanılmayanlar sayılır; oylarını veren seçmen sayısına eklenerek kurula teslim edilmiş bulunan birleşik oy pusulası veya zarf miktarı toplamına uygun olup olmadığı tespit edilir.
- Kullanılmayan birleşik oy pusulaları veya zarflar ayrı ayrı paket haline getirilerek mühürlenir, üzerlerine sayıları yazılır.
- Kullanılmayan zarf sayısı; tutanağa yazılır.
- Sandık kurulu başkanı, "EVET" veya "TERCİH" mühürlerini bir zarfa koyarak bu zarfın ağzını kapatır ve mühürler, kullanılmamış ve paketlenmiş olan birleşik oy pusulaları ve zarflarla birlikte, "EVET" veya "TERCİH" mühürleri konulmuş olan bu zarfı ilçe seçim veya görevli geçici ilçe seçim kuruluna teslim edilecek torbaya koyar ve torbanın bu kısmını sicimle bağlar.
- Bu işlemler bitirildikten sonra sandıktan çıkacak birleşik oy pusulalarının konmasına yarayan torbanın boş olduğu tespit ve ilan olunur. Bütün bu işlemler tutanağa geçirilir (298/97). (135 Sayılı Genelge 38 madde)

Sandıkların Açılması:

- Sandık, yukarıdaki maddelerde belirtilen iş ve işlemler tamamlandıktan sonra, oy verme yerinde hazır bulunanların gözü önünde, sandık kurulu başkanı tarafından açılır.
- Sandıktan çıkan zarflar, sandık kurulu başkanı tarafından yüksek sesle iki defa sayılır. İki sayım arasında fark olursa, üçüncü sayım yapılarak sonucuna göre işlem yapılır ve o seçimde kullanılan toplam zarf sayısı tespit edilir.
- Tespit edilen zarf sayısı, o seçime ait özel tutanağın (Örnek: 54/1) ilgili yerine işlenir. Bütün zarflar sayıldıktan sonra, geçerli olup olmaması yönünden aşağıdaki şekilde kontrol edilir: (135 Sayılı Genelge 39 madde)
 - Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan,
 - “Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu” filigranı olmayan kâğıttan imal edilmiş olan,
 - Yüksek Seçim Kurulu amblemi olmayan,
 - Üzerinde İlçe Seçim Kurulu mührü bulunmayan,
 - Üzerinde sandık kurulu mührü bulunmayan,
 - Tamamı yırtılmış olan,
 - Üzerinde İlçe Seçim Kurulu ve sandık kurulu mührü dışında herhangi bir mühür, imza, yazı, parmak izi veya herhangi bir işaret bulunan zarflar geçersiz sayılır. (298/78-2, 298/98)
- **Ancak, üzerinde sandık kurulu mührü bulunmamasına rağmen Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranı, amblemi ve ilçe seçim kurulu mührü bulunan zarflar ile üzerinde leke veya çizik bulursa dahi bunun özel işaret koymak amacıyla yapıldığı kesin olarak anlaşılamayan zarflar geçerli sayılır. (298/98-4)**
- İtiraza uğrayan zarflar ile itiraza uğramadan geçersiz sayılan zarflar, başkan tarafından bir kenara ayrılır.
- Sandık kurulu, bütün zarflar kontrol edildikten sonra, itiraza uğrayan zarfları inceleyerek, geçerli veya geçersiz sayılması yönünde kararını verir.
- Bundan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz oy zarflarının toplam sayısı ayrı ayrı o seçime ait özel tutanağın ilgili yerine işlenir.

- Geçersiz zarflar paketlenir ve paketin üzeri mühürlenerek zarf sayısı yazılır. Bu zarflar saklanır ve kesinlikle açılmaz.
- Bu işlemler yapıldıktan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz zarfların toplam sayısı ile oy kullanan seçmen sayısı karşılaştırılır.
- Zarf sayısı, oy kullanan seçmen sayısına eşit veya eksik ise başkaca bir işlem yapılmaz.
- Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise eşitliği sağlamak için önce geçersiz zarf sayısı düşülür.
- Geçersiz zarf sayısının düşülmesi halinde de eşitlik sağlanamıyorsa, sandık kurulu başkanı geçerli zarflar arasından, eşitliği sağlayacak sayıda zarfı gelişi güzel çeker ve bu zarflar açılmadan derhal yakılarak imha edilir.
- İmha edilen zarf sayısı ilgili tutanağa (Örnek: M/2 MİLLETVEKİLİ, C/2 CUMHURBAŞKANI) yazılır.
- Yukarıda belirtilen işlemler bittikten sonra, geçerli oy zarfları sandığın içine tekrar konularak sayıma geçilir.
- Bütün bu işlemler ayrıca tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve mühürlenir.
- Sandıklar, bütün seçimlere ait sayım ve döküm işlemleri bitinceye kadar oy verme yerinden çıkarılamaz (298/98). (135 Sayılı Genelge 39 madde)

DİKKAT: Genelge kendi içinde tutarsız olduğu için henüz oylama başlamadan zarfların sandık mührü ile mühürlenmesi ve bu işlemin tutanağa yazılması çok önemlidir.

Zarfların Açılması

Zarfların açılması ve oyların sayım ve dökümü (135 Sayılı Genelge 40 madde):

- Seçimlere ait oy pusulalarının sayım ve dökümü açık ve aralıksız yapılır.
- Zarf içinden eksik oy pusulası çıkmış ise eksik çıkan oyların hangi seçim türüne ait olduğu ve sayısı ile içinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı toplamı, zarfların açılması bittikten sonra tespit edilip sandık sonuç tutanağına işlenir.

- Zarfın içinden aynı seçim türüne ait birden fazla oy pusulası çıkmış olması halinde, sadece bu seçim türüne ait oy pusulaları hesaba katılmaz, diğerleri hesaba katılır.
- Önce Cumhurbaşkanı seçimine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılır.
 - a) **Cumhurbaşkanı Seçimi için:** Birleşik oy pusulası üzerinde hangi cumhurbaşkanı adayına ait yere TERCİH veya EVET mührü basılmış ise o Cumhurbaşkanı adayının adı ve soyadı okunur. Görevli iki üye tarafından aynı anda sayı ve döküm cetvelinde o Cumhurbaşkanı adayına ayrılmış bulunan rakamlar birden başlamak üzere, sırasına göre çizilmek suretiyle ayrı ayrı işaretlenir. Geçerli oy sayıları aynı ise itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı Sandık Kurulunca düzenlenecek sandık tutanağına işlenir. Aynı olmaması halinde ikinci sayım yapılır. Yeniden tek tek okunarak iki sayım ve döküm cetveline eklenir.
 - b) **Milletvekili seçimi için:** Birleşik oy pusulası üzerinde hangi Siyasi Partilerin, Bağımsız adayların ve ittifakların ortak aldıkları ve kendi hanelerine işlenmiş adayına ait yere TERCİH veya EVET mührü basılmış ise o milletvekili adayının adı ve soyadı okunur. Görevli iki üye tarafından aynı anda sayı ve döküm cetvelinde o milletvekili adayına ayrılmış bulunan rakamlar birden başlamak üzere, sırasına göre çizilmek suretiyle ayrı ayrı işaretlenir. Geçerli oy sayıları aynı ise itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı Sandık Kurulunca düzenlenecek sandık tutanağına işlenir. Aynı olmaması halinde ikinci sayım yapılır. Yeniden tek tek okunarak iki sayım ve döküm cetveline eklenir.
- Zarfta kullanılması gereken oy pusulalarından biri veya birkaçı eksik çıksa bile, zarftan çıkan diğer oy pusulaları hesaba katılır. (135 Sayılı Genelge 42 madde)

Geçerli Olmayan Oy Pusulaları (135 Sayılı Genelge 41 madde)

Aşağıda yazılı birleşik oy pusulaları geçerli değildir.

- a) Sandık Kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan,
- b) Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranı bulunmayan,
- c) Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan,
- d) Hiçbir yerine "TERCİH" veya "EVET" mührü basılmamış olan,
- e) Birden fazla siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılan alanlara "TERCİH" veya "EVET" mührü basılmış olan,

- f) Birden fazla siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılan alana taşmış “TERCİH” veya “EVET” mührü bulunan,
- g) Sandığın ait olduğu seçim çevresinden başka bir seçim çevresi için düzenlenmiş olan,
- h) Bütünlüğü bozulacak şekilde yırtılmış veya koparılmış olan,
- i) Üzerine «TERCİH» veya «EVET» mührü dışında veya «TERCİH» veya «EVET» mührü yerine herhangi bir özel işaret, herhangi bir isim, imza kaşesi, mühür veya parmak izi basılmış olan,
- j) Üzerinde siyasi partilere veya bağımsız adaylara ait bölümleri belirgin bir şekilde ve özel olarak karalanmış, çizilmiş veya işaretlenmiş olan,
- k) Üzerinde yer alan matbu yazıların ve şekillerin dışında yazılar veya harfler veya sayılar yazılmış veya şekiller çizilmiş olan, birleşik oy pusulaları geçerli değildir.

Ancak; aşağıdaki haller oy pusulalarını geçersiz kılmaz:

- a) Zarfların açılması veya oyların okunması sırasında yırtılması,
- b) Bütünlüğü bozulmaksızın bir kısmının kazaen yırtılması,
- c) Herhangi bir şekilde lekelenmiş olup da bunun özel olarak işaret koymak amacıyla yapıldığının anlaşılabilmesi,
- d) Birleşik oy pusulasının katlanarak zarfa konulması sebebiyle “TERCİH” veya “EVET” mührü ile oy pusulasının arkasına basılan sandık kurulu mühür izinin oy pusulasının diğer kısımlarına geçmesi,
- e) Bir siyasi parti veya bağımsız aday alanına basılan “TERCİH” veya “EVET” mührünün alanları ayıran çizgili bölgeye taşmış olması,
- f) Başka bir siyasi parti veya bağımsız adayın alanına taşmamak kaydıyla, siyasi parti veya bağımsız aday alanına birden çok “TERCİH” veya “EVET” mührü basılması,
- g) Yetkili seçim kurulları tarafından gönderilen ve Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranı bulunan oy pusulalarının arkasının sandık kurullarının ihmaliyle mühürlenmemiş olması.

Zarftan çıkan oy pusulalarında bir seçim türüne ait olanının geçersiz olması, diğerinin geçersiz sayılmasını gerektirmez.

DİKKAT! Zarfın üzerinde, leke veya çizik olsa bile, bunun işaret koymak amacıyla yapıldığı kesin olarak anlaşılıyorsa, o zarf geçerlidir.

Hesaba katılan ve katılmayan oy pusulaları

- Birleşik oy pusulasında baskıda silinme veya yanlışlık yapılmış olsa bile, hangi siyasi parti veya bağımsız aday lehine kullanılmış olduğu “TERCİH” veya “EVET” mührünün vurulduğu yerden kesin olarak anlaşılan oy pusulaları hesaba katılır.
- Zarfın içinden el ilânı, broşür ya da özel bir işaret, yazı veya şekil taşıyan kâğıt veya işaret amacı taşıyan herhangi bir madde çıkmış olması halinde, bu zarftan çıkan oy pusulası hesaba katılmaz.
- Zarfın içerisinden aynı seçim türüne ait birden fazla oy pusulası çıkmış olması halinde, bu seçim türüne ait oy pusulaları hesaba katılmaz. (298/102)

DİKKAT!

Elektrik kesinti si halinde sayıma itirazla yeniden sayım yapılması istenebilir.

Seçim sonuçlarının sayım ve döküm cetvellerine geçirilmesi:

- Sandık kurulu başkanı tarafından görevlendirilen üye, oy zarfını sandıktan teker teker alarak başkana verir. Başkan zarfı açarak içinden çıkan oy pusulasının ön yüzünü herkesin görebileceği ve işitebileceği şekilde okur.
- Birleşik oy pusulası üzerinde hangi partiye veya bağımsız adaya ait yere “EVET” veya “TERCİH” mührü basılmış ise, o partinin adı veya bağımsız adayın ad ve soyadı okunur.
- Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı ve herhangi bir itiraza uğramadan geçerli sayılan her oy, okunmasını müteakiben, görevli iki üye tarafından, aynı anda sayım ve döküm cetvelinde o siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütundaki rakamlar birden başlamak üzere, sırasına göre çizilmek suretiyle ayrı ayrı işaretlenir. Bu işlemin usulüne uygun yapıp yapılmadığı, sandık kurulu başkanı tarafından sürekli denetlenir.
- Okunan geçerli oy pusulaları ve zarflar, görevli üye tarafından, masa üzerinde düzenli biçimde yerleştirilir ve muhafaza edilir.
- Geçerli oyların sayım ve döküm cetvellerine işlenmesinden sonra, hesaba katılıp katılmaması veya geçerli sayılıp sayılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları, sandık kurulunca ayrı ayrı değerlendirilerek karara bağlanır ve bu karar, tutanak defterine yazıldıktan sonra mühürlenip imzalanır.
- Bütün zarfların açılıp okunması bittikten sonra; itiraz edilmeksizin geçerli sayılan her iki sayım ve döküm cetveline işlenen oy sayıları, her siyasi parti veya bağımsız

adayın sütununda işaretlenmiş son rakamlar karşılaştırılarak, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oy sayısının iki cetvelde de aynı olup olmadığı başkan tarafından kontrol edilir. Oy sayıları aynı ise, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık kurulunca düzenlenecek sandık sonuç tutanaklarına rakam ve yazı ile işlenir.

- Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları ve kendi hanelerine işlenmiş geçerli oy sayılarını gösterir rakamların her iki görevlinin tuttuğu sayım ve döküm cetvelinde aynı olmaması halinde ikinci sayım yapılır. İkinci sayımda, geçerli tüm oy pusulaları yeniden, tek tek okunarak, boş ve yazısız ayrı iki sayım ve döküm cetveline işlenir. Bu cetvellerdeki oy sayıları aynı ise, her siyasi parti ve bağımsız adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık kurulunca düzenlenecek sandık sonuç tutanaklarına rakam ve yazı ile işlenir.
- İkinci sayımda kullanılan sayım ve döküm cetvelinde yer alan oy sayıları da aynı çıkmazsa, yukarıda belirtilen usule göre üçüncü sayım yapılır ve kurulun varsa siyasi partili olmayan, yoksa başkan tarafından belirlenecek üyesi tarafından tek sayım ve döküm cetveline işlenmek suretiyle sonucuna göre işlem yapılır. Birden fazla sayım yapılan hallerde, bu sayımlarda kullanılan sayım ve döküm cetvellerinin üzerine, hangi sayıma ait olduğu büyük harflerle yazılır ve tüm cetveller muhafaza edilir.
- Açılan sandığa ait son oy pusulası okunduktan sonra, sandık başkanı tarafından o sandığa ait açılmayan geçerli zarf olup olmadığı kontrol edilir ve açılan zarfların sayısı ile sandıktan çıkan ve tutanağa işlenmiş olan geçerli zarf sayısı karşılaştırılır ve sonuç tutanak defterine işlenir.
- Geçerli oyların sayım ve döküm cetvellerine işlenmesinden sonra, hesaba katılıp katılmaması veya geçerli sayılıp sayılmaması yönünde tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları, sandık kurulunca ayrı ayrı değerlendirilerek karara bağlanır ve bu karar, tutanak defterine yazıldıktan sonra mühürlenip imzalanır.
- Sandık kurulu kararı ile geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulaları, sayım ve döküm cetvelinde ait olduğu siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütuna işlenir. Bu şekilde geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulalarının toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık sonuç tutanaklarının ilgili yerine işlenir.
- Kararla geçerli sayılan oy pusulaları ayrı ayrı paket yapılarak bağlanır ve paketin üzeri mühürlenerek, sayısı yazılır ve saklanır.

- Geçerli sayılmayan veya hesaba katılmayan oy pusulaları, ayrı ayrı paket yapılarak bağlanır ve paketin üzeri mühürlenerek, sayısı yazılır ve saklanır. Bu oy pusulaları yakılamaz, yırtılamaz ve yok edilemez. Bunların sayısı, o seçim türüne ait sandık sonuç tutanaklarının ilgili yerine işlenir.
- Yukarıda belirtilen işlemler tamamlandıktan sonra, sayım ve döküm cetvelinde siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oyların toplam sayısı, kendi sütununun altına rakamla ve yazı ile yazılır.
- Sayım ve döküm cetvelinde, siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oylar, orada bulunanlara başkan tarafından yüksek sesle ilan edilir.
- Bu ilandan sonra, sayım ve döküm cetvelindeki sonuçlar, ilgili seçim türüne ait sandık sonuç tutanağına okunaklı şekilde işlenir. Bu bilgilerin doğruluğu, sandık başkanı tarafından sayım ve döküm cetveli sonuçları ile karşılaştırıldıktan sonra, ilgili seçim türüne ait sandık sonuç tutanağı başkan ve üyeler tarafından imzalanır ve mühürlenir.
- Bütün bu işlemler, tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve mühürlenir.
- SEÇSİS'ten elektronik ortamda alınan sandık sonuç tutanaklarında, her sandık için farklı sandık numarası ve karekod kaydı bulunduğundan, söz konusu tutanakların bilgisayardan sadece A4 (210x297 mm) formatında beyaz kâğıda çıktısı alınır. Bu sebeple fotokopi ile çoğaltılmış tutanaklar kullanılamaz.
- Söz konusu tutanaklar ilçe seçim kurullarınca tarayıcıdan geçirileceğinden buruşturulmaması, katlanmaması, karekodun üzerinin herhangi bir şekilde çizilmemesi, ıslatılmaması vb. hususlara dikkat edilmesi gerekir. Bu nedenle sandık sonuç tutanakları imzalanıp, mühürlendikten sonra ilçe seçim kuruluna teslim edilinceye kadar katlanmadan sığabileceği poşet dosya içerisinde muhafaza edilmelidir.
- Sandık kurulu başkanı, geçerli olan veya hesaba katılacağına tereddüt edilmeyen her birleşik oy pusulasını okudukça cetvel yazıcısı iki üye tarafından, cetvelin özel sütunlarına işlenir.
- Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları geçerli her oy pusulası, adlarının altındaki sütuna sıra ile işaretlenir.
- Anılan cetvellere ilk önce seçime katılmış olan her siyasi partiye bir sütun ayrılmak ve birleşik oy pusulası sırası göz önünde tutulmak koşuluyla, siyasi partilerin adları soldan sağa doğru sütunların yukarısındaki hanelerde ve bundan sonra da varsa

her bağımsız adaya bir sütun ayrılmak şartıyla bağımsız adayların ad ve soyadları sütunların yukarısındaki hanelerde yer alır.

- Bu iş bitince ilk oy pusulası hangi bağımsız adaya ve siyasi partiye ait ise, o siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütundaki (1) rakamı çizilir ve bundan sonraki pusula, aynı siyasi parti veya bağımsız adaya ait ise, onun sütunundaki (2) rakamı çizilir. Şayet diğer bir siyasi parti ve bağımsız adaya ait ise, o siyasi parti veya bağımsız adaya ayrılmış sütundaki (1) rakamı çizilir ve işlemler böylece tekrarlanarak pusulaların sonuçları cetvellere işlenir.
- Pusulaların okunmasından sonra her sütunda çizilmiş bulunan son rakam, o sütuna sahip olan siyasi parti veya bağımsız adayın almış olduğu oy sayısını göstereceğinden, bu sayı sütunun altındaki haneye rakamla ve yazı ile yazılır.
- Sonuçlar orada bulunanlara yüksek sesle ilan edilir; tutanak tarih ve imza atılarak kapatılır. (298/100)(135 Sayılı Genelge 43 madde)

Müşahitlerin oy pusulalarını denetlemeleri:

- **Parti müşahitleri, sayım masası başında yer alabilir ve oy pusulalarını görebilirler.**
- Ancak, parti müşahitlerinin sayısı beşten fazla ise, hazır bulunanlar arasından başkan tarafından kurul önünde ad çekme suretiyle, sandık başında kalacak beş parti müşahidi her biri ayrı partiden olmak üzere tespit edilir.
- Diğer müşahitlerle bağımsız aday müşahitleri için sayım işlemini yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılır. (298/100)(135 Sayılı Genelge 40.madde)

6. SONUÇ İLANI VE SORUMLULUKLAR

Sandık sonuç tutanağının düzenlenmesi ve ilânı:

- Sandık kurulu, her seçim türü için ayrı ayrı hazırlanmış sandık sonuç tutanağını iki nüsha olarak, sayım ve döküm işlemleri sırasında elde edilen bilgilere ve sayım ve döküm cetveli sonucuna göre düzenler.
- Bu tutanakların ait olduğu bölümüne, her seçim türüne ilişkin bilgiler eksiksiz olarak işlendikten sonra, başkan ve üyeler tarafından ad ve soyadları yazılarak imzalanır ve sandık kurulu mührü ile mühürlenir.(135 Sayılı Genelge 43. madde)

Sandık sonuç tutanağının düzenlenmesi

Tutanağa geçirilecek bilgiler nelerdir?

Sandık sonuç tutanağının düzenlenmesi:

Oyların sayımı, sayım ve döküm cetvellerine işlenmesi bittikten ve sandık kurulu başkanı sonuçları ilan ettikten sonra (Örnek: M/2 Milletvekili, C/2 Cumhurbaşkanı) sayılı tutanağa aşağıda yazılı bilgiler işlenir;

1. Sandığın bulunduğu ilin, ilçenin, seçim çevresinin ve bölgesinin adı ile sandığın numarası,
2. Oy vermenin yapıldığı tarih ve gün,
3. Oy sandığının sandık kurulu üyeleri ve seçim yerinde bulunanlar önünde açılış saat ve dakikası ile şayet sandık Yüksek Seçim Kurulunca belirlenen saatten sonra açılmış ise bunun sebebi,
4. Oy verme saati bitiminde sırada bekleyen ve oy kullandırılan seçmen sayısı,
5. Birden fazla sayım ve döküm yapılmış ise sayısı,
6. Sandık seçmen listesinde yazılı olan seçmenlerin sayısı,
7. Varsa Seyyar Sandık Numarası,
8. Seyyar Sandık seçmen listesinde yazılı olan seçmenlerin sayısı,
9. İlçe seçim kurulundan teslim alınan;
 - i. Toplam zarf sayısı
 - ii. Kullanılmayarak artan zarf sayısı,
 - iii. Toplam oy pusulası sayısı,
 - iv. Kullanılmayarak artan oy pusulası sayısı,
10. Sandık ve varsa seyyar sandık seçmen listesinde yazılı olup oy kullanan seçmenlerin sayısı,
11. Sandık ve varsa seyyar sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan ancak kanun gereği oy kullanan seçmen sayısı,
12. Oy kullanan seçmenlerin toplam sayısı,
13. Geçerli oylar;

- i. İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı,
 - ii. İtiraz üzerine geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulası toplamı,
 - iii. Geçerli oy pusulalarının toplamı.
14. Sandıktan çıkan zarf sayısı,
15. Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise, eşitliği sağlamak amacıyla 298 sayılı Kanununun 98. maddesine göre yakılarak yok edilen zarf sayısı,
16. Sandıktan çıkan geçerli zarf sayısı,
17. Varsa seyyar sandıktan teslim alınan geçerli zarf sayısı,
18. Toplam Geçerli zarf sayısı
19. Geçersiz oylar;
- i. Sandıktan Çıkan Geçersiz zarf sayısı,
 - ii. Varsa seyyar sandıktan teslim alınan geçersiz zarf sayısı,
 - iii. Geçersiz zarf toplamı Geçersizlik sebebi,
 - iv. İçinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı,
 - v. Zarfın içinden belediye başkanlığı için oy çıkmamış ise eksik oyların sayısı,
 - vi. Geçersiz sayılan oy pusulası sayısı,
 - vii. Geçersizlik sebebi,
 - viii. Hesaba katılmayan oy pusulası sayısı,
 - ix. Hesaba katılmama sebebi,
 - x. Geçersiz sayılan veya hesaba katılmayan oy pusulası toplamı.
20. Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları toplam geçerli oyların yazı ve rakamla belirtilecek sayısı,
21. Oy vermede veya oyların sayım dökümünde kanuna aykırılık bulunduğu yolunda yapılan ihbar, itiraz ve şikâyetlerin ve bunlara ait kararların nelerden ibaret buldukları,
22. Sayım döküm sonucunun başkan tarafından sandık alanında bulunanlara ilan edildiği. (Not: Geçerli oy pusulalarının toplamı, siyasi partilerin ve varsa bağımsız adayın almış olduğu geçerli oy sayılarının toplamına eşit olmalıdır.)

Sayım ve döküm işlemleri tamamlandıktan sonra;

Tüm partilerin aldığı oylar, varsa bağımsızların aldığı oylar ve geçersiz oyların toplamı; oy kullanan seçmen sayısına eşit olması gerekir.

NOT: Sayım döküm cetveli ile sandık sonuç tutanağının imzalanmadan karşılaştırılarak kontrol edilmesi gerekmektedir.

Sandık sonuç tutanaklarının ilanı:

- Seçim türüne göre düzenlenen sandık sonuç tutanağının onaylı bir sureti, sandık kurulu tarafından sandığın konulduğu bina veya yapıda herkesin görebileceği bir yere asılır. Bu tutanak oy verme gününden itibaren bir hafta süreyle asılı kalır.
- Sandık sonuç tutanağının birer sureti, yeteri kadar hazırlanarak sandık kurulu başkanı ve üyelerince imzalandıktan ve mühürlendikten sonra seçime katılma yeterliliği olan ve talep eden siyasi parti ve bağımsız adayların müşahitlerine verilir.
- Bu tutanaklar talep halinde öncelikle sandık kurulunun siyasi partili üyelerine imza karşılığında verilir. Ancak bu halde, o partinin müşahidine ayrıca tutanak verilmez.
- Müşahitlere verilecek sandık sonuç tutanakları, çok yapraklı kopyalı suret biçiminde hazırlanır.
- Sandık sonuç tutanağı verilen müşahit ve sandık kurulu üyelerinin ad ve soyadları ile temsilcisi oldukları siyasi partinin adı veya bağımsız adayın adı ve soyadı sandık kurulu tutanak defterine yazıldıktan sonra tutanağın teslim alındığına dair imzaları alınır.
- Sandık kuruluna, oy pusulasındaki siyasi parti ve bağımsız aday sayısından beş fazla sayıda sandık sonuç tutanağı verilir. (298/105)(135 Sayılı Genelge 43 madde)

Sayıma ilişkin kâğıt ve belgelerin paketlenerek torbaya konulması:

- Sandık kurulları, her seçim türüne ilişkin kâğıt ve belgeleri ayrı ayrı olmak üzere, ilçe seçim kuruluna teslim etmek için aşağıdaki şekilde hazırlar;
 - a) Zarflar açıldıktan sonra hesaba katılan ve geçerli sayılan oy pusulalarını,
 - b) Zarflar açıldıktan sonra itiraz üzerine geçerli sayılan oy pusulalarını,
 - c) Zarflar açıldıktan sonra hesaba katılmayan oy pusulalarını,
 - d) Açılmadan geçerli sayılmayıp saklanan zarfları,

- e) Kullanılmayarak artan ve iptal edilmiş bulunan oy pusulalarını,
 - f) Kullanılmayarak artan zarfları,
 - g) Alt tarafı imzalı sayım ve döküm cetvellerini,
 - h) Sandık kurullarınca düzenlenen Örnek: 51, 53, 54, 54/1, 54/2 sayılı tutanakları,
 - i) Geçerli sayılmış zarfları,
 - j) Tutanak defterini,
 - k) Sandık seçmen listesini,
- Ayrı ayrı paketler halinde sararak, üzerlerine sayılarını yazıp, üstlerini sandık kurulu mührü ile mühürlüyüp imzaldıktan sonra tamamını torbaya koyup ağzını yine kurul mührüyle mühürler ve imzalar.

- **Not: Sandık Kurulu Başkanı sandık alanında seçimle ilgili hiçbir seçim evrakının unutulmamasına özen gösterir. (135 Sayılı Genelge 44 madde)**

Önemli: Müşahitlere, verilen tutanak örneğinin ıslak imzalı ve mühürlü olmasına dikkat etmelidir. Bu tutanak ıslak imzalı ve mühürlü olmazsa, ispat gücü ve hükmü de yoktur.

Dikkat: Eğer sandık kurulu üyesi ve aynı partinin müşahidi ıslak imzalı ve mühürlü tutanaktan isterlerse; imzalı ve mühürlü tutanak, sandık kurulu üyesine verilir. Bu durumda aynı partinin müşahidine tutanağın sadece kopyası verilecektir.

Pusula ve seçim araçlarının teslimi

Sayımaya ilişkin torbanın (kâğıt ve belgelerin) ilçe seçim kurulu başkanına veya görevli geçici ilçe seçim kurulu başkanına teslimi:

- Hazırlanan mühürlü torba ve sandık kurulu mührü, ilçe seçim kurulu başkanlığınca yapılacak düzenlemeye göre; sandık kurulu başkanı ile ad çekme yoluyla belli edilecek en az iki üye tarafından hiçbir gecikmeye meydan verilmeksizin ve hiçbir yere uğranmaksızın en kısa zamanda, ilçe seçim kurulu başkanına veya görevli geçici ilçe seçim kurulu başkanına teslim edilir. **Bu maddeye aykırı hareket edenler hakkında cezai kovuşturma yapılır.**

- Kurulun diğere üyeleri ile gözlemcilerde, isterlerse ve taşıtta yer varsa veya taşıt kendileri tarafından sağlanırsa başkanla birlikte gidebilirler.
- **İlçe seçim kurulu, torba ve sandık kurulu mührünü alarak, torbayı getiren üyeler önünde açık içindekiler hakkında, bu seçimler için sandık kurulu başkanına teslim edilmiş olan torba için (Örnek:88-89), M/12-13 sayılı tutanağı üç nüsha olarak düzenler.**
- Bu tutanağın alt tarafı, torbayı ve mührü teslim edenlerle ilçe seçim kurulu başkanı ve üyelerden biri tarafından imzalanır. Bu tutanağın bir örneğı sandık kurulu başkanına verilir. Bir örneğı de il seçim kuruluna gönderilecek evraka bağlanır.
- Ayrıca seyyar sandık kurulları için, kullanılmayan birleşik oy pusulaları ve zarfların sayısı tutanağı (Örnek 88/B) geçirilerek bunlarla birlikte oy sandığı, sandık kurulu mühürleri ile diğere oy kullanma araç ve gereçlerini sandık kurulu başkanı ile ad çekme yoluyla belli edilecek siyasi partili en az iki üye tarafından hiçbir gecikmeye meydan verilmeksizin ve hiçbir yere uğranmaksızın en kısa zamanda, sandık kurulunun bağı olduğu ilçe seçim kuruluna Örnek 88/B sayılı “Seyyar Sandık Kurulu Tarafından İlçe Seçim Kuruluna Teslim Edilecek Malzemeyi Gösterir Tutanak” ile teslim eder.(135 Sayılı Genelge 45. madde)

Dikkat: İlçe Seçim Kuruluna pusula ve seçim araçlarını teslim etmeye gidilirken, hiçbir yere uğranılamaz ve yolda durulamaz.

Kurul üyesi veya gözlemci araçta bulunma isteklerini tutanağına geçirtmeleri gerekir. En az iki üyenin araca alınması yasal zorunluluk olduğundan, araç yetersizliğı yahut da araçtaki yer yetersizliğı bahane edilemez.

İlçe seçim kurulu, mühürlü torbayı ve sandık kurulu mührünü, torbayı getiren üyeler önünde açık, torba içindekilerin yer aldığı tutanağı 3 nüsha olarak düzenler ve teslim alır.

Tutanak torba ve mührü teslim edenler, ilçe seçim kurulu başkanı ve üyelerden biri tarafından imzalanır. Tutanağın bir nüshası İl Seçim Kuruluna gönderilecek evraka eklenir, bir örneğı sandık kurulu başkanına verilir. Sayım ve döküm cetveli ile Sandık sonuç tutanağında bulunan kayıtlar bu tutanakta da yer alır.

Sandık kurullarınca kullanılacak ve düzenlenecek basılı kâğıtlar:

- Sandık kurullarının kullanacağı ve düzenleyeceği basılı kâğıtlara 135 sayılı Genelge'nin çeşitli maddelerinde değinilmiş veya bazıları örnek sayıları ile açıkça belirtilmiştir. Çalışmaları kolaylaştırmak ve kendilerini denetlemelerini sağlamak üzere bunların tamamı, hangilerinin hangi seçim veya iş için kullanılacağı ve düzenleneceği aşağıda gösterilmiştir;

a) Seçimle ilgili genel nitelikte basılı kâğıtlar;

- Örnek: 19; 298 sayılı Kanunun oy verme serbestliğine ve gizliliğine dair hükümlerini içeren bu levha sandık kurullarınca kapalı oy verme yerine asılır.
- Örnek: 20; OR/97 sayılı "Uyarı Levhası" sandık çevresinde seçmenlerin kolayca görüp inceleyebilecekleri bir yere asılır.
- OR/4 Sandık kurullarınca kullanılacak sandık seçmen listesi; seçmenin isminin bulunması ve oyunu kullanan seçmenlerin imzalarının alınmasında,
- OR/7 Sandık Çevresine Asılacak Seçmen Listesi; sandık çevresinde seçmenlerin kolayca görüp inceleyebilmeleri amacıyla, kullanılır.

b) Seçimlerin özelliklerine göre hazırlanmış basılı kâğıtlar;

- Milletvekili seçimi için düzenlenecek basılı kağıtlar;
- M/11 Aday listesi,
- M/1 Sayım döküm Cetveli,5 nüsha,
- M/2 Sandık Sonuç Tutanağı, 5 nüsha

c) Cumhurbaşkanlığı Seçimi için düzenlenecekler;

- C/10 Aday Listesi
- C/1 Sayım döküm cetveli, 5 nüsha,
- CH/1 Sayım Döküm Cetveli
- CH/2 Sandık Sonuç Tutanağı düzenlenir. (135 Sayılı Genelge 46.madde)

7. İTİRAZ VE ŞİKAYETLER

İtiraz ve Şikâyet aynı şey midir?

- İtiraz ve Şikâyet farklıdır.
- Oy verme işlemi başlamasından itibaren seçim sonuçlarını tespit eden tutanağın sandık kurulunca düzenlenip imzalanmasına kadar yapılacak başvurular şikâyettir.
- Bir şikâyetin reddine ilişkin sandık kurulu kararları ile seçim sonuçlarını gösteren tutanakların sandık kurullarınca düzenlenmesi işlerine veya sandık kurullarının diğer kararlarına karşı yapılan işlem itirazdır.
- Sandık kurullarınca verilmiş herhangi bir kararın 298 sayılı Kanuna aykırı olması nedeniyle kaldırılması veya bu Kanuna uygun hale getirilmesi için itiraz yapılır.

ŞİKAYET

- Sandık kurulu başkanlarının veya bu kurulların yaptıkları işlemlere veya aldıkları tedbirlere ve bunlara benzer sair işlemlerine veya herhangi bir kimsenin, 298 sayılı Kanunun koyduğu yasaklara aykırı hareketlerine karşı, bu işlem veya tedbirlerin veya sair işlemlerinin düzeltilmesi veya bu Kanunun koyduğu yasaklara uymayanların bu hareketlerinin önlenmesi için sandık kurullarına başvurulabilir. Bu şekildeki başvuruya şikâyet denilir. (298/110, 116, 119)(135 Sayılı Genelge 47.madde)

Şikâyete yetkili kimseler:

135 sayılı Genelge'nin 56. maddesi gereğince şikâyete yetkili kimseler;

- a) Seçme yeterliliğine sahip seçmenler;
- b) Siyasi partiler veya bunların tüzüklerine göre kuruluş kademelerinin (il ve ilçe kuruluşlarının)başkanları veya vekilleri,
- c) Siyasi partiler ve bağımsız adayların müşahitleri,
- d) Adaylar (298/110, 116)(135 Sayılı Genelge 48.madde)

Şikâyetin Süresi;

- Şikâyet en geç, seçim sonuçlarını tespit eden tutanağın sandık kurulunca düzenlenmesine, diğer bir ifadeyle yazılıp imzalanması anına kadar sandık kuruluna ulaşmalıdır.

- Tutanak imzalandıktan sonra ve fakat sandık kurulu dağılmadan önce yapılan sözlü şikâyetlerin veya verilen şikâyet dilekçelerinin sürenin geçmiş olması sebebiyle reddine karar verilir (298/127). (135 Sayılı Genelge 52.madde)

Şikâyetin Şekli;

- Şikâyet dilekçe veya sözle yapılabilir. Sözlü şikâyetler gerekçesiyle birlikte bir tutanağa yazılır. Bu tutanak adı, soyadı ve adresi de yazılarak şikâyetçiye imza ettirilir. Şikâyetçi imza atamaz ise sol elinin başparmağı bastırılır (298/112).(135 Sayılı Genelge 49.madde)

Şikâyet Üzerine sandık kurulunun yapacağı işlemler;

- Şikâyet dilekçesini alan veya şikâyeti yukarıdaki madde gereğince tutanağa geçiren sandık kurulu, ilk önce şikâyetçinin bu Genelge'nin 48. maddesine göre şikâyete yetkili kimselerden olup olmadığını inceler ve şikâyetçi, şikâyete yetkili kimselerden değilse, başka bir husus üzerinde durmaksızın şikâyeti hemen reddeder.
- Kurul, şikâyetçinin şikâyete yetkili kimselerden olduğunu anlarsa, o zaman şikâyetin haklı veya yerinde olup olmadığını inceler. (135 Sayılı Genelge 50.madde)

Şikâyetin karara bağlanması;

- Şikâyetin haklı veya yerinde görülmesi halinde kurul, karar yazmaya ihtiyaç olmaksızın, şikâyet konusu tedbir veya işlemleri düzeltir yahut bu tedbir veya işlemleri kaldırır.
- Şikâyetçinin yetkili olmaması veya şikâyetin süresinden sonra yapılmış olması ya da haksız yahut yersiz görülmesi halinde kurulca şikâyetin reddine karar verilir. Bu halde kurulun kararını tutanak defterine yazması ve bu kararın başkan ve üyeler tarafından imzalanması gerekir.
- Kurul kararları salt çoğunlukla yani kurul başkan ve üyelerinin yarısından fazlasının oylarının o karar üzerinde toplanmasıyla verilir.
- Oylarda eşitlik halinde başkanın katıldığı tarafın oyu üstün tutulur.
- Şikâyetin reddine ilişkin kararın bir örneği şikâyetçiye verilir. (298/117)(135 Sayılı Genelge 51 madde)

İTİRAZ

- Sandık kurullarınca verilmiş herhangi bir kararın 298 sayılı Kanun'a aykırı olması nedeniyle kaldırılması veya bu Kanun'a uygun hale getirilmesi için ilçe seçim kurullarına başvurulabilir. Bu başvuruya itiraz denilir. (298/110, 116, 119)(135 Sayılı Genelge 55.madde)
- Bir şikâyetin reddine ilişkin sandık kurulu kararları ile seçim sonuçlarını gösteren tutanakların sandık kurullarınca düzenlenmesi işlerine veya sandık kurullarının diğer kararlarına karşı itiraz olunabilir. (138 Sayılı Genelge 53.madde)

İtiraza yetkili kimseler;

- İtirazda bulunabilecek kimseler, 135 sayılı Genelge'nin 48. maddesi gereğince şikâyete yetkili olan kimselerdir: (135 Sayılı Genelge 48.madde)
 - a) Seçme yeterliliğine sahip seçmenler;
 - b) Siyasi partiler veya bunların tüzüklerine göre kuruluş kademelerinin (il ve ilçe kuruluşlarının) başkanları veya vekilleri,
 - c) Siyasi partiler ve bağımsız adayların müşahitleri, Adaylar (298/110, 116).
 - d) Adaylar ile milletvekilleri,
 - e) Cumhurbaşkanı adayları veya yetkilendirdiği kişiler (135 Sayılı Genelge 48.madde)

İtiraz Süresi;

- Sandık kurullarının kararları, oyların sayım ve dökümü ile tutanakların düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemleri aleyhine, ilçe seçim kuruluna itiraz olunabilir.
- İtirazlar, sandık kurullarınca seçim sonuçlarını gösteren tutanağın düzenlenmesine kadar, sandık kurulu aracılığı ile sözlü veya dilekçe verilerek ileri sürülebilir.
- Sandık başı iş ve işlemlerine karşı, ilçe seçim kuruluna itiraz edilebilmesi için, önce sandık kuruluna şikâyet veya itirazda bulunulmuş olması şart değildir.
- İlçe seçim kurulları, yukarıda gösterilen itiraz süresi sona ermeden veya süresinde yapılan itirazları inceleyip bir karara bağlamadan önce, ilçe birleştirme tutanağını düzenleyemez. Bu hükme rağmen, bu tutanağın düzenlenmiş olması, üst seçim kurullarına itiraz için 298 sayılı Kanun'da öngörülen sürelerle başlangıç teşkil etmez (298/128)

- Sandık başında herhangi bir hata gördüklerinde Sandık Kuruluna ŞİKAYET edilebilecektir.
- Yasa hükmü, emir ve yasaklar çiğnendiğinde ise ilgili hakkında İlçe Seçim Kuruluna İTİRAZ hakkını kullanacaklardır.
- Bu dilekçeler doldurulurken gerekçe ve deliller gösterilecektir.
- İtiraz veya şikâyet eden, dilekçesini sandık kuruluna ilettikten sonra, dilekçenin bir sureti üzerine imzalı mühürlü «alındı» şerhini işletip, dilekçe suretini geri alacaktır.

İtirazın şekli ve sandık kurullarının itirazı ilçe seçim kuruluna ulaştırması;

- İtirazlar, sandık kurullarınca seçim sonuçlarını gösteren tutanağın düzenlenmesine kadar, sandık kurulu aracılığı ile sözlü veya dilekçe verilerek ileri sürülebilir.
- Cumhurbaşkanlığı seçiminde 15 Mayıs Saat 17.00'ye kadar, Milletvekili seçiminde 16 Mayıs Saat 15.00'e kadar doğrudan ilçe seçim kuruluna yapılabilir.
- Sözlü itiraz, sandık kurulunca gerekçesi ile birlikte özel bir tutanağa geçirilir. Bu tutanak; adı, soyadı ve adresi de yazılarak itiraz edene imza ettirilir; itiraz eden imza atamaz ise sol el başparmağı bastırılır.
- Gerek sözlü, gerek yazılı itirazların ileri sürülmüş olduğunu ve yapıldığı tarihi gösteren bir alındı kâğıdı itiraz edene verilir.
- Sözlü itiraza ait tutanak veya itiraz dilekçesi ile itiraz eden tarafından bunlara eklenen deliller ve itiraza uğrayan sandık kurulu kararı, itiraz eden veya güvenilir bir kimse eliyle sandık kurulunca derhal ilçe seçim kuruluna yollanır (298/71-4, 112-1, 128). (135 Sayılı Genelge 53.madde)

İtiraz Üzerine Verilen Kararların Uygulanması;

- İtiraz üzerine ilçe seçim kurulu başkanınca veya ilçe seçim kurulunca verilen karar ile sandık kurulunun bir işlemi veya tedbiri düzeltilirse veya sandık kurulunun kararı hükümsüz bırakılırsa, bu karar hemen sandık kuruluna bildirilir. Sandık kurulu bu karara uymak, başka bir ifadeyle kararı olduğu gibi yerine getirmek zorundadır. (298/127) (135 Sayılı Genelge 54.madde)

Şikâyetin veya itirazın sandık işlerini durdurmayacağı;

- Sandık kurullarının kararlarına veya tutanakları düzenleme işlerine itiraz edilmiş

veyahut kurulların veya başkanlarının işlemlerine yahut tedbirlerine karşı şikâyet edilmiş olması, oy vermeye ve her türlü seçim işlerinin devamına engel olmaz. Diğer bir ifadeyle herhangi bir itiraz veya şikâyet yokmuş gibi seçim işlerine sandık kurullarınca devam olunur. (298/118)(135 Sayılı Genelge 55. madde)

Kararların bildirilmesi ve tebliği;

- İtiraz üzerine kesin olmayarak verilen kararlar itiraz eden hazır ise sözle bildirilir.
- Sözlü bildirmede, kararın bildirildiği gün ve saat tutanağa geçirilerek kendisine imza ettirilir. İsterse kararın bir örneği de verilir.
- İtiraz eden hazır değilse, seçim kurullarının bulunduğu belde veya şehirde muayyen bir yer gösterilmiş olması halinde, karar bu yere asılmak suretiyle tebliğ olunur.
- Kurulların kesin kararı tebliğ olunmaz.
- Ancak itiraz eden başkana başvurduğu takdirde, kendisine gösterilir, isterse bir suret de verilir. (298/114) (135 Sayılı Genelge 56.madde)

8. SEÇİM GÜNÜ: SEÇİM ÖNCESİ SORUMLULUKLAR

Sandık başına saat kaçta geleceğiz?

- Sandık Kurulu Başkanı, İlçe Seçim Kurulu'ndan aldığı oy pusulası, sandık, torba, seçmen listesi, mühür vs. gibi oy verme araçlarını, oy verme zamanı başlamadan bir saat önce Saat 06.30'da sandığın konulacağı yerde hazır bulundurmaktır.

Dikkat: Gerekli kimlik ispatından geçen yetkililer dışında, başka hiç kimse ilgili sandık başında bulunamaz ve sabah hazırlıklar sırasında odaya alınamaz.

- Saat 06.30'da sandık başında olmak çok önemlidir. Aksi halde, "sandığın boş şekilde mühürlenmesi ve oy pusulalarının sayılıp ayrılması ve mühürlenmesi gibi" önemli işlemlerin kontrol edilememesi söz konusu olacak ve oy güvenliği riske girecektir.

Yemin:

- Sandık kurulu başkan ve üyeleri, oy verme günü, göreve başlamadan önce, ilk iş olarak, sandık başında bulunanlar önünde birer birer aşağıdaki şekilde and içer.

- “Hiçbir tesir altında kalmaksızın, hiç kimseden korkmadan, seçim sonuçlarının tam ve doğru olarak belirmesi için, görevimi kanuna göre, dosdoğru yapacağıma, namusum, vicdanım ve bütün mukaddesatım üzerine and içerim.» (298/70)
- And içme, sandığı yerleştirme, kapalı oy verme yerini düzenleme işleri bittikten sonra, oy pusulaları sayılır, her birinin üzerine sandık kurulu mührü basılır. Böylece üzerinde sandık kurulunun mührü bulunan oy pusulalarının sayısı tespit edilir.

Dikkat: Boş oy pusulaları ve zarfları ile çuval hiçbir gerekçe ile önceden açılmaz ve işlem yapılmış, mühürlenmiş, hazırlanmış olarak seçim günü sandığa getirilemez.

- Boş oy pusulası ve zarfları ile çuvalların açılmasından başlanarak tüm işlemler, sandık kurulu ve müşahitler kontrolünde yapılmalıdır! Aksi durumda avukatla irtibata geçilerek tutanak tutulması sağlanacaktır.

Bu işler tamamlandığında ve saati geldiğinde, oy verme işlemine geçilir.

PRATİK BİLGİLER

- Sandık kurulu sabah hazırlık yaparken torbadan çıkan zarf ve pusulaları mühürlemeli, mümkünse zarf ve pusulalara basılan sandık kurulu mühürleri için bir yer belirlenerek bütün zarf ve pusulalarda aynı yer mühürlenmelidir. Bu husus tutanak defterine de kayıt edilmelidir. Böylelikle farklı yerlerde sandık kurulu mührü bulunan zarf ve oy pusulaları çıkması durumunda, bunların dışarıdan getirilmiş oy pusulaları olduğu anlaşılacak, tutanak defterindeki karar ve uygulamaya dayanarak hesaba katılmayacaktır. Zarf ve oy pusulalarının mühürlenmesi talep edildiği halde, mühürlemeyen sandık kurulunun yasaya aykırı bu eylemi şikâyet edilmelidir.
- Sabah sandık kurulu hazırlık işlemleri yapılırken, torbadan çıkan mühürlerin “evet” mi, “tercih” mi olduğu tutanak defterine geçirilmez. Torbadan çıkan mühürden farklı bir mühürle “evet” ya da “tercih” olarak kullanılmış oylar yine tutanak defterindeki karara dayanarak hesaba katılmayabilecektir.
- Sandık kurulu işlem ve uygulamalarının yasa ve genelgeye aykırı olması durumunda yapılacak şikâyetler muhakkak delillendirilmelidir. Delillendirme işleminin pratik yolu da, yasa ve genelgeye aykırı uygulamanın uyarı veya talebe rağmen devam

ettirildiğini bir tutanakla tespit etmek ve orada hazır bulunan seçmen ve müşahitlere imzalatılarak bir suretini şikâyet dilekçesine eklemektir.

- Şikâyet dilekçeleri iki suret olarak yapılmalı, bir sureti sandık kurulu başkanına alındı şeklinde imzalatılarak partilerin belirlediği okul sorumlusuna teslim edilmelidir. Şikâyet konusu işlem, sandık kurulunca görüşülüp oylanarak karar verilmeli, şikâyet ve şikâyete ilişkin alınan karar da tutanak defterine muhakkak geçirilmelidir. Aksi tutumlar da, tutanağa bağlanarak şikâyet konusu yapılmalıdır.
- Sabah veya gün içerisinde sayım döküm işlemine başlanmadan önceki herhangi bir zaman diliminde, boş sandık sonuç tutanakları yahut sayım döküm cetvellerinin (çetele) imzalanmamış olmasına dikkat edilmeli, aksi durum şikâyet ve itiraz konusu yapılarak bu boş tutanakların İlçe Seçim Kurulunca toplanarak imha edilmesi ve yeni tutanak ve çetelelerin verilmesi sağlanmalıdır.
- Sandık seçmen listeleri, 14 Mayıs tarihinden önce yapılan seçimlerde esas alınan sandık seçmen listelerindeki kısıtlı, hükümlü, ölü seçmenler düşülmek suretiyle hazırlanacağı için; sandık seçmen listelerinde 14 Mayıs 2023 tarihinde kullanılan seçmen listesinden farklı kişilerin yer aldığı görülürse; bu durum tutanağa bağlanarak derhal ilçe seçim kuruluna bir dilekçe ile bildirilmeli ve İlçe Seçim Kurulu tarafından aynı gün içerisinde bir karar verilmesi beklenerek, karar verilinceye kadar önceki seçim listesinde yer almayan seçmene oy kullandırılmamalıdır.

SONUÇ

İnandığımız tüm değerler ve demokrasi için; özgürlüğün, adaletin ve her biri emeğe, fedakârlığa dayalı tüm hakların korunabilmesi için; ADİL BİR SEÇİMİN ne kadar önemli olduğu hepinizin malumudur.

Bu seçimin adil geçmesini sizler sağlayacaksınız.

Halkımız için üstlendiğiniz bu görevinizde ve çabalarınızda başarılar dileriz.

1. EK BİLGİLER:

2/A- SEÇİM SUÇLARI, İTİRAZ VE ŞİKAYET

2/B- ŞİKAYET VE İTİRAZ DİLEKÇESİ ÖRNEKLERİ

2/C- YSK KARARLARI VE GENELGELER

2/A-SEÇİM SUÇLARI, İTİRAZ VE ŞİKAYET

Kurullara Karşı İşlenen Suçlar

- Hileli faaliyetlerle veya herhangi bir şekil ve surette cebir veya şiddet kullanarak veya tehdit ederek, kurulların toplanmalarına veya görevlerinin ifasına mani olanlar, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md. 133) Cezayı arttırıcı hal: Silahla işlenirse, verilecek ceza üç yıldan aşağı olamaz. Bu fiiller, aralarından biri silahlı en az üç kişi tarafından birlikte işlendiği takdirde, failer hakkında beş yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.
- Seçim işlerinin cereyanı sırasında, seçimin düzenli yürütülmesini sağlamak maksadı ile, kurullar veyahut kurul başkanları tarafından alınan karar ve tedbirlere, ihtara rağmen riayet etmeyen kişilere iki yüz Türk Lirası idarî para cezası verilir. Alınan karar ve tedbirlerin uygulanmasını zorlaştıran veya karar ve tedbirlerin neticesiz kalmasına sebebiyet veren kimseler, altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md. 134)

Cezayı arttırıcı hal: Görevli kimseler tarafından işlendiği ve fiilleri daha ağır cezayı gerektiren suç oluşturmadığı takdirde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Kurul Üyelerinin Sorumluluklarına İlişkin Suçlar

- Kurulların çoğunlukla vermiş oldukları her çeşit kararlara riayet etmeyen kurul üyeleri, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md.135)
- Kurullara seçildiği halde haklı sebep olmaksızın vazifesi başına gelmeyenler elli günden az olmamak üzere adlî para cezası ile cezalandırılır. Seçim başladıktan sonra kuruldaki görevlerini haklı bir sebep olmaksızın terk edenler, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md.136)
- Kanunda yazılı işlerden biriyle görevlendirilen kimseler (seçim kurulu başkanları, üyeleri vb.) seçim araç ve gereçlerini vaktinde yerlerine göndermezler veya gönde-

rilmesine mani olurlar veya teslim etmezler veya teslim almazlarsa, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. (Md.137)

Seçmen Kütüğüne İlişkin Suçlar

- Seçmen kütüğünün düzenlenmesine esas teşkil edecek olan krokilerle, binalar cetvelini ilçe seçim kurulu başkanınca bildirilen süre içinde düzenleyerek vermeyenler veya kroki ve binalar cetvellerini seçmen kütüğünün düzenlenmesine elverişli bir şekilde yapmayanlar hakkında, Türk Ceza Kanunu'nun 257'nci maddesinde yazılı cezalar altıda birden üçte bire kadar artırılarak hükmolunur. (Md.140)
- Sayım ve yazım ve denetim işlemleri sırasında, belli edilen esaslara aykırı harekette bulunanlarla, sorulara cevap vermeyenler veya bilerek gerçeğe aykırı cevap verenler yahut ilk sayım ve yazım gününde, ilan edilecek süreden önce buldukları yeri terk edenlere, fiilleri suç oluşturmadığı takdirde yüz Türk Lirası idarî para cezası verilir. (Md.140)
- Kanunla görevlendirilmiş oldukları halde, seçmen kütüğüne ilişkin evrak ve vesikaları gereği gibi düzenlemeyen veya muhafaza etmeyenler veya gereken mercie vermeyenler altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar. (Md.141)

Cezayı arttırıcı hal: Bu sebeple seçmen kütüğünün veya sandık seçmen listelerinin yazılması veya bu sebeple seçmenlerin oy vermesi imkânsız hale gelmiş ise, birinci fıkrada yazılı halde bir seneden iki seneye kadar hapis cezası hükmolunur.

Bu fiiller kayıtsızlık veya gereken dikkat ve itinanın gösterilmemesinden ileri gelmiş ise üç aydan bir seneye kadar hapis cezası hükmolunur. (Md.141)

Cezayı arttırıcı hal: Seçmen kütüğünün veya sandık seçmen listelerinin yazılması veya bu sebeple seçmenlerin oy vermesi imkânsız hale gelmiş ise altı aydan iki seneye kadar hapis cezası hükmolunur.

- Seçmen kütüğüne yazılmak hakkı olmayan bir seçmeni yazan veya yazılmak hakkı olan bir seçmeni yazmayan veya kütüğe yazılmış olup da silinmesi gereken seçmenin adını silmeyen veya silinmemesi gerektiği halde o seçmenin adını silenler bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md.142)

Cezayı azaltıcı hal: Eğer bu fiiller kayıtsızlık ve görevde gereken dikkat ve itinanın gösterilmemesinden ileri gelmiş ise üç aydan altı aya kadar hapis cezası verilir.

- Seçme yeterliği bulunmadığı halde kendisini veya bu yeterliği olmayan bir başkasını seçmen kütüğüne kaydettiren veya bu şekilde kaydedilmiş olanları seçmen

kütüğünden silinmesine mani olan veya seçme yeterliği bulunan birinin aynı fiil ve hareketlerle seçmen kütüğünden silinmesine sebep olan altı aydan iki seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md.143)

Cezayı arttırıcı hal: Yukarıda yazılı fiiller cebir veya tehdit veya şiddet veya nüfuz veya tesir icrası suretiyle yapıldığı takdirde faile verilecek ceza, bir seneden beş seneye kadar haptir.

- Seçmen kütüğüne kendisini veya bir başka seçmeni bilerek birden fazla kayıt ettirenler veya bu sonucu veren fiilleri bilerek yapanlar altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md.144)

Cezayı arttırıcı hal: Bu işlerle görevlendirilenler tarafından işlendiği takdirde bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

- Seçme yeterliğine sahip olanların seçmen kütüğüne kaydolmalarını önlemek maksadıyla teşvik ve telkinlerde bulunanlar üç aydan altı aya kadar hapis cezasına mahkum edilirler. Bu fiillerden dolayı seçmenler, seçmen kütüğüne kaydolmadıkları takdirde verilecek hapis cezası altı aydan bir seneye kadardır. (Md. 145)

Ceza arttırıcı hal: Bu fiil ve hareketler cebir veya tehdit veya şiddet kullanarak vuku bulunduğu takdirde, verilecek cezalar iki kat olarak hükmedilir.

- Asılması gereken seçmen listelerini asmayan veya vaktinden evvel indiren veya her ne suretle olursa olsun seçmenlerin tetkikine imkân vermeyen veya bu listelere karşı yapılan itirazları kabul etmeyen veya mercilerine bildirmeyen görevliler hakkında üç aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir. (Md.147)

Ceza azaltıcı hal: Bu fiiller kayıtsızlık veya gereken dikkat ve itinanın gösterilmemesi sonucu meydana gelmiş ise, verilecek ceza bir aydan altı aya kadar hapis cezasıdır.

- Tamamen veya kısmen sahte seçmen kütüğü veya seçmen listesi tanzim eden veya bozan veya çalan veya yok eden kimse hakkında Türk Ceza Kanunu'nun belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerine göre verilecek ceza yarı oranında artırılır. (Md.148)

Seçmen kütüğü veya seçmen listelerine ait vesikaları çalan veya bozan veya yok eden veya tahrip eden kimseye de aynı ceza verilir. Oy hakkının kullanılmasına engel olmak maksadıyla seçmenlerin kimliklerini ispata yarayan herhangi bir belge üzerinde yukarıdaki yazılı fiilleri işleyenler veya bu belgeleri saklayanlar altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Seçmen, kimliğini ispat ederek oyunu kullandığı takdirde, yukarıdaki fıkrada yazılı ceza yarısına kadar indirilir.

Propaganda Toplantılarına İlişkin Suçlar;

- Kanunla öngörülen 3 kişilik heyetin kurulmamış olduğu propaganda toplantılarında söz alır ve söylerse, üç aydan altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. (Md.149)
- Seçim propagandası toplantısına engel olan veya devamına imkân vermeyen kimse altı aydan bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. (Md.149)
- Oy verme gününden önceki günün saat 18.00'ünden sonra ve oy verme gününde umumi veya umuma açık yerlerde seçim propagandası için toplantı veya propaganda yapanlar veya bu maksatla yayınlarda bulunanlar veya seçimin düzenini bozabilecek veya oy vermenin tam bir serbestlikle yapılmasına tesir edebilecek mahiyette söz, yazı veya sair suretlerle propaganda yapanlar veya asılsız şayialar çıkaranlar üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md.151)

Toplantı Heyetlerine Karşı Suçlar;

- 3 kişilik heyetin kurulmamış olduğu propaganda toplantısı yapan veya yapıp haber vermeyen toplantı tertipçileri ve mezkûr maddede yazılı görevleri yapmayan heyet üyeleri üç aya kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar. (Md.150)

Oy Kullanımına İlişkin Suçlar;

- Her kim kendisine veya başkasına oy veya tercih işareti verilmesi veya verilmemesi için seçmene para, menfaat, vadeden veya veren ve kabul eden bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Bu fiilleri, tehdit veya cebir veya şiddet kullanarak işleyenler hakkında ceza, bir misli artırılarak hükmedilir. (Md.152)
- Her kim kendisine veya başkasına oy veya tercih işareti verilmesi veya verilmemesi için seçmenleri toplayanlar ve sandık yerine gelmelerini menedenler hakkında bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir. (Md.153/1)

Ceza arttırıcı hal: Bu fiiller memuriyet nüfuzunun veya sıfatının veya herhangi bir kimsenin haiz bulunduğu selahiyetin suistimali suretiyle işlendiği takdirde, verilecek hapis cezası iki yıldan az olamaz. (Md.153/2)

- Seçim günü, sandık seçmen listesinde kayıtlı olan seçmenin, sandığın konulduğu yere girmesine veya oy kullanmasına, kanuna aykırı biçimde engel olan kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıdır. (Md.153/3)

Ceza arttırıcı haller: Tehdit veya cebir veya şiddet kullanan kimse, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Birden fazla seçmene karşı işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte birden yarısına kadar artırılır. (Md.153/4)

Adaylık Hükümlerine Aykırı Hareketler ve Propaganda Yapamayacak Olanlar;

- Özel kanunların adaylık koyma hususunda kabul ettiği esas ve şekillere uymaksızın adaylıklarını koyan memurlar ve yargıçlarla, adaylığını koymak için ordudan ayrılma isteğinde bulunmuş ve bu istekleri kabul edilmiş olmasına rağmen herhangi bir sebeple görevinden fiilen ayrılmadan veya resmi elbisesiyle propaganda yapan veya bu mahiyette herhangi bir harekette bulunan subaylar, askerî memurlar ve astsubaylar yüz günden az olmamak üzere adlî para cezası ile cezalandırılır. (Md.154)
- Yargıç ve yargıç sınıfından sayılanlarla, askerî şahıslar ve bu Kanunun 62'nci maddesinin ikinci fıkrasında yazılı memur ve hizmetlilerin özel kanunlarına göre ilan olunan seçimin başlangıç tarihinden oy vermenin sona ermesine kadar bir siyasi parti veya bağımsız adayların leh veya aleyhinde propaganda yapmaları veya herhangi bir suretle telkin ve tesirde bulunmaları halinde, fiili daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar. (Md.154)

Matbua ve İlan Tahribi

- Seçim propaganda matbualarının, yayınlanmasına veya ilanına mani olanlar veya bunları tahrip edenler üç aydan altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar. (Md.157)

Oy Vermeye İlişkin Suçlar

- Sandık başında oy verme yönünden kendisine yükletilmiş olan ödevleri ihtara rağmen yapmayan seçmenlere iki yüz elli Türk Lirası idarî para cezası verilir. (Md.158)
- Oyunu kullandıktan sonra ihtara rağmen sandık başından ayrılmayan veya herhangi bir müdahale telkin veya tavsiyede bulunan veya bunlara teşebbüs eden kimse üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md.159)
- Her kim oy verme sırasında seçme yeterliği olmadığını bildiği halde oy vermeye teşebbüs eder veya verirse iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md.160)

Ceza arttırıcı hal: Mükerrer oy vermeye teşebbüs eden veya veren kimse, başkasının adını taşıyarak oy vermeye teşebbüs eden veya veren üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Oy Sandığı Üzerinde Suçlar

- Usulüne aykırı olarak veya yetkisi olmadığı halde her ne sebep ve maksatla olursa olsun oy sandığının yerini değiştirenler, yerinden kaldıranlar, oy sandığını açan, çalan veya tahrip eden veya içindeki veya içinden çıkan oy zarflarını alan, çalan veya değiştiren kimse üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md.161)

Ceza arttırıcı hal: Bu fiil ve hareketler, cebir veya şiddet veya hileyle işlendiği takdirde hükmedilecek ceza bir misli artırılarak hükmolunur.

- Siyasi partilerin veya bağımsız adayların oy pusulalarını veya seçime müteallik her türlü evrakı zapt veya imha eden veya bozan veya oy verme yerine götürülmelerine veya dağıtılmalarına mani olanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. (Md.162)

Ceza arttırıcı haller: Bu fiiller cebir veya şiddet veya tehdit veya hile ile veya içlerinden biri silahlı olan birden fazla kimseler tarafından veyahut meskene veya siyasi parti binalarına her ne suretle olursa olsun girerek işlenirse bu maddede yazılı cezalar bir misli eklenerek hükmolunur. Bu fiiller resmi sıfatı haiz olanlar tarafından işlendiği takdirde de aynı ceza verilir.

- Seçim kurulları başkan ve üyelerinden herhangi biri kanuna aykırı hareketleriyle seçim muamelelerinin yapılmasını ve oy verilmesini kısmen veya tamamen imkânsız kılar yahut seçimlerin butlanına bilerek sebebiyet verirse, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Seçim neticelerini ilan etmezler, tutanağı asmazlar veya kanunen vermeye mecbur oldukları tutanak suretlerini vermezlerse aynı ceza ile cezalandırılır. (Md.163)

Oy Verme Sonucuna Tesir Edecek Haller

- Her kim, sandık başında seçmenlerin imzalarını koydukları sandık seçmen listesine gelmeyenler adına sahte imza atmak, mühür koymak veya parmak basmak gibi hileli bir hareket ile sandığa oy atar veya attırır ise üç yıldan beş yıla kadar hapis ve bin günden beş bin güne kadar adlî para cezasıyla cezalandırılır. (Md. 164)

Ceza arttırıcı hal: Bu fiil sandık başkan ve üyeleri ile resmi memurlar tarafından işlendiği takdirde, yukarıdaki fıkrada yazılı cezaya yarısı eklenerek hükmolunur.

- Her kim seçimin neticesini değiştirir veya değiştirtirse veya seçim tutanaklarını tamamen veya kısmen sahte olarak tanzim veya tahrif eder veya ettirirse, beş yıldan sekiz yıla, bu fiil kurul başkan ve üyeleri ve resmi memurlar tarafından işlendiği takdirde haklarında verilecek ceza beş yıldan on yıla kadar hapistir. (Md. 164)

Ceza arttırıcı hal: Her kim kurulları, bu fiilleri işlemeye, herhangi bir suretle icbar ederse hapis cezasının (5-8 yıl) üçte birden yarıya kadar artırılarak hükmolunur. Eğer bu fiil kurul mensuplarına herhangi bir suretle menfaat temini veya vaadi suretiyle meydana gelmiş ise, kurul mensuplarıyla menfaat temin veya vadedenler hakkında hapis cezasının (5-10 yıl) üçte birden yarısına kadar eklenerek hükmolunur.

İtiraz ve Şikâyet

- Şikâyet ve itirazları tutanağa geçirmeye mecbur oldukları halde tutanağa geçirmeyi reddeden kurul başkan ve üyeleri bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. (Md. 165)
- Kötü niyetle itiraz ve şikâyette bulunanlar, ihbar üzerine bin Türk Lirasından beş bin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. (Md. 166-7)
- Kurullarca düzenlenen ve oy verme ile seçim neticelerini gösteren tutanakların asılı suretlerini yırtan, bozan, kaldıran kimse hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. (Md. 168)
- Seçim işlemlerine ait olmak üzere mercileri tarafından yayınlanan beyanname ve tebliğlerin, ilan ve asılmasına mani olan veya bunları yırtan, bozan, kaldıran üç aydan altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. (Md.169)

Seçim Gününe İlişkin Yasaklar

- Oy verme günü, oy verme müddetince, umuma açık yerlerde ispirtolu içki verenler, satanlar veya içenler veya herhangi bir suretle açık veya kapalı şişelerde ispirtolu içki satanlar veya alanlar üç aydan altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar. (Md.170, Md.79)
- Oy verme günü, emniyet ve asayişini korumakla görevli olanlardan başka hiçbir kimse, köy, kasaba ve şehirlerde silah taşıyamaz. Bu yasağa aykırı hareket edenler hakkında, fiilleri daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, yirmi beş günden az olmamak üzere adlî para cezasına hükmolunur. Fiilin diğer kanunlara göre daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturması halinde, bu kanunlara göre verilecek ceza üçte biri oranında artırılır. (Md.171, Md.79)

2/B- ŞİKAYET VE İTİRAZ DİLEKÇESİ ÖRNEKLERİ

ÖRNEK ŞİKAYET DİLEKÇESİ:

(.....) NOLU SANDIK KURULU BAŞKANLIĞI'NA

Şikayet Eden:TCK No'lu.....-.....numaralı Sandık Kurulu Müşahidi

Şikayet Konusu: Okuma-yazma bilmeyen seçmenlere yakınları tarafından yardım edilmesi hakkındadır.

Şikayet Tarih ve Saati:/...../2023 - Saat :.....:.....

Sandık kurulunda, okuma yazma bilmeyen aşağıda adı ve soyadı yazılı seçmenlere sandık kurulu başkanı tarafından yetkilendirilmeyen kişilerce 298 sayılı kanuna aykırı bir şekilde oy kullandırıldığı gözlemlenmiştir.

Hukuki Neden: YSK'nın.....Tarih ve.....sayılı kararı

İSTEM:.....
.....
.....
.....
.....
.....

Yanlış olan bu uygulamanın tespiti ile bir an önce uygulamanın durdurulmasını talep ederim.

Adı ve Soyadı

ÖRNEK İTİRAZ DİLEKÇESİ:

.... / / 2023

..... İLÇE SEÇİM KURULU BAŞKANLIĞI'NA

İtiraz Eden:TCK No'lu.....-.....adına İtiraza Yetkili

İtirazın Konusu: (.....), (.....), (.....) , no'lu sandık kurullarına yapılan sözlü şikâyetler ile sandık kurulunca tutanağın yanlış düzenlenmesi hakkındadır.

Yukarıda numaralı belirtilen Sandık kurulu başkanları tarafından, sandık kurulu üyeleri ve müşahitleri tarafından gerçekleştirilen ikazlar dikkate alınmaksızın,.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....tespit edilmiştir. Söz konusu eylem, 298 sayılı kanuna açıkça aykırılık oluşturmaktadır.

Hukuki Neden: 298 Sayılı Kanununun 107.maddesi ile ilgili maddeleri**Deliller:** Sandık Kurulu tutanağı, Müşahit tutanağı ve sair yasal deliller.**İstem:** Yukarıda numaralı belirtilen sandık kurullarına ait seçim torbalarının açılarak geçerli ve geçersiz oyların ve zarfların yeniden sayılmasına ve gerçekleştirilecek işlem sonucu karardan bir suretin tebliğini saygı ile dilerim.**Adı ve Soyadı Adresi**

SANDIK KURULU İŞLEMLERİNE KARŞI ŞİKAYET DİLEKÇESİ

Örnek 1

..... İlçe Seçim Kurulu
..... No'lu Sandık Kurulu Başkanlığı'na

ŞİKAYET EDEN:

KONU: Kurul İşlemlerine / Alınan Önlemlere / Tutanak Düzenlenmesine karşı şikâyetimizin sunulmasıdır.

AÇIKLAMALAR: Kurulunuzun aşağıda açıklanan işlemi usule, Yasaya, YSK karar ve genelgelerine aykırıdır:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Bu nedenle yapılan işleme / sayıma karşı **şikâyetimi** sunuyorum. İşlemin düzeltilerek hukuka aykırılığın giderilmesini dilerim.

Saygılarımla

Adres:

Adı - Soyadı:

İmzası:

**SANDIK KURULU ARACILIĞIYLA İLÇE SEÇİM KURULUNA SUNULACAK
İTİRAZ DİLEKÇESİ**

Örnek 2/A

..... İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı'na Sunulmak Üzere
.....No'lu Sandık Kurulu Başkanlığı'na

İTİRAZ EDEN:

İTİRAZ EDİLEN KARAR:..... No'lu Sandık Kurulu'nun sa-
yıılı kararı

AÇIKLAMALAR: Sandık kurulunca oy kullanılması / sayım döküm / tutanak düzenlen-
mesi sırasında şu işlem yapılmıştır:

.....
.....
.....
.....
.....

Usule, yasalara, YSK karar ve genelgelerine aykırı olan ve yukarıda anlatılan şekilde yapılan uygulamaya karşı şikâyetimiz sandık kurulunca reddedilmiştir. Şikâyetimize ilişkin ret kararının kaldırılarak sonucun hızlı bir şekilde ilgili sandık kuruluna ulaştırılmasını ve hukuka aykırılığın giderilmesini dilerim.

Saygılarımla,

Ek :No'lu Sandık Kurulu Kararı

Ades:

Adı - Soyadı:

**SANDIK KURULU KARARINA KARŞI DOĞRUDAN İLÇE SEÇİM KURULUNA
SUNULACAK İTİRAZ DİLEKÇESİ**

Örnek 2/B

..... İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı'na

İTİRAZ EDEN:.....

.....

İTİRAZ EDİLEN KARAR:..... Nolu Sandık Kurulunun
.....sayılı kararı

AÇIKLAMALAR: Sandık kurulunca oy kullanılması / sayım döküm / tutanak düzenlenmesi sırasında şu işlem yapılmıştır:

.....
.....
.....
.....
.....

Usule, yasalara, YSK karar ve genelgelerine aykırı olan ve yukarıda anlatılan şekilde yapılan uygulamaya karşı **şikayetimiz** sandık kurulunca reddedilmiştir. **Şikayetimize** ilişkin ret kararının kaldırılarak sonucun ilgili sandık kuruluna ulaştırılmasını ve hukuka aykırılığın giderilmesini dilerim.

Saygılarımla

Ek: No'lu Sandık Kurulu Ret Kararı

Ades:

Adı - Soyadı:

İmzası:

SANDIKTAKİ SEÇİM SONUCUNA İTİRAZ DİLEKÇESİ

Örnek 3

...../...../2023

..... İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı'na

İTİRAZ EDEN:

KONU:.....No'lu Sandık Kurulunun seçim sonuçlarını gösterir tutanağının düzenlenmesi işlemine itirazımızdan ibarettir.

AÇIKLAMALAR:.....No'lu Sandık Kurulunun sandık sonuç tutanağı düzenlenmesi sırasında yaptığı, aşağıda anlatılan işlem usule, yasalara, YSK karar ve genelgelerine aykırıdır. Bu durum seçim sonuçlarını da etkilemiştir. Bu nedenle itiraz eder ve tutanağın iptali ile aşağıda belirtilen işlemin yapılarak düzeltilmesini dilerim.

İtiraza Konu İşlem:

.....
.....
.....
.....
.....

Saygılarımla,

Ades:

Adı- Soyadı

İmzası:

2/C-KARARLAR VE GENELGELER

KARARLAR

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 2023/129

KARAR

Cumhurbaşkanının 10.03.2023 tarihli ve 2023/121 sayılı kararı ile Türkiye Büyük Millet Meclisi genel seçimi ve Cumhurbaşkanlığı seçiminin yenilenmesine karar verilmiş olup, anılan karar Resmî Gazete'nin 10.03.2023 tarihli ve 32128 Mükerrer sayılı nüshasında yayımlanmıştır.

Kurulumuzun 10.03.2023 tarihli ve 2023/90 sayılı kararıyla, birlikte yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı Seçimi ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçiminin 14 Mayıs 2023 Pazar günü, Cumhurbaşkanlığı Seçiminin ikinci oylamaya kalması durumunda 28 Mayıs 2023 Pazar günü yapılmasına karar verilmiştir.

14 Mayıs 2023 Pazar günü birlikte yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı Seçimi ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimi ile ilk oylamada geçerli oyların salt çoğunluğu sağlanmadığı takdirde ikinci oylaması 28 Mayıs 2023 Pazar günü yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı Seçiminde Sandık Kurullarının Görev ve Yetkilerini Gösterir 135 sayılı Genelge taslağı Kurulumuza sunulmuş olmakla, konu incelendi.

GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

135 sayılı Genelge ile; sandık kurullarının oluşumunun esas ve usullerinin tespit edilmesi, sandıkların konulacağı yerlerin belirlenmesinde yapılacak işler, engelli seçmenlerin oy kullanmasını kolaylaştırmak amacıyla alınacak tedbirler, sandık kurulu başkan ve üyeleriyle bina sorumlularının görev, yetki ve sorumlulukları, sandık kurulu başkan ve üyeleri, bina sorumluları, güvenlik görevlileri ve ulaştırma işinde görevlendirilenlerin oy kullanma usul ve esasları düzenlenmiştir.

Kurulumuzca 14 Mayıs 2023 Pazar günü birlikte yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı Seçimi ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimi ile ilk oylamada geçerli oyların salt çoğunluğu sağlanmadığı takdirde ikinci oylaması 28 Mayıs 2023 Pazar günü yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı Seçiminde uygulanmak üzere 135 sayılı Genelge'nin yürürlüğe konulması uygun bulunmuştur.

SONUÇ:

- 1- Seçimlerin düzen içinde ve dürüstlikle yönetilip, sonuçlandırılması ve uygulamada birliğin sağlanması amacı ile 14 Mayıs 2023 Pazar günü birlikte yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı Seçimi ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimi ile ilk oylamada geçerli oyların salt çoğunluğu sağlanmadığı takdirde ikinci oylaması 28 Mayıs 2023 günü yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı Seçiminde "Sandık Kurullarının Oluşumu, Görev ve Yetkilerini Gösterir 135 Sayılı Genelge"nin kabulüne ve Genelge'nin bu Kararın eki sayılmasına,
- 2- Karar örneğinin ve eki Genelge'nin seçime katılabilecekleri tespit ve ilân edilen siyasi parti genel başkanlıklarına gönderilmesine,
- 3- Karar örneği ve eki Genelge'nin Seçim Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile tüm il ve ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilmesine,
- 4- Seçim Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bu Genelge'nin ihtiyaç miktarı kadar bastırılarak tüm il ve ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilmesine,
- 5- Karar örneği ve eki Genelge'nin Resmî Gazete'de yayımlanmasına,
- 6- Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne www.ysk.gov.tr adresinde ve Yüksek Seçim Kurulu kurumsal portalında yayımlanmasına,

**T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU**

Karar No: 2023/129

15.03.2023 tarihinde oy birliği ile karar verildi.

**SANDIK KURULLARININ OLUŞUMU, GÖREV VE YETKİLERİNİ GÖSTERİR
135 SAYILI GENELGE**

Kapsam

MADDE 1- Bu Genelge; sandık kurullarının oluşumu ile görev ve yetkilerini, yapacakları iş ve işlemleri, oy verme şeklini, şikâyet ve itirazlar ile ilgili esas ve usulleri kapsar.

Sandık kurullarının oluşumu

MADDE 2- Sandık kurulu ve seyyar sandık kurulu, bir başkan, altı asıl ve altı yedek üyeden oluşur ve asıl üyeleri ile toplanır (298/14-17, 21).

Sandık kurulu başkanının belirlenmesi

MADDE 3- İlçede görev yapan tüm kamu görevlilerinin (298 sayılı Kanun'un 26'ncı maddesinde sayılanlar hariç) listesi, mülki idare amiri tarafından yerleşim yeri adresleri esas alınmak suretiyle ilgili ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilir. İlçe seçim kurulu başkanı, bu kamu görevlileri arasından ihtiyaç duyulan sandık kurulu başkanı sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit eder ve bu kişiler arasından mani hali bulunmayanları sandık kurulu başkanı olarak belirler.

Sandık kurulu başkanının göreve gelmemesi halinde, kamu görevlileri arasından belirlenen üye, bu üyenin de bulunmaması durumunda en yaşlı üye kurula başkanlık eder. (298/22).

Sandık kurulu üyelikleri

MADDE 4- İlçe seçim kurulu başkanı, o seçim çevresinde seçime katılan ve ilçede teşkilatı bulunan siyasi partilerden, son milletvekili genel seçiminde o ilçede en çok oy almış olan beş siyasi parti tarafından, seçim takvimi dikkate alınarak kendilerine tanınan beş günlük süre içinde bildirilen birer asıl ve birer yedek üye isimleri arasından sandık kurulu üyelerini tamamlar.

Bu yöntemle tespit edilen sandık kurulu üye sayısı beşten az olduğu takdirde, eksik kalan üyelikler, aynı şartları taşıyan diğer siyasi partilerden, aldıkları oyların büyüklük sırasına göre aynı usulle tamamlanır.

Oylarda eşitlik halinde ad çekilir.

Buna rağmen beş asıl ve beş yedek üyenin tümü belirlenemediği takdirde, seçim çevresinde seçime katılan ve o ilçede teşkilatı bulunan diğer siyasi partiler arasından ad çekilir. Ad çekmedeki sıraya göre, eksik üyelik sayısı kadar adı çıkan siyasi partinin, aynı usulle bildireceği kimselerle sandık kurulu üyelikleri tamamlanır.

Sandık kuruluna üye bildirme hakkı olan bir parti; oluru olmadan başka bir parti üyesini sandık kurulu üyesi olarak gösteremez.

Başka bir siyasi parti üyesinden olur alınırken ilgili kişinin yazılı beyanı alınır ve ilçe seçim kuruluna listeye birlikte verilir.

İlçe seçim kurulu başkanı, sandık kurulunun kalan bir asıl ve bir yedek üyesini belirlemek için önce, 298 sayılı Kanun'un 22'nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca bildirilen listeden sandık kurulu başkanı olarak belirlenmeyenler arasından, ihtiyaç duyulan sandık kurulu üye sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit eder ve bu kişilerden mani hali bulunmayanları sandık kurulu asıl ve yedek üyesi olarak belirler.

Üyeliklerin bu şekilde doldurulması mümkün olmazsa, eksiklikler, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından, o çevrede bulunan ve sandık kurulunda görev verilmesinde sakınca olmayan kimseler arasından tamamlanır (298/23).

Sandık kurullarında görev alamayacaklar

MADDE 5- İdare amirleri, zabıta amir ve memurları, Askeri Ceza Kanunu'nun 3'üncü maddesinde yazılı (sivil memurlar dâhil) askeri şahıslar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ve adaylar sandık kurullarına seçilemezler (298/26).

Sandık kurullarının teşekkülüne karşı şikâyet ve itiraz

MADDE 6- Sandık kurullarının teşkiline dair şikâyet, siyasi parti üyelerinin başka bir siyasi parti tarafından oluru olmaksızın sandık kurulu üyesi olarak gösterilmesi de dahil ilçe seçim kurulu veya başkam tarafından yapılan işlemlerin düzeltilmesi için bu işlemlerin neticesinden itibaren bu kurullara veya başkanlarına sözlü olarak veya dilekçeyle iki gün içinde (26-27 Nisan 2023 tarihleri arasında) 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 110'uncu maddesinde gösterilenler tarafından yapılır.

Şikâyetin reddine dair kararlara karşı, 29 Nisan 2023 Cumartesi günü il seçim kuruluna itiraz olunur. İl seçim kurulu 30 Nisan 2023 Pazar günü kararını kesin olarak verir.

Bu şikâyetin yapılmamış olması sandık kurulunun teşekkülüne karşı itiraza engel olmamakla birlikte, itirazın sandık kurulunun teşekkülünden itibaren yukarıda belirtilen sürede yapılması şarttır (298/119).

Sandık kurullarının görev ve yetkileri

MADDE 7- Sandık kurullarının başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

- a)** Sandık çevresinde düzenin sağlanması, [Sandık çevresinde düzenin sağlanması sandık kurulu başkanına, sandığın konulduğu bina, yapı ve bunların müstemilatında (binanın bahçesi müstemilata dahildir.) ise bina sorumlusuna aittir. Bina sorumlusunun bulunmadığı yerlerde ise bu yetki, en küçük numaralı sandık kurulu başkanı tarafından görevlendirilen üye tarafından kullanılır (298/71-1, 82/1)].
- b)** İlçe seçim kurulunca belirlenen bina, yapı ve benzeri yerlerde, sandığın konulacağı yeri tayin etmek ve sokak başlarına bu yeri göze çarpacak surette gösterir işaretleri koymak veya alışılmış araçlar ile duyurmak(298/71-2),
- c)** Ceza infaz kurumlarında cezaevi idaresinin de görüşü alınarak ilçe seçim kurulu başkanının gözetiminde sandığın konulacağı yeri belirlemek (298/85-A),
- ç)** Görev yaptığı sandığın seçmen listesinde kayıtlı olmayıp da, başka bir sandık seçmen listesinde kayıtlı olan sandık kurulu başkan ve üyelerine, bina sorumlularına, görevli olan kolluk güçlerine ve ilçe seçim kurulu tarafından sandık kurulu üyelerini görev yerlerine ulaştırmak için görevlendirilen kişilere ilçe seçim kurulundan aldıkları belgelere istinaden oy kullanılmak, oy kullandıkları seçmen listesinin sonuna yazmak, imzalarını almak ve belgeleri ilçe seçim kuruluna teslim etmek,
- d)** Sandıktan çıkan zarfları, oy pusulalarını saymak, dökümlerini ve sonuçlarını tutanağa geçirmek,
- e)** Hesaba katılan ve geçerli sayılan oy pusulaları, sandık kurulunca düzenlenen tutanaklar, sayım ve dökümde kullanılıp alt tarafı kurulca imza edilen sayım cetvelleri, hesaba katılmayan, geçerli sayılmayan veya itiraza uğrayan oy pusulaları ve hesaba katılmayan zarflar, tutanak defteri, kurulca mühürlü ve imzalı ayrı ayrı paketler halinde kurulun mührü ile mühürlendikten sonra, başkan ve üyeler tarafından imzalanıp bir torbaya konularak, kurulun bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna, sandık kurulu başkanı ve siyasi partili üyeler arasından ad çekme ile seçilecek en az iki üye tarafından götürülüp teslimini sağlamak (Kurulun diğer üyeleri ile müşahitler de isterlerse ve taşıtta yer varsa veya taşıt kendileri tarafından sağlanmak suretiyle katılabilirler.) (298/107-1-2),

- f) Oy verme işleri hakkında ileri sürülecek şikâyet ve itirazları incelemek ve karara bağlamak, kararları tutanak defterine geçirerek altını imzalamak (298/71-3-4),
- g) Sandık Kurulu tutanak defteri ile gerekli diğer tutanakları düzenlemek ve altını imzalamak,
- ğ) Oyların sayım ve dökümü ile tutanakların düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemler ve sandıkla ilgili kararları vermek,
- h) Sandık kurullarının kararları, oyların sayımı ve dökümü ile tutanakların düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemleri aleyhine yapılan itirazları ilçe seçim kuruluna göndermek (298/128-1),
- ı) Kanunlarla ve Yüksek Seçim Kurulu genelge ve kararları ile verilen diğer görevleri yapmak (298/71-6).

Sandık kurulu başkanının öncelikle yapacağı işler

MADDE 8- Sandık kurulu başkanı; il ve ilçe merkezi dışında kalan köy, mahalle ve beldelerde oy verme gününden önceki Cuma günü ilçe seçim kurulu başkanından, il ve ilçe merkezlerinde ise, oy verme günü saat 05.00'te bina sorumlusu veya bina sorumlusu bulunmayan yerlerde ilçe seçim kurulu başkanından veya görevli geçici ilçe seçim kurulu başkanından **aşağıda yazılı oy verme araçlarını kontrol ederek tutanakla teslim almak ve zamanında sandık yerinde bulundurmak zorundadır (298/68).**

Sandık kurulu başkanınca;

- a) Görevli olduğu sandık için ağzı mühürlü kese içine konulmuş numaralı sandık kurulu mührü ve iki adet "TERCİH" veya "EVET" yazılı mührü,
- b) Kapalı oy verme yerine asılacak OR/96 (Örnek: 19) sayılı "Açıklama Levhası"nı,
- c) Kapalı oy verme yerine asılacak OR/97 (Örnek: 20) sayılı "Uyarı Levhası"nı,
- ç) Filigranlı kağıttan üretilmiş ve Yüksek Seçim Kurulu tarafından üstü numaralanıp mühürlenmiş birleşik oy pusulası paketini,
- d) Filigranlı kağıttan üretilmiş ve ön yüzünün sol üst köşesinde Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu amblemi bulunan ve ilçe seçim kurulu başkanlığı mührünü taşıyan (SARI) renkli oy zarflarına ait paketi (298/78),
- e) Oy sandıklarının önüne yapıştırılacak sandık numarasını gösterir levha,
- f) İstampa, istampa mürekkebi, mühür mumu ve sicim ile sayfaları ilçe seçim kurulu başkanlığınca mühürlenmiş tutanak defteri, sayım cetvelleri ve tutanak kâğıtları, tükenmez kalem,

- g) Her sayfası ilçe seçim kurulu başkanı tarafından mühürlü ve sonu onaylı olan iki nüsha sandık seçmen listesi ve ceza infaz kurumlarında kurulan sandıklar için ise ilçe seçim kurulu başkanınca her sayfası mühürlü ve sonu onaylı tutuklular ile tak-sirli suçlardan hükümlü seçmenlere ilişkin liste,
- ğ) Sahiplerine verilememiş olan seçmen bilgi kâğıtları,
- h) Sandık Kurullarının Oluşumu, Görev ve Yetkilerini Gösterir 135 sayılı Genelge,
- ı) Sandık Kurulu başkan ve üyeleri ile bina sorumlularının, seçimin güvenliğini sağla-makla görevli kolluk güçlerinin ve ilçe seçim kurulu tarafından sandık kurulu baş-kan ve üyelerini görev yerine ulaştırmak için görevlendirilmiş kişilerin oy kullanma haklarının bulunduğu dair belgeler [OR/25, OR/26 (Örnek: 142)] ve diğer gerekli araçlar (298/94),
- i) Oy verme kabini ve oy sandığı,
- j) İmza cetveli,
- k) Görme engelliler için hazırlanan oy kullanma şablonu, ilçe seçim kurulundan, bina sorumlusundan veya muhafaza edildiği yerden temin edilir.

Yukarıda sayılan araç ve gereçleri teslim alan sandık kurulu başkanı, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından daha önce kendisine adı bildirilen bina sorumlusu ile haber-leşerek sandığın götürüleceği gün ve oy verme günü bina sorumlusundan binada hazır bulunmasını ister (298/74).

Bina sorumlularının görevleri

MADDE 9-

- a) İlçe seçim kurulunca belirlenen binaya getirilen oy sandıkları ile oy verme kabinle-rini imza karşılığı teslim almak ve bunların yerlerine yerleştirilmesinde sandık kuru-luna yardım etmek,
- b) Seçimde kullanılacak masa, sıra, sandalye gibi araç ve gereçleri temin etmek,
- c) Oy verme günü oy vermenin başlama saatinde görev yerine gelmeyen sandık kuru-lu başkanını ilgili ilçe seçim kuruluna bildirmek,
- ç) Oy verme süresince binadan ayrılmamak ve oy vermenin düzen içinde geçmesi için sandık kurulu başkanının isteklerini yerine getirmek,
- d) Sandık kurullarının görevlerini tamamlayıp binayı terk ettikten sonra sandık çevre-sini kontrol etmek, varsa unutulmuş oy zarfı, oy pusulası gibi seçim kâğıtlarını paketleyip ilgili ilçe seçim kuruluna teslim etmek,

- e) Oy verme günü binanın ısınma, su, elektrik, iletişim gibi hizmetlerinin işler durumda bulundurulması için gerekli önlemleri almak,
- f) Sandık sonuç tutanağının onaylı bir suretinin bir hafta süre ile ilân yerinde asılı kalmasını sağlamak,
- g) Sayım ve döküm işlemlerini izleyerek bu işlemler biter bitmez ulaşım için ilçe seçim kuruluna haber vermek,
- ğ) Sandık çevresi dışında ancak binada, 298 sayılı Kanun'da gösterilen yasaklara uyulmaması veya suç işlenmesi halinde kolluk güçlerini çağırarak (298/82).

Bina sorumlusu yardımcısının görevleri

MADDE 10- İlçe seçim kurulu başkanlıklarınca oy verme günü saat 05.00'te teslim edilen malzeme torbalarının ilçe seçim kurulu başkanlıklarınca temin edilen araçlarla sandık alanlarına getirerek, görev yerlerindeki sandık kurulu başkanlarınca tutanak karşılığı teslim etmek ve bina sorumlusunun verdiği diğer görevleri yapmak.

Sandık kurulunun and içmesi

MADDE 11- Sandık kurulu başkan ve üyeleri, oy verme günü, göreve başlamadan önce, ilk iş olarak, sandık başında bulunanlar önünde birer birer aşağıdaki şekilde and içer.

“Hiçbir tesir altında kalmaksızın, hiç kimseden korkmadan, seçim sonuçlarının tam ve doğru olarak belirmesi için, görevimi kanuna göre, dosdoğru yapacağıma, namusum, vicdanım ve bütün mukaddesatım üzerine and içerim.» (298/70).

Başkan veya üyelerden bir kısmının göreve gelmemesi (çoğunluğun sağlanması)

MADDE 12- Sandık başında, oy verme başlamadan önce veya oy verme sırasında, sandık kurulu üyelerinden biri veya birkaçı görevini yapmazsa, ceza hükümleri saklı kalmak üzere, yerine yedek üyelerden biri getirilir. Şayet, bu dahi mümkün olmaz ve kurul üyeleri sayısı (başkan hariç) üçten aşağı düşerse bu konu tutanağa geçilir ve eksiklikler, o seçim bölgesinde seçme yeterliliğine sahip, okur-yazar olanlar arasında başkanın seçeceği kimselerle tamamlanır (298/73).

Sandık kurulu başkanının görevi başına gelmemesi veya bırakıp gitmesi halinde, yerine kamu görevlileri arasından belirlenen üye, bu üyenin de bulunmaması durumunda en yaşlı üye kurula başkanlık eder. Yaş konusunda uyuşmazlık çıkarsa resmi kimlik belgesindeki bilgi esas alınır. Doğum tarihlerinin de aynı olması durumunda ad çekilir.

Göreve gelmeyen veya bırakıp giden başkan yahut üyenin yerine görevlendirilen kişi, önceki başkan veya üye daha sonra gelse dahi görevini sürdürür.

Sandık kurulu başkanı ve üç üyenin hazır bulunması halinde eksik üyeliklerin tamamlanması yoluna gidilmez.

Sandığın konulacağı yer

MADDE 13- Sandığın konulacağı yer ilçe seçim kurulunun denetiminde sandık kurulunca kararlaştırılır. Sandığın konulacağı yerlerin belirlenmesinde, seçmenin oyunu kolaylıkla, serbestçe ve gizli şekilde verebilmesi göz önünde bulundurulur.

Engelli seçmenlerin kayıtlı olduğu sandık seçmen listelerine ait sandıklar, bunların rahatlıkla ve kolaylıkla oy kullanmalarını sağlamak amacıyla İlçe seçim kurulunca belirlenen binaların uygun yerlerine konulur (298/36-7,74).

Sandıklar; okul (özel okullar ve özel dershaneler dâhil) avlusu veya salonların elverişli kısımları gibi geniş ve umumi yerlere konulur. Açık yerlerde, saçağı, sahanlığı, sundurması bulunan yerler üstün tutulur.

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremler dolayısıyla genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde sandığın konulacağı uygun yer, ilçe seçim kurulunca belirlenir (298/20, 74).

Ceza infaz kumullarında ilçe seçim kurulu başkanı ile birlikte sandığın konulacağı yeri sandık kurulu başkanı tespit eder, bu tespitte cezaevi yönetiminin görüşü alınır.

Kışla, karargâh, ordugâh gibi askeri bina ve tesislerle, karakollara ve parti binalarına, muhtarlık odalarına ve mabetlere sandık konulamaz (298/74).

Ayrıca cep telefonu, fotoğraf veya film makinesi gibi görüntü kaydedici veya haberleşme sağlayıcı cihazlarla oy verme yerine girilmesinin yasak olduğunu ve cezasının bulunduğunu, bu tür cihazların oy verme işlemi bittikten sonra iade edilmek üzere sandık kuruluna bırakılması gerektiğini belirten levhalar [OR/97 (Örnek: 20)] sandık çevresinde herkesin görebileceği yerlere asılır (298/92).

Kapalı oy verme yeri

MADDE 14- Kapalı oy verme yerleri; yeterli aydınlatması ve masası olan, oy serbestliğini ve gizliliğini sağlayacak nitelikte olacaktır. Kapalı oy verme yerleri; içerisi dışarıdan görülemeyecek ve oy veren kişinin birleşik oy pusulasını inceleyip tercihini kullandıktan sonra zarfın içine koyabileceği şekil ve nitelikte olmalıdır. (298/75, 76),

Kapalı oy verme yerine asılacak levha

MADDE 15- Sandık kurulu, sandıkların konulacağı yeri ve kapalı oy verme yerlerini belirledikten sonra buralara 298 sayılı Kanun'un oy verme serbestliğine ve gizliliğine ilişkin hükümlerini içeren levhayı [OR/96 (Örnek: 19)] ve seçim çevresinin aday listesini [C/10-Cumhurbaşkanı / M/1 1-Milletvekili (Örnek:402-Cumhurbaşkanı /Örnek:44-Milletvekili)] asar (298/76).

Sandık seçmen listesinin sandık çevresine asılması

MADDE 16- Her yapılagı ilçe seçim kurulu başkanı tarafından mühürlü ve sonu onaylı sandık seçmen listesi, sandık çevresinde, seçmenlerin kolayca görüp inceleyebileceklere uygun bir yere asılır. [OR/7 (Örnek: 2-C)]

Ceza infaz kumrularında bu listeler cezaevi idaresinin görüşü alınmak suretiyle el-verişli alana asılır.

Sandık yerinin duyurulması

MADDE 17- Sandık kurulu, sandığın konulacağı yeri göze çarpacak surette gösterir işaretleri koyar veya alışılmış araçlar ile duyurur.

Sandıkların bulunduğu yere giden sokakların başına, o yeri gösteren yazılar ve işaretler (Örneğin; "1010 No.lu sandığa gider" yazısı ve ok işareti) konulur.

İlçe seçim kurulu başkanı; gerek gördüğünde, seçmenlerin sandık yerlerini kolayca bulabilmeleri için ve sorulduğunda gerekli bilgiler verilmek üzere, her bir sandığa komşu ve numaraca yakın olan sandıkların buldukları yerleri gösteren birer yazıyı, sandık kurulu başkanlarına verir. Gerektiğinde, sandık kurulu başkanlarından bazılarını, belli bir mahalle veya birkaç mahallede oturanların oy verecekleri sandıkların yerlerini gösteren çizelgeleri herkesin görebileceği yerlere asmakla da görevlendirebilir.

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremler dolayısıyla genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde sandık yerleri her türlü yayın araçlarından yararlanılarak vatandaşlara duyurulur.

Sandık çevresi

MADDE 18- Sandık çevresi, oy sandığının konulduğu ve sandık kurulunun görev yaptığı oda, bölüm veya bu amaçla oluşturulan yerdir. (298/81).

Sandık çevresinde düzenin sağlanması ve yasaklar

MADDE 19- Sandık çevresinde, sandık kurulu başkan ve üyeleri, adaylar, milletve-

killeri, o sandık bölgesinde kayıtlı seçmenler ve o sandıkta görevli müşahitler ile bina sorumluları ve çağrı veya ihbar üzerine gelen görevli kolluk güçlerinden başka kimse bulunamaz. Şu kadar ki, siyasi partilerin seçim kurullarına bildirdikleri itiraza yetkili kişiler ile temsilciler, seçim kurullarınca önceden kendilerine verilen belge ile sandık çevresinde bulunabilirler. Medya mensuplarının sandık çevresinde, sandık başı işlemlerine engel olmamak şartıyla, haber amacıyla görüntü ve bilgi elde etmeleri serbesttir (298/82-2).

Sandık çevresinde seçmenin oyunu tam bir serbestlikle ve gizli şekilde kullanmasına veya sandık kurulunun görevini yapmasına engel olmaya kalkışanlar ile oy verme, oyların sayım ve dökümü veya tutanaklara geçirilmesi gibi tüm sandık başı iş ve işlemlerinin düzenini bozmaya kalkışanları, başkan uyarır. Bu uyarının gereğini yerine getirmeyen kimse, kolluk gücü çağrılarak sandık çevresinden uzaklaştırılır (298/82-3).

Sandık kurulu başkanının bu maddede belirtilen görevini yapmaması halinde, sandık kurulu karar alarak ilgili hakkında yukarıda belirtilen yetkiyi kullanır ve durumu derhal ilçe seçim kurulu başkanına bildirir (298/82-4).

Sandık çevresinde cebir, şiddet veya tehdit kullanarak sandık başı düzenini bozmaya kalkışanlar, sandık kurulu başkanı veya üyelerinden biri tarafından yapılan çağrı ya da seçmenlerin ihbarı üzerine gelen kolluk güçlerince derhal sandık çevresinden uzaklaştırılır ve gerekli yasal işlem yapılır. Seçmenlerce ihbar, o yer kolluk güçlerine şahsen yapılır (298/82-5).

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde, yukarıda sayılan tedbirlere uymayanlar, cezai idaresinin görüşü alındıktan sonra, güvenliği zayıflatmayacak şekilde uygulama yapılarak, sandık çevresinden dışarı çıkarılır (298/82-6).

Bu madde uyarınca çağrılacak kolluk güçleri, başkanın talebine veya kurulun kararma uymak zorundadır. Bu madde uyarınca sandık çevresine gelen kolluk güçleri, başkanın talebine veya kurulun kararma uymak zorunda olup, çağrı veya ihbar sebebi ortadan kalkınca sandık çevresinden ayrılır (298/82-7).

Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri hariç, özel güvenlik görevlileri ve belediye zabıtalı gibi görevliler de dâhil olmak üzere resmî üniforma ve silah taşıyan kişiler, sandığın konulduğu bina, yapı ve bunların müstemilatına giremezler (298/82-8).

Sandığın konulduğu bina, yapı ve bunların müstemilatında hiç kimse, başkalarının görebileceği şekilde bir siyasi parti veya adaya ait rozet, amblem veya benzeri işaretler ya da propaganda amaçlı yayınlar taşıyamaz; yazılı, sözlü veya görüntülü propaganda yapamaz. Bu fıkra hükümlerine uymayan kişiler kolluk güçleri tarafından uzaklaştırılır (298/82-9).

Sandık kurulunun görev yaptığı yerde cep telefonu ile görüşme yapmak yasaktır. Ancak sandık kurulu başkan ve üyelerinin, görevleri gereği yapacağı görüşmeler bu hükmün dışındadır. Bu hükme aykırı davranan kişiler kurul başkanı tarafından uyarılır. Bu uyarıya rağmen görüşmesini sürdüren kimse, derhal oradan çıkarılır (298/82-10).

Sandık çevresinde bir suç işlenmesi halinde, sandık kurulu, durumu tutanağa geçirir ve ilgili hakkında işlem yapılmak üzere kolluk güçlerini çağırır (298/82-11).

İlçe seçim kurulu başkanı, sandık çevresinde, sandık başı iş ve işlemlerinin düzeninde yürütülmesini ve sandığın konulduğu bina, yapı ve bunların müştemilatında güvenliği ve 298 sayılı Kanununda öngörülen yasaklara uyulmasını sağlayacak tedbirleri alır; seçmenin ve bu yerlerde bulunma hakkına sahip diğer kişilerin buralara serbestçe girmesini engelleyen veya güçleştiren her türlü hareketi önler. Bu kapsamda, ilçe seçim kurulu başkanınca verilen talimatlara sandık kurulları, mülki ve idari makamlar uymak zorundadır (298/82-12).

Sandık çevresi dışındaki inzibat tedbirleri

MADDE 20- Sandık çevresi dışında, zabıtaya emir verme yetkisine sahip makamlarla, zabıta amir ve memurları tarafından alınacak tedbirler, seçmenin sandığın konulduğu bina, yapı ve bunların müştemilatına serbestçe girmesini engelleyici veya güçleştirici mahiyette olamaz (298/85).

Oy verme gününde sandık kurulunun toplanma zamanı ve hemen yapacağı işler

MADDE 21- Sandık kurulu oy verme günü olan 14 Mayıs 2023 Pazar günü oy verme saatinden en az bir saat önce sandık başında toplanarak bu Genelge'nin 1'inci maddesinde gösterilen şekilde and içer. Başkan, ilçe seçim kurulundan kontrol ederek teslim almış olduğu keseyi açarak içerisinde bulunan sandık kurulu mührünü ve ayrıca "TERCİH" veya "EVET" mührünü masanın üzerine koyar. Bundan sonra seçim sandığının boş olduğunu orada bulunan sandık kurulu üyeleriyle müşahitler önünde tespit ederek sandığın kapağını kapatır ve kapağı mühür bozulmadan açılmayacak şekilde sandık kurulu mührü ile mühürler.

Sandık kurulu; and içme, sandığı yerleştirme, kapalı oy verme yerini düzenleme işini bitirdikten sonra hazır bulunanlar önünde ilçe seçim kurulu başkanlığından teslim aldığı ve filigranlı kâğıttan üretilmiş, üzeri Yüksek Seçim Kurulunca numaralanıp mühürlenerek paketlenmiş birleşik oy pusulası paketini açıp, tümünü sayar; birleşik oy pusulalarının her birinin arkasını sandık kurulu mührü ile mühürler ve birleşik oy pusulalarının sayısı ile her birinin arkasının sandık kurulu mührüyle mühürlenmiş olduğunu tutanak defterine geçirir.

Sandık kurulu ilçe seçim kurulundan teslim alman filigranlı kâğıttan üretilmiş ve ön yüzünün sol üst köşesinde Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu amblemi ve ilçe seçim kurulu başkanlığı mührünü taşıyan sarı renkte bastırılmış olan oy zarflarını sayar, her zarfın üzerine sandık kurulu mührünü basar ve zarfların sayısı ile her birinin ön yüzünün sandık kurulu mührüyle mühürlenmiş olduğunu tutanak defterine geçirir.

Birleşik oy pusulaları ve zarflar masanın üzerine düzenli bir şekilde konulur.

Sandık kurulu, sandık numarasını gösteren levhayı sandığın önüne yapıştırır.

Sandık kurulu, yaptığı tüm bu işlemleri bu Genelge gereğince tutanak defterine geçirip imzalar (298/77).

Kurulca yapılacak işlemler, alınacak tedbirler

MADDE 22- Kanun gereği sandık kurulunca alınması gereken tedbirler ve yapılması gereken işlemler üzerinde anlaşma olmadığı takdirde, kurulu oluşturan üyelerin yarısından bir fazlasının görüşüne göre karar alınır veya işlem yapılır. Oyların eşitliği halinde başkanın katıldığı tarafın görüşü üstün tutulur.

Sandık kurulu tarafından verilen kararlar veya yapılan işlemler varsa matbu tutanağa, yoksa olayın mahiyetine göre tutanak defterinin boş sayfalarına sırayla yazılarak başkan ve üyeler tarafından imzalanır.

Kanuna göre başkan tarafından yapılması gereken işler ve özel olarak sandık başında yapılacak işler (açıklamalar ve uyarımlar) üyeler tarafından da yapılabilir.

Oy verme yetkisi

MADDE 23- Onaylı sandık seçmen listesinde yazılı her seçmen, oy verme yetkisine sahiptir.

298 sayılı Kanun'da sayılan istisnalar dışında, sandık seçmen listesinde kaydı olmayanların oy kullanmalarına izin verilmez. Ancak kesinleşen muhtarlık bölgesi askı listelerinde adı yazılı olduğu veya bu listelere yazılması için askı süresi içinde başvurduğu ve listeye kaydedilmesine karar verildiği halde, çoğaltılarak sandık kurullarına verilen sandık seçmen listelerinde ismi yer almayan seçmenlerin, muhtarlık bölgesi askı listelerinin kesinleşmesine bakılmaksızın, ilçe seçim kurulundaki liste ile oy verecekleri sandık seçmen listesine ilave edilmelerine, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından karar verilir ve seçmene bu yolda verilecek bir yazı ile sandık kuruluna başvurması ve listeye dâhil edilmek suretiyle seçmenin oy kullanması sağlanır (298/86-2).

Her seçmen, kanunda sayılan istisnalar dışında, hangi sandık seçmen listesinde kayıtlı ise ancak o sandıkta oy kullanabilir.

Bir seçmen, aynı seçim türü için birden fazla oy kullanamaz.

Oy verme gününe kadar, haklarında seçme yeterliliğini kaybettiğine dair yetkili mercilerden resmî belge gelmiş bulunan seçmenler ile tutuklu sandık seçmen listesinde kaydedilmiş olup da tahliye edilen veya taksirli suçlar dışında bir suçtan hüküm giyerek cezası kesinleşenlerin durumlarını gösteren resmî belge gelmiş bulunanlara, seçmen listesinde kayıtlı olsalar bile ceza infaz kurumunda oy kullanırlmaz ve bu husus sandık kurulunca tutanağa geçirilir (298/86).

Oy verme düzeni

MADDE 24- Sandık başında seçmene, vereceği oy hakkında hiçbir kimse müdahale, telkin veya tavsiyede bulunamaz. Hiçbir seçmen oyunu kullandıktan sonra sandık başında kalamaz (298/88).

Oyunu kullandıktan sonra sandık başından ayrılmayan seçmene başkan uzaklaşmasını hatırlatır. Seçmen yine orada kalırsa, başkan onu kolluk aracılığı ile uzaklaştırır.

Oy verme süresi

MADDE 25- 14 Mayıs 2023 Pazar günü, Cumhurbaşkanı seçiminin ikinci oylamaya kalması durumunda ise, 28 Mayıs 2023 Pazar günü oy verme süresi tüm yurttan 08.00-17.00 saatleri arasındadır.

Oy vermenin bitiş saati geldiği halde sandık başında oylarını vermek üzere bekleyen seçmenler varsa, sandık kurulu başkanı bunları saydıktan ve kimliklerini aldıktan sonra sıra ile oylarını kullanmalarına izin verir. Yüksek Seçim Kurulu'nun belirlediği bitiş saatinden sonra gelen seçmen oy kullanamaz (298/89, 96).

Oy vermede sıra

MADDE 26- Oy verme günü sandık başına gelen seçmenler, sandık kurulu önüne kurul başkanı tarafından sıra ile birer birer alınırlar.

Gebeler, hastalar ve engelliler sıra ile bekletilmeden oylarını verirler. Yaşlıların da bekletilmeden oy kullanmalarına izin verilebilir (298/90).

Bu seçmenlere yardım eden seçmenin de öncelikle oy kullanmasına izin verilebilir (298/90).

Görevlendirilen güvenlik güçlerinin de bekletilmeden oy kullanmalarına izin verilebilir.

Seçmenin kimliğinin tespiti

MADDE 27- Sandık başına gelen seçmen; Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını taşıyan; Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı, Geçici Kimlik Belgesi, nüfus cüzdanı, resmî dairelerce verilen soğuk damgalı kimlik kartı, pasaport, evlenme cüzdanı, askerlik belgesi, sürücü belgesi, hâkim ve savcılar ile yüksek yargı organı mensuplarına verilen mesleki kimlik kartı, avukat, noter ve askerî kimlik kartı gibi kimliğini tereddütsüz ortaya koyan resimli, resmî nitelikteki belgelerden birini başkana verir ve seçmen sıra numarasını söyler. Bu belgelerden birini vermeyen seçmen oy kullanamaz. (298/87, 91).

Belediyeler ile köy veya mahalle muhtarlarınca düzenlenip onaylanan kimlik belgeleri seçmenin kimliğinin tespitinde geçerli değildir (298/87).

Üzerinde Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası olmayan resimli ve resmî bir kimlik belgesi ibraz eden seçmenin oy kullanabilmesi için, bu belgelerin yanında ayrıca seçmen bilgi kâğıdını veya nüfus müdürlüklerince verilmiş nüfus kayıt örneğini ibraz etmesi şarttır.

Ceza infaz kuramalarında tutuklu ya da taksirli suçlardan hükümlü bulunan seçmenlerden yukarıda sayılan kimlik belgeleri bulunmayanlar için, cezaevi idaresince verilmiş belge, kimlik belgesi yerine geçer (298/87).

Oy verme

MADDE 28- a) Oy vermeden önceki işler;

Sandık kurulu önüne alınan seçmen, oyunu kullanmadan önce kimlik belgesini ve varsa seçmen bilgi kâğıdını başkana verir ve kimliğini ispat eder.

Sandık kurulu başkanı, oy verme işlemini izlemek üzere kurul üyeleri arasında iş bölümü yaparak ayrı ayrı görevlendirir. Üyelerden biri, seçmenin oy verme işlemini takip ederek karışıklığa meydan verilmemesini ve seçmenin oyunu sandığa atmasını ve kendilerinin önünde bulunan oy pusulaları ile oy zarflarının kaybolmamasını sağlar. Diğer bir üye ise sandık seçmen listesinin imza bölümünü takip ederek sandık önüne alınan seçmenin sandık seçmen listesinden adını bulur.

b) Oy verme işlemi;

Görevli üye tarafından seçmenin adı sandık seçmen listesinde bulunduktan sonra, seçmene oy kullanırılır.

Başkan, kanuna uygun biçimde hazırlanmış ve mühürlenmiş oy zarfı ile birleşik oy pusulasını, hiçbir tarafında herhangi bir işaret bulunmadığını ve arkasının sandık kurulu mührü ile mühürlü olduğunu, kurul üyelerine, müşahitlere ve seçmene gösterdikten sonra “TERCİH” veya “EVET” mührünü seçmene vererek kapalı oy verme yerini gösterir.

Başkan tarafından seçmene kapalı oy verme yerine girmeden önce:

- 1) Birleşik oy pusulalarında tercih ettiği cumhurbaşkanı adayı, siyasi parti, ittifak veya bağımsız aday için ayrılan bölümden dışarı taşırmamak suretiyle “TERCİH” veya “EVET” mührünü basması, “TERCİH” veya “EVET” mührü dışında herhangi bir yerine imza atmaması veya işaret koymaması, aksi halde oyunun geçersiz sayılacağı, birleşik oy pusulasını düzgün bir şekilde katlayıp zarfa koyması ve yapıştırması gerektiği,
- 2) Seçmenin; cep telefonu, fotoğraf veya film makinesi gibi görüntü kaydedici veya haberleşme sağlayıcı cihazlarla kapalı oy verme yerine girmesinin yasak olduğu ve cezasının bulunduğu, bu tür cihazlar varsa oy verme işlemi bittikten sonra iade edilmek üzere bırakılması gerektiği (298/92),
- 3) Birleşik oy pusulalarından başka, zarfa hiçbir şey koymaması, aksi halde kullandığı oyun geçersiz olacağı,
- 4) Seçmene birleşik oy pusulaları verildikten sonra hata veya başka bir neden ileri sürülerek yeni bir birleşik oy pusulası verilemeyeceği,
- 5) Cumhurbaşkanı ve milletvekili seçimi oy pusulalarının aynı zarfa konulacağı, açıklanır.

Seçmen, sandık kurulu başkanının açıkladığı şekilde hareket ettikten sonra kapalı oy verme yerinden çıkıp, zarfı sandığa bizzat atar. Kurul başkanı oyunu kullanan seçmene kimlik kartını verirken seçmen listesindeki adı karşısına imza cetveli kullanarak imzasını attırır. Seçmen, imza atmasını bilmiyor veya herhangi bir engeli nedeniyle imza atacak durumda bulunmuyorsa, sol elinin başparmağını basar. Sol elinin başparmağı olmayanların hangi parmağını bastığı listenin imza bölümüne ayrıca yazılır. Hiç parmağı olmayan seçmenin durumu adı karşısına yazılıp başkan tarafından imzalanır (298/93)

Sandık kurulu başkam, oyunu kullanmış, mührünü teslim etmiş ve sandık seçmen listesini imzalamış seçmenlerin, seçmen bilgi kâğıdının arka yüzünü imzalayıp mühüledikten sonra kimliği ile birlikte kendisine iade eder. Sandık kurulu başkanları, bu işlemlerin düzenli bir biçimde yapıp yapılmadığını denetler.

Tutuklular yeterli güvenlik tedbirleri alındıktan sonra, ceza infaz kurumu idaresinin belirleyeceği bir düzen içinde oy kullanacakları sandık bölgesine getirilir. Tutukluların serbest ve gizlilik içinde oylarını kullanmaları sandık kurulunca sağlanır.

Seçmenlerden ceza infaz kurullarında tutuklu bulunanlar, oyunu kullandıktan sonra yetkililerce sandık çevresinden götürülürler.

Zarf ve birleşik oy pusulasını alan seçmenin oyunu kullanmadan önce danışmak veya görüşmek amacı ile başka bir yere gitmesine veya sandık çevresinde başka bir kimse ile görüşmesine izin verilmez.

Kapalı oy verme yerine girmeyen veya birleşik oy pusulası ile oy zarfını aldığı halde oy kullanmayan seçmenden birleşik oy pusulası, zarf ve mühür geri alınır (298/78, 88, 91, 93, 101; 2839/27).

Kapalı oy verme yerinde seçmenin uyması gereken kurallar

MADDE 29- Seçmen, kapalı oy verme yerinden dışarı çıkmadıkça, hiç kimse oraya giremez. Ancak oy pusulalarını hazırlamak için, kapalı oy verme yerinde, normal süreden fazla kalan seçmen, kurul başkanı tarafından makul bir süre verilerek uyarılır. Bu uyarıya rağmen kapalı oy verme yerinden çıkmayan seçmen, oradan çıkarılır (298/92).

Engelli seçmenlerin oy kullanması

MADDE 30- Sandık kurulu başkanı tarafından görme engelli seçmenlere Yüksek Seçim Kurulunca oy pusulalarına uygun olarak hazırlanan şablon ile oylarını kullanabilecekleri hatırlatılır, talep etmeleri halinde oy pusulası sandık kurulu başkanı, akrabalarından biri, akrabası yoksa diğer herhangi bir seçmenin yardımıyla şablona yerleştirmek suretiyle oylarını kullanabilirler (298/14-3, 93/2).

Görme engelliler, felçliler, elleri eksik olanlar veya bu gibi bedeni engelleri açıkça belli olanlar o seçim çevresi seçmeni olan ve o sırada sandık çevresinde bulunan akrabalarından birinin, akrabası yoksa diğer herhangi bir seçmenin yardımı ile oylarını kullanabilirler. Bir seçmen birden fazla engelliye yardım edemez (298/93-2).

Sandık kurulu başkan veya üyeleri, engelli seçmenlere yardım etmek amacıyla oy verme kabinine giremez, oy kullanma sırasında yardım edemez.

Okuma - yazma bilmeyen seçmenlerin oy kullanmaları

MADDE 31- Okuma - yazma bilmeyen seçmenlere, oylarını kullanmaları konusunda başkaları tarafından sandık çevresinde yardım edilemez. Okuma-yazma bilmeyen seçmen, sorduğu ve istediği takdirde sandık kurulu başkanı, sadece birleşik oy pusulaları

üzerinde bulunan cumhurbaşkanı adayı, siyasi parti ve ittifakların işaretlerinden hangisinin hangi aday veya partiye ait olduğunu ve tercih ettiği cumhurbaşkanı adayı, siyasi parti ve ittifakların diğer bölüme taşırmamak suretiyle “TERCİH” veya “EVET” mührünü basması ve birleşik oy pusulalarını katlayıp sarı renkli zarfa koyarak ağzını yapıştırması gerektiğini anlatır.

Okuma-yazma bilmeyen seçmenlere oy verme sırasında yardım etmek amacıyla oy verme yerine kendisinden başka kimse giremez ve oy kullanma sırasında yardım edemez.

Kapalı oy verme yerine girme yasağı

MADDE 32- Sandık kurulu başkan veya üyeleri, oy verme sırasında seçmenlere yardım etmek amacıyla kapalı oy verme yerine giremez.

Sandık seçmen listesine kayıtlı olmayan seçmenlerin oy kullanması

MADDE 33- İlçe seçim kurulu başkanı, seçimin yapıldığı çevrede oy verme hakkına sahip olduğu halde, (Seçimin yapıldığı seçim çevresindeki seçmen listesinde kayıtlı olması koşuluyla) görev yaptığı sandığa ait seçmen listesinde kayıtlı bulunmayan (298/3);

- a) Sandık kurulu başkan ve üyeleri ile bina sorumlularının,
- b) Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçlerinin,
- c) İlçe seçim kurulu tarafından sandık kurulu üyelerini görev yerine ulaştırmak için görevlendirilmiş kişilerin,

her birine seçmen olduğunu ve seçimde oy kullanabileceğini gösteren ve sandık seçmen listesindeki bilgileri kapsayan bir belge verir [OR/25 (Örnek: 142)]. Ayrıca, bu seçmenlerin esas kayıtlı olduğu sandık seçmen listesine meşruhat verilmek üzere kayıtlı bulunduğu sandık kurulu başkanlığına durumu yazı ile bildirir.

Bu madde uyarınca, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından kendilerine oy kullanma hakkı bulunduğuna ilişkin olarak belge verilen görevliler, bu belge ile görevli oldukları sandık bölgesinde oy verirler.

Milletvekilleri, milletvekili kimliği ile seçmen bilgi kâğıdını; cumhurbaşkanı adayları ve milletvekili adayları ise herhangi bir il seçim kurulu başkanınca cumhurbaşkanı veya milletvekili adayı olduklarına ilişkin meşruhat verilmiş seçmen bilgi kâğıdını göstermek suretiyle kayıtlı oldukları seçim çevresi dışında da oylarını kullanabilirler. (İlçe seçim kurulunca 298 sayılı Kanun’un 44’üncü maddesi hükmü uyarınca düzenlenen seçmen bilgi kâğıtları esas alınır.)

Sandık kurulu, bu madde kapsamında oy kullanan kimselerin ilgili belgelerini, oy verme işleminden önce alır. Bu belgeler, diğer seçim evrakı ile birlikte ilçe seçim kuruluna teslim edilir.

Bu madde uyarınca oy kullanan seçmenlerin ad ve soyadları ile kimlik bilgileri, oy kullandıkları sandık seçmen listesinin sonuna yazılarak karşısına imzaları alınır (298/94).

Yukarıda sayılan seçmenlerin sayısı o sandık seçmen listesine dâhil edilmez; oy kullanan seçmenlerin toplamına dâhil edilir.

Sayım ve döküm başlamadan önce yapılacak işler

MADDE 34- Oy verme bitince, kurul başkanı bunu yüksek sesle ilân eder ve oy vermenin bittiği saat tutanak defterine geçirilir. Oy sandıkları Genelge'nin 25'inci maddesinde belirlenen oy verme bitiş saatinden önce açılmaz (298/96)

Sandık seçmen listesindeki bütün seçmenlerin oylarını kullanmış olmaları halinde dahi oy vermenin bitim saatinden önce sandıklar kesinlikle açılmayacaktır.

Seyyar sandık kurulu ile ilişkilendirilen sandıklarda sayım ve döküm başlamadan önce yapılacak işler

MADDE 35- Seyyar sandık kurulu ile ilişkilendirilen sandık kurulu, seyyar sandık kurulu gelmeden ve uygunluk teslim tutanağı ile seyyar sandık kuruluna ait zarflar teslim alınmadan kendi sandığını açamaz.

Bu sandık kurulları, oy sayımına geçmeden önce 135/11 sayılı Seyyar Sandık Kurullarının Oluşumu ile Görev ve Yetkilerini Gösterir Genelge hükümlerini dikkate alarak işlem yaparlar.

Sayım ve dökümün açık olması ve sayım düzeni

MADDE 36- Sayım ve döküm açık olarak yapılır. Oy verme yerinde bulunanlar sayım ve dökümü izleyebilirler.

Kurul; çalışmalarının düzenli yürütülmesi bakımından, sayım ve döküm masası etrafında boş kalması gereken kısmı, bir karar ile belirtir ve bu kısım etrafında orada bulunanların bu işlemleri izlemelerine engel olmayacak (ip germek gibi) tedbirleri alabilir (298/95).

Sayım ve döküm sırasında sandığın bulunduğu odanın kapısı açık tutulur.

Masa üzerindeki eşyaların kaldırılması, oy verenler sayısının denetlenmesi ve tutanağa geçirilerek ilânı

MADDE 37- Masa üzerinde, sandıktan başka ne varsa kaldırılır. Oy vermenin bittiği saat tutanak defterine geçirilir. Bundan sonra sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin toplamı ile adları hizasındaki imza veya parmak izleri sayılarak oy vermiş olanların toplamı tespit edilir M/2-Milletvekili, C/2-Cumhurbaşkanı (Örnek:86-Milletvekili, Örnek:404-Cumhurbaşkanı) [oylamanın referandum şeklinde yapılması halinde CH/2 (Örnek: 404/A)] sayılı sandık sonuç tutanağına geçirilir ve sonuç yüksek sesle ilân edilir (298/96).

SEÇSİS'ten yalnızca A4 formatında beyaz kâğıda çıktısı alınan yukarıda "Örnek" numaraları belirtilen sandık sonuç tutanakları kullanılır. Fotokopi ile çoğaltılmış tutanaklar kullanılamaz.

Kullanılmayan birleşik oy pusulaları ve zarflar

MADDE 38- Oy zarflarından veya birleşik oy pusulalarından kullanılmayanlar sayılır; oyların veren seçmen sayısına eklenerek kurula teslim edilmiş bulunan birleşik oy pusulası toplamına veya zarf miktarı toplamına uygun olup olmadığı tespit edilir. Kullanılmayan birleşik oy pusulaları ve zarflar ayrı ayrı paketler haline getirilerek mühürlenir; üzerlerine sayıları yazılır. Kullanılmayan birleşik oy pusulası ve zarf sayısı M/2-Milletvekili, C/2-Cumhurbaşkanı (Örnek: 86-Milletvekili, Örnek: 404-Cumhurbaşkanı) [oylamanın referandum şeklinde yapılması halinde CH/2 (Örnek: 404/A)] sayılı sandık sonuç tutanağına yazılır.

Sandık kurulu başkanı "TERCİH" veya "EVET" mühürlerini bir zarfa koyarak bu zarfın ağzını kapatır ve mühürler; kullanılmamış ve paketlenmiş olan birleşik oy pusulaları ve zarflarla birlikte, "TERCİH" veya "EVET" mühürleri konulmuş olan bu zarfı ilçe seçim veya görevli geçici ilçe seçim kuruluna teslim edilecek torbaya koyar ("TERCİH" veya "EVET" mührünü taşıyan kapalı zarfın konulduğu) ve torbanın bu kısmını sicimle bağlar.

Bu işlemler bitirildikten sonra sandıktan çıkacak birleşik oy pusulalarının konulmasına yarayan torbanın boş olduğu tespit ve ilân olunur. Bütün bu işlemler tutanağa geçirilir (298/97).

Sandığın açılması, zarfların sayılması, geçerli ve geçersiz oy zarflarının ayrılması

MADDE 39- Sandık, yukarıdaki maddelerde belirtilen iş ve işlemler tamamlandıktan sonra, oy verme yerinde hazır bulunanların gözü önünde, sandık kurulu başkanı tarafından açılır.

Sandıktan çıkan zarflar, sandık kurulu başkanı tarafından yüksek sesle iki defa sayılır. İki sayım arasında fark olursa, üçüncü sayım yapılarak sonucuna göre işlem yapılır ve seçimde kullanılan toplam zarf sayısı tespit edilir. Tespit edilen zarf sayısı, o seçime ait sandık sonuç tutanağının M/2-Milletvekili, C/2-Cumhurbaşkanı (Örnek: 86-Milletvekili, Örnek: 404-Cumhurbaşkanı) [oylamanın referandum şeklinde yapılması halinde CH/2 (Örnek: 404/A)] ilgili yerine işlenir.

Bütün zarflar sayıldıktan sonra, geçerli olup olmaması yönünden aşağıdaki şekilde kontrol edilir.

- a) Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan,
- b) “Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu” filigranı olmayan kâğıttan imal edilmiş olan,
- c) Yüksek Seçim Kurulu amblemi olmayan,
- ç) Üzerinde İlçe Seçim Kurulu mührü bulunmayan,
- d) Üzerinde sandık kurulu mührü bulunmayan,
- e) Tamamı yırtılmış olan,
- i) Üzerinde İlçe Seçim Kurulu ve sandık kurulu mührü dışında herhangi bir mühür, imza, yazı, parmak izi veya herhangi bir işaret bulunan

zarflar geçersiz sayılır. (298/78-2, 298/98)

Ancak, üzerinde sandık kurulu mührü bulunmamasına rağmen Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranı, amblemi ve ilçe seçim kurulu mührü bulunan zarflar ile üzerinde leke veya çizik bulursa dahi bunun özel işaret koymak amacıyla yapıldığı kesin olarak anlaşılamayan zarflar geçerli sayılır.

İtiraza uğrayan zarflar ile itiraza uğramadan geçersiz sayılan zarflar, başkan tarafından bir kenara ayrılır. Sandık kurulu, bütün zarflar kontrol edildikten sonra, itiraza uğrayan zarfları inceleyerek, geçerli veya geçersiz sayılması yönünde kararını verir. Bundan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz oy zarflarının toplam sayısı ayrı ayrı tutanağın ilgili yerine işlenir.

Geçersiz zarflar paketlenir ve paketin üzeri mühürlenerek zarf sayısı yazılır. Bu zarflar saklanır ve kesinlikle açılmaz.

Bu işlemler yapıldıktan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz zarfların toplam sayısı ile oy kullanan seçmen sayısı karşılaştırılır.

Zarf sayısı, oy kullanan seçmen sayısına eşit veya eksik ise başkaca bir işlem yapılmaz.

Zarf sayısı, oy kullanan seçmen sayısından fazla ise eşitliği sağlamak için önce geçersiz zarf sayısı düşülür. Geçersiz zarf sayısının düşülmesi halinde de eşitlik sağlanamıyorsa, sandık kurulu başkanı geçerli zarflar arasından, eşitliği sağlayacak sayıda zarfı gelişigüzel çeker ve bu zarflar açılmadan derhal yakılarak imha edilir. İmha edilen zarf sayısı, sandık sonuç tutanağına M/2-Milletvekili, C/2-Cumhurbaşkanı (Örnek: 86-Milletvekili, Örnek: 404-Cumhurbaşkanı) [referandumda CH/2 (Örnek: 404/A)] yazılır.

Yukarıda belirtilen işlemler bittikten sonra, geçerli oy zarfları sandığın içine tekrar konularak sayıma geçilir.

Bütün bu işlemler ayrıca tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Sandıklar, sayım ve döküm işlemleri bitinceye kadar oy verme yerinden çıkarılmaz (298/98).

Zarfların açılması, oyların sayım ve dökümü

MADDE 40- Oyların sayım ve dökümüne derhal başlanır, açık ve aralıksız yapılır. Yapılacak şikâyet ve itirazlar, işi durdurmaz.

Sandık kurulu başkanı, sayım ve döküm işine başlamadan önce, sayım ve döküm cetvellerinin boş ve yazısız olduğunu hazır bulunanlara gösterir.

Sandık kurulu başkanı, oy sayım ve dökümünün düzenini sağlamak bakımından;

- a) Bir üyeyi sandıktaki zarfları kendisine vermek,
- b) İki üyeyi okunan oy pusulalarını sayım ve döküm cetvellerine işlemek,
- c) Bir üyeyi okunan ve dökümü yapılan oy pusulalarını ve açılan zarfları masa üzerine düzenli biçimde yerleştirmek ve korumak

üzere görevlendirir.

Sayım ve döküm cetvellerinde [M/1 Milletvekili, C/1 Cumhurbaşkanı (Örnek: 85-Milletvekili, Örnek: 403- Cumhurbaşkanı), oylamanın referandum şeklinde yapılması halinde CH/1 (Örnek: 417)], ilk önce birleşik oy pusulasındaki sıraya göre siyasi partilerin adları/cumhurbaşkanı adayları soldan sağa doğru sütunların yukarısındaki hanelere yazılır. Daha sonra, varsa her bağımsız adaya bir sütun ayrılarak, bağımsız adayların ad ve soyadları, birleşik oy pusulasındaki sıraya göre sütunların yukarısındaki hanelere

yazılır. Bunlardan sonra, ittifakların birleşik oy pusulasındaki sıralarına göre ortak oyları için yeteri kadar sütun ayrılır ve bu sütunların üzerine ittifakların unvanları yazılır.

Sandık kurulu başkanı tarafından görevlendirilen üye, oy zarfını sandıktan teker teker alarak başkana verir. Aynı zarf içinde birden fazla oy kullanıldığından, zarfın içinden çıkan oy pusulaları okunmadan önce, seçim türüne göre ters çevrilerek tasnif edilip masanın üzerine konulur.

Oy zarfı içinden eksik oy pusulası çıkmış ise eksik çıkan oyların hangi seçim türüne ait olduğu ve sayısı ile içinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı toplamı, zarfların açılması bittikten sonra tespit edilip sandık sonuç tutanağına işlenir.

Geçerli zarflar, görevli üye tarafından, masa üzerine düzenli biçimde yerleştirilir ve muhafaza edilir.

Önce Cumhurbaşkanı seçimine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılır.

Başkan oy pusulasının ön yüzünü herkesin görebileceği ve işitebileceği şekilde okur.

Geçersiz sayılan veya geçerli olmasına rağmen hesaba katılmaması gereken oy pusulaları ile geçerli olup olmadığı veya hesaba katılıp katılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları, sayım ve döküm cetveline işlenmeksizin ayrılır ve sandık kurulu başkanı tarafından muhafaza altına alınır.

A) Cumhurbaşkanı seçimi için;

Birleşik oy pusulası üzerinde hangi cumhurbaşkanı adayına ait yere "TERCİH" veya "EVET" mührü basılmış ise, o cumhurbaşkanı adayının adı ve soyadı okunur.

Cumhurbaşkanı adayının aldığı ve herhangi bir itiraza uğramadan geçerli sayılan her oy, okunmasını müteakiben, görevli iki üye tarafından, aynı anda sayım ve döküm cetvelinde o cumhurbaşkanı adayına ayrılmış bulunan sütundaki rakamlar birden başlamak üzere, sırasına göre çizilmek suretiyle, ayrı ayrı işaretlenir. Bu işlemin usulüne uygun yapılıp yapılmadığı, sandık kurulu başkanı tarafından sürekli denetlenir.

Okunan geçerli oy pusulaları, görevli üye tarafından, masa üzerine düzenli biçimde yerleştirilir ve muhafaza edilir.

Bütün zarfların açılıp okunması bittikten sonra; itiraz edilmeksizin geçerli sayılan ve her iki sayım ve döküm cetveline işlenen oy sayıları, her cumhurbaşkanı adayı sütununda işaretlenmiş son rakamlar karşılaştırılarak, her cumhurbaşkanı adayının aldığı geçerli oy sayısının iki cetvelde de aynı olup olmadığı, başkan tarafından kontrol edilir. Oy sayıları aynı ise, her cumhurbaşkanı adayının aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz

edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, sandık kurulunca düzenlenecek sandık sonuç tutanağına [C/2- Cumhurbaşkanı (Örnek: 404), Cumhurbaşkanı oylamasının referandum şeklinde yapılması halinde CH/2 (Örnek: 404/A)] rakam ve yazıyla işlenir.

Cumhurbaşkanı adaylarının aldıkları ve kendi hanelerine işlenmiş geçerli oy sayılarını gösterir rakamların her iki sayım ve döküm cetvelinde de aynı olmaması halinde ikinci sayım yapılır. İkinci sayımda, geçerli tüm oy pusulaları yeniden, tek tek okunarak, boş ve yazısız ayrı iki sayım ve döküm cetveline [C/1- Cumhurbaşkanı (Örnek: 403-Cumhurbaşkanı), Cumhurbaşkanı oylamasının referandum şeklinde yapılması halinde CH/1 (Örnek: 417)] işlenir. Bu cetvellerdeki oy sayıları aynı ise, her cumhurbaşkanı adayının aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, sandık kurulunca düzenlenecek sandık sonuç tutanağına [C/2- Cumhurbaşkanı (Örnek: 404-Cumhurbaşkanı), Cumhurbaşkanı oylamasının referandum şeklinde yapılması halinde CH/2 (Örnek: 404/A)] rakam ve yazıyla işlenir.

B) Milletvekili seçimi için;

İttifak alanı; İttifak unvanı bölümü ile aralarındaki boşluk dâhil ittifak yapan siyasi partilerin sütunlarının tamamını ifade eder.

İttifak alanı içerisinde, “EVET” mührünün;

- a) Bir siyasi partiye ayrılan alana,
- b) Hem bir siyasi partiye ayrılan alana hem de ittifak unvanı bölümüne,
- c) İttifak unvanı bölümüne taşacak şekilde, bir siyasi partiye ayrılan alana,

basılması halinde, bu oy pusulaları geçerli kabul edilir ve sayım döküm cetvelinde o siyasi partinin cetveldeki sütununa işaretlenir.

Bu haller dışında, yalnız ittifak alanı içerisine “EVET” veya “TERCİH” mührünün basıldığı her durumda, bu oy pusulaları da geçerli kabul edilir ve sayım döküm cetvelinde ittifakın ortak oyları sütununa rakamlar birden başlamak üzere, sırasına göre çizilmek suretiyle, ayrı ayrı işaretlenir.

Birleşik oy pusulası üzerinde hangi siyasi partiye, ittifaka veya bağımsız adaya ait yere “TERCİH” veya “EVET” mührü basılmış ise, o siyasi partinin adı, ittifakın adı veya bağımsız adayın ad ve soyadı okunur.

Siyasi partilerin, ittifakların ve bağımsız adayların aldığı ve herhangi bir itiraza uğramadan geçerli sayılan her oy, okunmasını müteakiben, görevli iki üye tarafından, aynı

anda sayım ve döküm cetvelinde o siyasi partiye, ittifak alanına veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütündeki rakamlar birden başlamak üzere, sırasına göre çizilmek suretiyle, ayrı ayrı işaretlenir. Bu işlemin usulüne uygun yapıp yapılmadığı, sandık kurulu başkanı tarafından sürekli denetlenir.

Okunan geçerli oy pusulaları, görevli üye tarafından, masa üzerine düzenli biçimde yerleştirilir ve muhafaza edilir.

Bütün zarfların açılıp okunması bittikten sonra; itiraz edilmeksizin geçerli sayılan ve her iki sayım ve döküm cetveline işlenen oy sayıları, her siyasi parti, bağımsız aday ve ittifakın ortak oyları sütununda işaretlenmiş son rakamlar karşılaştırılarak, her siyasi parti, bağımsız aday ve ittifakın ortak aldığı geçerli oy sayısının iki cetvelde de aynı olup olmadığı, başkan tarafından kontrol edilir. Oy sayıları aynı ise, her siyasi parti, bağımsız aday ve ittifakın ortak aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, sandık kurulunca düzenlenecek sandık sonuç tutanağına [M/2-Milletvekili (Örnek: 86- Milletvekili)] rakam ve yazıyla işlenir.

Siyasi partilerin, bağımsız adayların ve ittifakların ortak aldıkları ve kendi hanelerine işlenmiş geçerli oy sayılarını gösterir rakamların her iki sayım ve döküm cetvelinde de aynı olmaması halinde ikinci sayım yapılır. İkinci sayımda, geçerli tüm oy pusulaları yeniden, tek tek okunarak, boş ve yazısız ayrı iki sayım ve döküm cetveline [M/1- Milletvekili (Örnek: 85- Milletvekili)] işlenir. Bu cetvellerdeki oy sayıları aynı ise, her siyasi parti, bağımsız aday ve ittifakın ortak aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, sandık kurulunca düzenlenecek sandık sonuç tutanağına [M/2- Milletvekili (Örnek: 86- Milletvekili)] rakam ve yazıyla işlenir.

İkinci sayımda kullanılan sayım ve döküm cetvelinde yer alan oy sayılan da aynı çıkmazsa, yukarıda belirtilen usule göre üçüncü sayım yapılır ve kurulun varsa siyasi partili olmayan, yoksa başkan tarafından belirlenecek üyesi tarafından tek sayım ve döküm cetveline işlenmek suretiyle, sonucuna göre işlem yapılır. Birden fazla sayım yapılan hallerde, bu sayımlarda kullanılan sayım ve döküm cetvellerinin üzerine, hangi sayıma ait olduğu büyük harflerle yazılır ve tüm cetveller muhafaza edilir.

Açılan sandığa ait son oy pusulası okunduktan sonra, sandık başkanı tarafından o sandığa ait açılmayan geçerli zarf olup olmadığı kontrol edilir ve açılan zarfların sayısı ile sandıktan çıkan ve tutanağına işlenmiş olan geçerli zarf sayısı karşılaştırılır ve sonuç, tutanak defterine işlenir.

Geçerli oyların sayım ve döküm cetvellerine işlenmesinden sonra, hesaba katılıp katılmaması veya geçerli sayılıp sayılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğ-

rayan oy pusulaları, sandık kurulunca ayrı ayrı değerlendirilerek karara bağlanır ve bu karar, tutanak defterine yazıldıktan sonra mühürlenip imzalanır.

Sandık kurulu kararı ile geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulaları, sayım ve döküm cetvelinde ait olduğu cumhurbaşkanı adayları, siyasi parti, bağımsız aday veya ittifakın ortak oyu için ayrılmış bulunan sütuna işlenir. Bu şekilde geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulalarının toplam sayısı, sandık sonuç tutanağında [M/2- Milletvekili, C/2- Cumhurbaşkanı (Örnek: 86- Milletvekili, Örnek: 404- Cumhurbaşkanı),

Cumhurbaşkanı oylamasının referandum şeklinde yapılması halinde CH/2 (Örnek: 404/A)] ilgili yere işlenir.

Kararla geçerli sayılan oy pusulaları ayrı ayrı paket yapılarak bağlanır ve paketin üzeri mühürlenerek, sayısı yazılır ve saklanır.

Geçerli sayılmayan veya hesaba katılmayan oy pusulaları, ayrı ayrı paket yapılarak bağlanır ve paketin üzeri mühürlenerek, sayısı yazılır ve saklanır. Bu oy pusulaları yakılamaz, yırtılamaz ve yok edilemez. Bunların sayısı, özel tutanakta ilgili yere işlenir.

Yukarıda belirtilen işlemler tamamlandıktan sonra, sayım ve döküm cetvellerinde cumhurbaşkanı adaylarının, siyasi partilerin, bağımsız adayların ve ittifakların ortak aldığı oyların toplam sayısı, kendi sütununun altına rakam ve yazıyla işlenir.

Sayım ve döküm cetvellerinde, cumhurbaşkanı adaylarının, siyasi partilerin, bağımsız adayların ve ittifakların ortak aldığı oylar, orada bulunanlara, başkan tarafından yüksek sesle ilân edilir. Sayım ve döküm cetvelinin bir örneği zarf içinde ilçe seçim kuruluna teslim edilir.

Bu ilândan sonra, bu bilgilerin doğruluğu, sandık başkanı tarafından sayım ve döküm cetveli sonuçları ile karşılaştırıldıktan sonra, sandık sonuç tutanağı [M/2- Milletvekili, C/2-Cumhurbaşkanı (Örnek:86-Milletvekili,Örnek: 404- Cumhurbaşkanı), Cumhurbaşkanı oylamasının referandum şeklinde yapılması halinde CH/2 (Örnek: 404/A)], başkan ve üyeler tarafından imzalanıp, mühürlenir.

Bütün bu işlemler, tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanıp, mühürlenir.

Sandık sonuç tutanağı [M/2- Milletvekili, C/2- Cumhurbaşkanı (Örnek: 86-Milletvekili, Örnek: 404- Cumhurbaşkanı), Cumhurbaşkanı oylamasının referandum şeklinde yapılması halinde CH/2 (Örnek: 404/A)] yukarıda belirtilen işlemler tamamlanmadan imzalanamaz.

Cumhurbaşkanı adayları ile yetkilendirdiği temsilcileri, siyasi parti müşahitleri, sayım masası başında yer alabilir ve oy pusulalarını görebilirler. Ancak cumhurbaşkanı adayları ile yetkilendirdiği temsilcileri ve siyasi parti müşahitlerinin sayısı beşten fazla ise, hazır bulunanlar arasından başkan tarafından kurul önünde ad çekme suretiyle, sandık başında kalacak beş siyasi parti müşahidi ile birlikte her bir cumhurbaşkanı adayının yetkilendirdiği temsilciler her biri ayrı aday veya siyasi partiden olmak üzere tespit edilir. Müşahitler ve temsilciler için sayım işlemini yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılır (298/100).

Sandık kurulunca düzenlenen tutanak, torbalardaki oyların sayım ve dökümü sırasında ilçe seçim kurulunca düzenlenen tutanaklar, kurullarca imza edilen sayım ve döküm cetvelleri, sandık seçmen listesi, geçerli sayılan oy pusulaları, geçersiz sayılan oy pusulaları ve itiraz sonucu geçerli sayılan oy pusulaları ile beraber hesaba katılmayan zarflar ayrı ayrı paketler halinde mühürlenip torbaya konulur ve torbanın ağı kapatılarak mühürlenir. Bu torbalar İlçe Seçim Kuruluna yasal süresince saklanmak üzere teslim edilir (298/100).

SEÇSİS'ten elektronik ortamda alınan sandık sonuç tutanaklarında, her sandık için farklı sandık numarası ve karekod bulunduğundan, söz konusu tutanakların Milletvekili seçiminde sandık sonuç tutanağına M/2 (Örnek: 86), Cumhurbaşkanı seçimi sandık sonuç tutanağına C/2 (Örnek: 404), Cumhurbaşkanı (oylamanın referandum şeklinde yapılması halinde CH/2 (Örnek: 404/A) bilgisayardan sadece A4 formatında beyaz kâğıda çıktısı alınır. Bu sebeple fotokopi ile çoğaltılmış tutanaklar kullanılamaz. Tutanaklar ilçe seçim kurulunca tarayıcıdan geçirileceğinden buruşturulmaması, katlanmaması, karekodun üzerinin herhangi bir şekilde çizilmemesi, ıslatılmaması vb. hususlara dikkat edilmesi gerekir. Bu nedenle sandık sonuç tutanakları imzalanıp, mühürendikten sonra ilçe seçim kuruluna teslim edilinceye kadar katlanmadan sığabileceği poşet dosya içerisinde muhafaza edilmelidir.

Geçerli olmayan oy pusulaları

MADDE 41- a) Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan,

- b)** Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranı bulunmayan,
- c)** Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan,
- ç)** Hiçbir yerine "TERCİH" veya "EVET" mührü basılmamış olan,
- d)** Birden fazla cumhurbaşkanı adayına, aynı ittifak içinde yer almayan birden fazla siyasi partiye, birden fazla ittifaka veya birden fazla bağımsız adaya ayrılan alanlara "TERCİH" veya "EVET" mührü basılmış olan,

- e) Birden fazla cumhurbaşkanı adayına, aynı ittifak içinde yer almayan birden fazla siyasi partiye, birden fazla ittifaka veya birden fazla bağımsız adaya ayrılan alana taşmış “TERCİH” veya “EVET” mührü bulunan,
- f) Sandığın ait olduğu seçim çevresinden başka bir seçim çevresi için düzenlenmiş olan,
- g) Bütünlüğü bozulacak şekilde yırtılmış veya koparılmış olan,
- ğ) Üzerine “TERCİH” veya “EVET” mührü dışında veya “TERCİH” veya “EVET” mührü yerine herhangi bir özel işaret, herhangi bir isim, imza kaşesi, mühür veya parmak izi basılmış olan,
- h) Üzerinde yer alan cumhurbaşkanı adaylarına, siyasi partilere, ittifaklara veya bağımsız adaylara ait bölümleri belirgin bir şekilde ve özel olarak karalanmış, çizilmiş veya işaretlenmiş olan,
- 1) Üzerinde yer alan matbu yazıların ve şekillerin dışında yazılar veya harfler veya sayılar yazılmış veya şekiller çizilmiş olan,
birleşik oy pusulaları geçerli değildir.

Ancak;

Aşağıdaki haller oy pusulalarını geçersiz kılmaz;

- a) Zarfların açılması veya oyların okunması sırasında yırtılması,
- b) Bütünlüğü bozulmaksızın bir kısmının kazaen yırtılması,
- c) Herhangi bir şekilde lekelenmiş olup da bunun özel olarak işaret koymak amacıyla yapıldığının anlaşılabilmesi,
- ç) Birleşik oy pusulasının katlanarak zarfa konulması sebebiyle “TERCİH” veya “EVET” mührü ile oy pusulasının arkasına basılan sandık kurulu mühür izinin oy pusulasının diğer kısımlarına geçmesi,
- d) Bir cumhurbaşkanı adayı, siyasi parti, ittifak alanı veya bağımsız aday alanına basılan “TERCİH” veya “EVET” mührünün alanları ayıran çizgili bölgeye taşmış olması,
- e) Başka bir cumhurbaşkanı adayı, siyasi parti, ittifak alanı veya bağımsız adayın alanına taşmamak kaydıyla, cumhurbaşkanı adayı, siyasi parti, ittifak alanı veya bağımsız aday alanına birden çok “TERCİH” veya “EVET” mührü basılması,
- f) Yetkili seçim kurulları tarafından gönderilen ve Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim

Kurulu filigranı bulunan oy pusulalarının arkasının sandık kurullarının ihmaliyle mühürlenmemiş olması.

Zarftan çıkan oy pusulalarında bir seçim türüne ait olanının geçersiz olması, diğerinin geçersiz sayılmasını gerektirmez.

Hesaba katılan ve katılmayan oy pusulaları

MADDE 42- Birleşik oy pusulalarında baskıda silinme veya yanlışlık yapılmış olsa bile, hangi siyasi parti veya bağımsız aday lehine kullanılmış olduğu "EVET" veya "TERCİH" mührünün vurulduğu yerden kesin olarak anlaşılan oy pusulaları hesaba katılır.

Zarfın içinden el ilanı, broşür ya da özel bir işaret, yazı veya şekil taşıyan kağıt veya işaret amacı taşıyan herhangi bir madde çıkmış olması halinde, bu zarftan çıkan oy pusulalarının hiçbiri hesaba katılmaz.

Bir zarfta tek oy pusulası kullanılan seçimlerde, zarfın içerisinden o seçim türüne ait oy pusulasının dışında, aynı veya başka bir seçim türüne ait oy pusulası çıkmış olması halinde, bu zarftan çıkan oy pusulalarının hiçbiri hesaba katılmaz.

Bir zarfta birden fazla oy pusulası kullanılan seçimlerde, zarfın içerisinden aynı seçim türüne ait birden fazla oy pusulası çıkmış olması halinde, sadece bu seçim türüne ait oy pusulaları hesaba katılmaz, diğerleri hesaba katılır.

Bir zarfta birden fazla oy pusulası kullanılan seçimlerde, o zarfta kullanılması gereken oy pusulalarının dışında başka bir seçim türüne ait oy pusulası çıkmış olması halinde, bu zarftan çıkan oy pusulalarının hiçbiri hesaba katılmaz.

Bir zarfta birden fazla oy pusulası kullanılan seçimlerde, o zarfta kullanılması gereken oy pusulalarından biri veya birkaçı eksik çıksa bile, zarftan çıkan diğer oy pusulaları hesaba katılır (298/102).

Sandık sonuç tutanağının düzenlenmesi ve ilânı

MADDE 43- Sandık kurulu, [M/2- Milletvekili, C/2- Cumhurbaşkanı (Örnek: 86-Milletvekili, Örnek: 404- Cumhurbaşkanı), Cumhurbaşkanı oylamasının referandum şeklinde yapılması halinde CH/2 (Örnek: 404/A)] sandık sonuç tutanaklarını, iki nüsha olarak, sayım ve döküm işlemleri sırasında elde edilen bilgilere ve sayım ve döküm cetveli sonucuna göre düzenler. Bu tutanakların ait olduğu bölümüne, seçim bilgileri eksiksiz olarak işlendikten sonra, başkan ve üyeler tarafından ad ve soyadları yazılarak imzalanır; sandık kurulu mührü ile mühürlenir.

Yukarıdaki düzenleme gereğince işlenmesi gereken bilgiler şunlardır:

- 1) Sandığın bulunduğu ilin, ilçenin ve seçim bölgesinin adı ile sandığın numarası,
- 2) Oy vermenin yapıldığı tarih ve gün,
- 3) Oy sandığının sandık kurulu üyeleri ve seçim yerinde bulunanlar önünde açılış saat ve dakikası ile şayet sandık Yüksek Seçim Kurulunca belirlenen saatten sonra açılmış ise bunun sebebi,
- 4) Oy verme saati bitiminde sırada bekleyen ve oy kullandırılan seçmen sayısı,
- 5) Birden fazla sayım ve döküm yapılmış ise sayısı,
- 6) Sandık seçmen listesinde yazılı olan seçmenlerin sayısı,
- 7) Varsa seyyar sandık numarası,
- 8) Seyyar sandık seçmen listesinde yazılı olan seçmenlerin sayısı,
- 9) İlçe seçim kurulundan teslim alınan;
 - Toplam zarf sayısı,
 - Kullanılmayarak artan zarf sayısı,
 - Toplam oy pusulası sayısı,
 - Kullanılmayarak artan oy pusulası sayısı.
- 10) Sandık ve varsa seyyar sandık seçmen listesinde yazılı olup oy kullanan seçmenlerin sayısı,
- 11) Sandık ve varsa seyyar sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan ancak kanun gereği oy kullanan seçmen sayısı,
- 12) Oy kullanan seçmenlerin toplam sayısı,
- 13) Sandıktan çıkan zarf sayısı,
- 14) Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise, eşitliği sağlamak amacıyla 298 sayılı Kanununun 98. maddesine göre yakılarak yok edilen zarf sayısı,
- 15) Sandıktan çıkan geçerli zarf sayısı,
- 16) Varsa seyyar sandıktan teslim alınan geçerli zarf sayısı,
- 17) Toplam geçerli zarf sayısı,

18) Geçerli oylar;

- İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı,
- İtiraz üzerine geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulası toplamı,
- Geçerli oy pusulalarının toplamı.

19) Geçersiz oylar;

- Sandıktan çıkan geçersiz zarf sayısı,
- Varsa seyyar sandıktan teslim alınan geçersiz zarf sayısı,
- Geçersiz zarf toplamı,
- Geçersizlik sebebi,
- İçinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı,
- İçinden milletvekili/cumhurbaşkanı için oy pusulası çıkmayan zarf sayısı,
- Geçersiz sayılan oy pusulası sayısı ve geçersizlik sebebi,
- Hesaba katılmayan oy pusulası sayısı ve hesaba katılmama sebebi,
- Geçersiz sayılan veya hesaba katılmayan oy toplamı.

20) Cumhurbaşkanı adayları, siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları toplam geçerli oylar ile ittifakların her birinin aldığı toplam geçerli ortak oyların rakam ve yazıyla belirtilecek sayısı,

21) Oylama iş ve işlemlerine ve oyların sayım ve dökümüne dair yapılan şikâyetlerle bunlara ait kararların nelerden ibaret buldukları,

22) Sayım döküm sonucunun başkan tarafından sandık alanında bulunanlara ilan edildiği.

Sandık sonuç tutanağının onaylı bir sureti, sandık kurulu tarafından sandığın konulduğu bina veya yapıda herkesin görebileceği bir yere asılır. Bu tutanak oy verme gününden itibaren bir hafta süreyle asılı kalır.

Sandık sonuç tutanağının birer sureti, yeteri kadar hazırlanarak sandık kurulu başkanı ve üyelerince imzalandıktan ve mühürlendikten sonra seçime katılma yeterliliği olan ve talep eden cumhurbaşkanı adaylarının, siyasi parti ve bağımsız adayların müşahitlerine verilir. Bu tutanaklar talep halinde öncelikle sandık kurulunun siyasi partili üyelerine imza karşılığında verilir. Ancak bu halde, o partinin müşahidine ayrıca tutanak verilmaz. Müşahitlere verilecek sandık sonuç tutanakları, çok yapraklı kopyalı suret biçiminde hazırlanır. Sandık sonuç tutanağı verilen müşahit ve sandık kurulu üyelerinin

ad ve soyadları ile temsilcisi oldukları cumhurbaşkanı adayının adı ve soyadı, siyasi partinin adı veya bağımsız adayın adı ve soyadı sandık kurulu tutanak defterine yazıldıktan sonra tutanağın teslim alındığına dair imzaları alınır.

Sandık kuruluna, oy pusulasındaki cumhurbaşkanı siyasi parti veya bağımsız aday sayısından beş fazla sayıda sandık sonuç tutanağı verilir (298/105).

Sayıma ilişkin kâğıt ve belgelerin paketlenerek torbaya konulması

MADDE 44- Sandık kurulları, kâğıt ve belgeleri ayrı ayrı olmak üzere, ilçe seçim kuruluna teslim etmek için aşağıda yazılı şekilde hazırlar;

- 1) Hesaba katılan ve geçerli oy pusulalarını,
- 2) Sandık kurulunca düzenlenen tutanakları,
- 3) Alt tarafı sandık kurulunca imzalı sayım ve döküm cetvellerini (bir örneği zarf içinde),
- 4) Geçersiz oy pusulalarını (ait olduğu zarfın içinde olmak üzere),
- 5) İtiraza uğrayan oy pusulalarını (ait olduğu zarfın içinde olmak üzere),
- 6) Hesaba katılmayan zarfları (açılmadan önce geçerli olmadığı anlaşılan zarflar-saklanan zarflar - içine oy pusulası konulmamış olan zarflar),
- 7) Kullanılmamış olan oy zarfları ve birleşik oy pusulalarını,
- 8) Tutanak defterini,
- 9) Sandık seçmen listesini,
- 10) Görme engelliler için hazırlanan oy kullanma şablonunu,

Ayn ayrı paketler halinde sararak, sayılarım üzerine yazar ve üzerini sandık kurulunun mührü ile mühürleyip imzaladıktan sonra hepsini birden torbaya koyup ağzını yine kurul mührüyle mühürleyip, imzalar.

Sandık kurulu başkanı, sandık çevresinde seçimle ilgili hiçbir seçim evrakını bırakmaz.

Sayıma ilişkin torbanın (kâğıt ve belgelerin) ilçe seçim kurulu başkanına veya görevli geçici ilçe seçim kurulu başkanına teslimi

MADDE 45- Sandık kurulu tarafından hazırlanan mühürlü torba ve sandık kurulu mührü, sandık kurulu başkanı ile ad çekme yoluyla belli edilecek siyasi partili en az iki üye tarafından hiçbir gecikmeye meydan verilmeksizin ve hiçbir yere uğranmaksızın

en kısa zamanda, sandık kurulunun bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna teslim edilir. Bu maddeye aykırı hareket edenler hakkında cezai kovuşturma yapılır.

Sandık kurulunun diğer üyeleri ile müşahitler de isterlerse ve taşıtta yer varsa veya taşıt kendileri tarafından sağlanırsa başkanla birlikte gidebilirler.

İlçe seçim kurulu, torbayı ve sandık kurulu mührünü alarak, torbayı getiren üyeler önünde açık içindekiler hakkında M/12-13 (Örnek: 88-89) sayılı tutanağı üç nüsha olarak düzenler.

Bu tutanağın alt tarafı torbayı ve mührü teslim edenlerle ilçe seçim kurulu başkanı ve üyelerden biri tarafından imzalanır. Bu tutanağın bir nüshası, il seçim kuruluna gönderilecek evraka bağlanır, bir örneği de sandık kurulu başkanına verilir (298/107).

Kullanılan birleşik oy pusulası, zarf, tutanak ve cetvellere ilişkin bilgiler; ayrı ayrı sayılar halinde [M/12-13 (Örnek: 88-89)] sayılı tutanakta gösterilir (298/71, 107).

Ayrıca seyyar sandık kurulları için, kullanılmayan birleşik oy pusulaları ve zarfların sayısı tutanağa (Örnek: 88/B) geçirilerek bunlarla birlikte oy sandığı, sandık kurulu mühürleri ile diğer oy kullanma araç ve gereçlerini sandık kurulu başkanı ile ad çekme yoluyla belli edilecek siyasi partili en az iki üye tarafından hiçbir gecikmeye meydan verilmeksizin ve hiçbir yere uğranmaksızın en kısa zamanda, sandık kurulunun bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna Örnek: 88/B sayılı "Seyyar Sandık Kurulu Tarafından İlçe Seçim Kuruluna Teslim Edilecek Malzemeyi Gösterir Tutanak" ile teslim eder.

Sandık kurullarınca kullanılacak ve düzenlenecek basılı kâğıtlar

MADDE 46- Sandık kurullarının kullanacağı ve düzenleyeceği basılı kâğıtlara bu Genelge'nin çeşitli maddelerinde değinilmiş veya bazıları örnek sayıları ile birlikte açıkça belirtilmiştir. Ayrıca kurulların çalışmalarını kolaylaştırmak ve kendi kendilerini denetlemelerini sağlamak üzere bunlardan hangilerinin ne için kullanılacağı ve düzenleneceği aşağıda gösterilmiştir.

A) Seçimle ilgili genel nitelikte basılı kâğıtlar;

- 1)** OR/96 (Örnek: 19) No.lu 298 sayılı Kanunun oy verme serbestliğine ve gizliliğine dair hükümlerini içeren levha sandık kurullarınca kapalı oy verme yerine asılır.
- 2)** OR/97 (Örnek: 20) sayılı "Uyarı Levhası", sandık çevresinde seçmenlerin kolayca görüp inceleyebilecekleri bir yere asılır.
- 3)** OR/4 (Örnek: 2) No.lu Sandık Seçmen Listesi seçmenin isminin bulunması ve oyu-nu kullanan seçmenlerin imzalaması için kullanılır.

- 4) OR/7 (Örnek: 2-C) No.lu Sandık Çevresine Asılacak Seçmen Listesi, sandık çevresinde seçmenlerin kolayca görüp inceleyebilecekleri bir yere asılır.
- B) 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimi için düzenlenecek basılı kâğıtlar;
 - 1) M/1 (Örnek: 44) No.lu Aday Listesi,
 - 2) M/1 (Örnek: 85) No.lu Sayım ve döküm Cetveli, beş nüsha düzenlenecek,
 - 3) M/2 (Örnek: 86) No.lu Sandık Sonuç Tutanağı, sayım ve döküm işlemleri sırasında elde edilen bilgilerden ve sayım ve döküm cetveli sonucundan yararlanılarak düzenlenir ve sandık çevresi içerisinde herkesin görebileceği bir yere bir hafta süre ile kalacak şekilde asılır, onaylı birer örneği siyasi partilere ve isterlerse bağımsız adaylara ve müşahitlere imza karşılığı verilir. Bu tutanak, beş nüsha olarak düzenlenir.
- C) Cumhurbaşkanlığı Seçimi için düzenlenecek basılı kâğıtlar;
 - 1) C/10 (Örnek: 402) No.lu Aday Listesi
 - 2) C/1 (Örnek 403) Sayım Döküm Cetveli, beş nüsha düzenlenecek,
 - 3) CH/1 (Örnek 417) Sayım Döküm Cetveli, oylamanın referandum şeklinde yapılması halinde düzenlenir.
 - 4) C/2 (Örnek 404) Sandık Sonuç Tutanağı, sayım ve döküm işlemleri sırasında elde edilen bilgilerden ve sayım ve döküm cetveli sonucundan yararlanılarak düzenlenir ve sandık çevresi içerisinde herkesin görebileceği bir yere bir hafta süre ile kalacak şekilde asılır, onaylı birer örneği cumhurbaşkanı adaylarına veya yetkilendirdiği kişilere ve müşahitlere imza karşılığı verilir. Bu tutanak, beş nüsha olarak düzenlenir.
 - 5) CH/2 (Örnek 404/A) Sandık Sonuç Tutanağı, oylamanın referandum şeklinde yapılması halinde düzenlenir.

Şikâyet ve itiraz

MADDE 47- Sandık kurulu başkanlarının veya bu kurulların yaptıkları işlemlere veya aldıkları tedbirlere ve bunlara benzer sair işlemlerine veya herhangi bir kimsenin, 298 sayılı Kanun'un koyduğu yasaklara aykırı hareketlerine karşı, bu işlem veya tedbirlerin veya sair işlemlerinin düzeltilmesi veya bu Kanun'un koyduğu yasaklara uymayanların bu hareketlerinin önlenmesi için sandık kurullarına başvurulabilir. Bu şekildeki başvuruya şikâyet denilir. Sandık kurullarınca verilmiş herhangi bir kararın 298 sayılı Kanun'a aykırı olması nedeniyle kaldırılması veya bu Kanuna uygun hale getirilmesi için ilçe seçim kurullarına başvurulabilir. Bu başvuruya da itiraz denilir (298/110,116, 119).

Şikâyete yetkili kimseler

MADDE 48- Şikâyete yetkili kimseler;

- a) Seçme yeterliliğine sahip seçmenler;
- b) Siyasi partiler veya bunların tüzüklerine göre kuruluş kademelerinin (il ve ilçe kuruluşlarının) başkanları veya vekilleri,
- c) Siyasi partiler ve bağımsız adayların müşahitleri,
- ç) Adaylar ile milletvekilleri (298/110,116),
- d) Cumhurbaşkanı adayları veya yetkilendirdiği kişiler.

Şikâyetin şekli

MADDE 49- Şikâyet dilekçe veya sözle yapılabilir. Sözlü şikâyetler gerekçesiyle birlikte bir tutanağa yazılır. Bu tutanak adı, soyadı ve adresi de yazılarak şikâyetçiye imza ettirilir. Şikâyetçi imza atamaz ise sol elinin başparmağı bastırılır (298/110, 116).

Şikâyet üzerine yapılacak inceleme

MADDE 50- Şikâyet dilekçesini alan veya şikâyeti yukarıdaki madde gereğince tutanağa geçiren sandık kurulu, ilkönce şikâyetçinin bu Genelge'nin48inci maddesine göre şikâyete yetkili kimselerden olup olmadığını inceler ve şikâyetçi, şikâyete yetkili kimselerden değilse, başka bir husus üzerinde durmaksızın şikâyeti hemen reddeder. Kurul, şikâyetçinin şikâyete yetkili kimselerden olduğunu anlarsa, o zaman şikâyetin haklı veya yerinde olup olmadığını inceler.

Şikâyetin karara bağlanması

MADDE 51- Şikâyetin haklı veya yerinde görülmesi halinde kurul, karar yazmaya ihtiyaç olmaksızın, şikâyet konusu tedbir veya işlemi düzeltir yahut bu tedbir veya işlemi kaldırır.

Şikâyetçinin şikâyete yetkili olmaması veya şikâyetin süresinden sonra yapılmış olması veya haksız yahut yersiz görülmesi halinde kurulca şikâyetin reddine karar verilir. Bu halde kurul kararının başkan ve üyeler tarafından imzalanması ve sandık kurulu tutanak defterine işlenmesi lazımdır.

Kurul kararları salt çoğunlukla yani kurul başkan ve üyelerinin yarıdan fazlasının oylarının o karar üzerinde toplanmasıyla verilir. Oylarda eşitlik halinde başkanın katıldığı tarafın oyu üstün tutulur.

Şikâyetin reddine ilişkin kararın bir örneği şikâyetçiye verilir (298/117).

Şikâyetin süresi ve süresinden sonra yapılacak şikâyetin reddi

MADDE 52- Şikâyet en geç, seçim sonuçlarını tespit eden tutanağın sandık kurulunca düzenlenmesine, diğer bir ifadeyle yazılıp imzalanması anına kadar sandık kuruluna ulaşmalıdır.

Tutanak imzalandıktan sonra ve fakat sandık kurulu dağılmadan önce yapılan sözlü şikâyetlerin veya verilen şikâyet dilekçelerinin sürenin geçmiş olması sebebiyle reddine karar verilir (298/127).

Sandık kurullarının kararlarına itiraz

MADDE 53- Bir şikâyetin reddine ilişkin sandık kurulu kararları ile seçim sonuçlarını gösteren tutanakların sandık kurullarınca düzenlenmesi işlerine veya sandık kurullarının diğer kararlarına karşı itiraz olunabilir.

İtirazda bulunabilecek kişiler, bu Genelge'nin 48'inci maddesi gereğince şikâyete yetkili olan kişilerdir.

Sandık kurullarının kararları, oyların sayım ve dökümü ile tutanakların düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemleri aleyhine, ilçe seçim kuruluna itiraz olunabilir.

İtirazlar, Cumhurbaşkanlığı seçimi için sandık sonuç tutanağının düzenlenip başkan ve üyeler tarafından imzalanmasına kadar sözlü veya yazılı, sandık kurulları vasıtasıyla yapılabileceği gibi, 15 Mayıs 2023 Pazartesi günü saat 17.00'ye kadar doğrudan ilçe seçim kurullarına yazılı olarak yapılabilir.

İtirazlar, milletvekili seçimleri için sandık sonuç tutanağının düzenlenip başkan ve üyeler tarafından imzalanmasına kadar sözlü veya yazılı, sandık kurulları vasıtasıyla yapılabileceği gibi, 16 Mayıs 2023 Salı günü saat 15.00'e kadar doğrudan ilçe seçim kurullarına yazılı olarak yapılabilir.

Sandık başı iş ve işlemlerine karşı, ilçe seçim kuruluna itiraz edilebilmesi için, önce sandık kuruluna şikâyet veya itirazda bulunulmuş olması şart değildir.

İlçe seçim kurulları, yukarıda gösterilen itiraz süresi sona ermeden veya süresinde yapılan itirazları inceleyip bir karara bağlamadan önce, ilçe birleştirme tutanağını düzenleyemez. Bu hükme rağmen, bu tutanağın düzenlenmiş olması, üst seçim kurullarına itiraz için 298 sayılı Kanun'da öngörülen sürelerle başlangıç teşkil etmez (298/128).

İtiraz üzerine verilecek karara sandık kurulunun uyma zorunluluğu

MADDE 54- İtiraz üzerine ilçe seçim kurulu başkanınca veya ilçe seçim kurulunca verilen karar ile sandık kurulunun bir işlemi veya tedbiri düzeltilirse veya sandık kuru-

lunun kararı hükümsüz bırakılırsa, bu karar hemen sandık kuruluna bildirilir. Sandık kurulu bu karara uymak, başka bir ifadeyle kararı olduğu gibi yerine getirmek zorundadır (298/127).

Şikâyetin veya itirazın sandık işlerini durdurmaması

MADDE 55- Sandık kurullarının kararlarına veya tutanakları düzenleme işlerine itiraz edilmiş veyahut kurulların veya başkanlarının işlemlerine yahut tedbirlerine karşı şikâyet edilmiş olması, oy vermeye ve her türlü seçim işlerinin devamına engel olmaz. Diğer bir ifadeyle herhangi bir itiraz veya şikâyet yokmuş gibi seçim işlerine sandık kurullarınca devam olunur (298/118).

Kararların bildirilmesi ve tebliği

MADDE 56- İtiraz üzerine kesin olmayarak verilen kararlar itiraz eden hazır ise sözlü bildirilir. Sözlü bildirmede, kararın bildirildiği gün ve saat tutanağa geçirilerek kendisine imza ettirilir. İsterse kararın bir örneği de verilir. İtiraz eden hazır değilse, seçim kurullarının bulunduğu belde veya şehirde muayyen bir yer gösterilmiş olması halinde, karar bu yere asılmak suretiyle tebliğ olunur.

Kurulların kesin kararı tebliğ olunmaz. Ancak itiraz eden başvurduğu takdirde, kendisine gösterilir, isterse bir suret de verilir (298/114).

Dayanak

MADDE 57- Bu Genelge, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun, 6271 sayılı Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu ile 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu hükümlerine dayanılarak Yüksek Seçim Kurulunun 15.03.2023 tarihli ve 2023/129 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

YÜKSEK SEÇİM KURULU KARARI

KARAR

Cumhurbaşkanının 10.03.2023 tarihli ve 2023/121 sayılı kararı ile Türkiye Büyük Millet Meclisi genel seçimi ve Cumhurbaşkanlığı seçiminin yenilenmesine karar verilmiş olup, anılan karar Resmî Gazete'nin 10.03.2023 tarihli ve 32128 Mükerrer sayılı nüshasında yayımlanmıştır.

Kurulumuzun 10.03.2023 tarihli ve 2023/90 sayılı kararıyla, birlikte yapılacak olan Cumhurbaşkanı Seçimi ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçiminin 14 Mayıs 2023 Pazar günü, Cumhurbaşkanı Seçiminin ikinci oylamaya kalması durumunda 28 Mayıs 2023 Pazar günü yapılmasına karar verilmiştir.

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 14'üncü maddesinin birinci fıkrasının on yedinci bendinde, hastalığı veya engeli sebebiyle yatağa bağımlı olan seçmenlerin, muhtarlık seçimleri hariç, oy kullanmalarını sağlamak için seyyar sandık kurulu kurulmasına, oy kullanılmasına, sayım ve döküm ile birleştirme işlemlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek görevi Yüksek Seçim Kuruluna verilmiştir.

14 Mayıs 2023 Pazar günü birlikte yapılacak olan Cumhurbaşkanı Seçimi ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimi ile ilk oylamada geçerli oyların salt çoğunluğu sağlanmadığı takdirde ikinci oylaması 28 Mayıs 2023 Pazar günü yapılacak olan Cumhurbaşkanı Seçiminde Seyyar Sandık Kurullarının Oluşumu ile Görev ve Yetkilerini Gösterir 135/11 sayılı Genelge taslağı Kurulumuza sunulmuş olmakla, konu incelendi.

GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

135/11 sayılı Genelge ile seyyar sandık kurullarının oluşumunun esas ve usullerinin tespit edilmesi, sandık kurulu başkan ve üyelerinin görev, yetki ve sorumlulukları, sandık kurulu başkan ve üyeleri ile ulaştırma işinde görevlendirilenlerin oy kullanmaları, sayım ve döküm ile birleştirme işlemlerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

Kurulumuzca 14 Mayıs 2023 Pazar günü birlikte yapılacak olan Cumhurbaşkanı Seçimi ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimi ile ilk oylamada geçerli oyların salt çoğunluğu sağlanmadığı takdirde ikinci oylaması 28 Mayıs 2023 Pazar günü yapılacak olan Cumhurbaşkanı Seçiminde uygulanmak üzere 135/11 sayılı Genelge'nin yürürlüğe konulması uygun bulunmuştur.

SONUÇ:

1- Seçimlerin düzen içinde ve dürüstlikle yönetilip, sonuçlandırılması ve uygulama-

da birliğin sağlanması amacı ile 14 Mayıs 2023 Pazar günü birlikte yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı Seçimi ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimi ile ilk oylamada geçerli oyların salt çoğunluğu sağlanamadığı takdirde ikinci oylaması 28 Mayıs 2023 Pazar günü yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı Seçiminde “Seyyar Sandık Kurullarının Oluşumu ile Görev ve Yetkilerini Gösterir 135/II Sayılı Genelge”nin kabulüne ve Genelgenin bu Kararın eki sayılmasına,

- 2- Karar örneğinin ve eki Genelge'nin seçime katılabilecekleri tespit ve ilân edilen siyasi parti genel başkanlıklarına gönderilmesine,
- 3- Karar örneği ve eki Genelge'nin Seçim Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile tüm il ve ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilmesine,
- 4- Seçim Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bu Genelge'nin ihtiyaç miktarı kadar bastırılarak tüm il ve ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilmesine,
- 5- Karar örneği ve eki Genelge'nin Resmî Gazete'de yayımlanmasına,
- 6- Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne www.ysk.gov.tr adresinde ve Yüksek Seçim Kurulu kurumsal portalında yayımlanmasına, 15.03.2023 tarihinde oy birliği ile karar verildi.

SEYYAR SANDIK KURULLARININ OLUŞUMU İLE GÖREV VE YETKİLERİNİ GÖSTERİR 135/II SAYILI GENELGE

Kapsam

MADDE 1- Bu Genelge; seyyar sandık kurullarının oluşumu ile görev ve yetkilerini, yapacakları iş ve işlemleri, oy verme şekli ile ilgili esas ve usulleri kapsar.

Seyyar sandık kurullarının oluşumu

MADDE 2- Seyyar sandık kurulu, bir başkan, altı asıl ve altı yedek üyeden oluşur ve asıl üyeleri ile toplanır.

Seyyar sandık kurulunun ilişkilendirileceği sandık kurulunun belirlenmesi

MADDE 3- İlçe seçim kurulu başkanı, ulaşım, seyyar sandık sayısı, sabit sandık kurulan binaların konumu ve sandık sayılarını dikkate alarak seyyar sandık kurulu ile sabit bir sandık kurulunu ilişkilendirir. Bu ilişkilendirmede sandık kurullarının işlemlerinin seri, rahat, güvenli, kolay ulaşılabilir ve herhangi bir aksamaya mahal vermeyecek şekilde belirlenmesine özen gösterir.

Bu belirleme, imkânlar ölçüsünde aynı binadaki sabit sandıkların ilişkilendirilmesi suretiyle ve birden fazla seyyar sandık olması halinde sandığın konulduğu binadaki son sandıktan başlamak üzere geriye doğru yapılır.

Seyyar sandık kurulu başkanının belirlenmesi

MADDE 4- İlçede görev yapan tüm kamu görevlilerinin (298 sayılı Kanun'un 26'ncı maddesinde sayılanlar hariç) listesi, mülki idare amiri tarafından yerleşim yeri adresleri esas alınmak suretiyle ilgili ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilir. İlçe seçim kurulu başkanı, bu kamu görevlileri arasından ihtiyaç duyulan seyyar sandık kurulu başkanı sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit eder ve bu kişiler arasından mani hali bulunmayanları seyyar sandık kurulu başkanı olarak belirler.

Seyyar sandık kurulu başkanının göreve gelmemesi halinde, kamu görevlileri arasından belirlenen üye, bu üyenin de bulunmaması durumunda en yaşlı üye kurula başkanlık eder. (298/22).

Seyyar sandık kurulu üyelikleri

MADDE 5- İlçe seçim kurulu başkanı, o seçim çevresinde seçime katılan ve ilçede teşkilatı bulunan siyasi partilerden, son milletvekili genel seçiminde o ilçede en çok oy

almış olan beş siyasi parti tarafından, seçim takvimi dikkate alınarak kendilerine tanınan beş günlük süre içinde bildirilen birer asıl ve birer yedek üye isimleri arasından seyyar sandık kurulu üyelerini tamamlar.

Bu yöntemle tespit edilen seyyar sandık kurulu üye sayısı beşten az olduğu takdirde, eksik kalan üyelikler, aynı şartları taşıyan diğer siyasi partilerden, aldıkları oyların büyüklük sırasına göre aynı usulle tamamlanır.

Oylarda eşitlik halinde ad çekilir.

Buna rağmen beş asıl ve beş yedek üyenin tümü belirlenemediği takdirde, o seçim çevresinde seçime katılan ve ilçede teşkilatı bulunan diğer siyasi partiler arasından ad çekilir. Ad çekmedeki sıraya göre, eksik üyelik sayısı kadar adı çıkan siyasi partinin, aynı usulle bildireceği kimselerle seyyar sandık kurulu üyelikleri tamamlanır.

Sandık kuruluna üye bildirme hakkı olan bir parti; oluru olmadan başka bir parti üyesini sandık kurulu üyesi olarak gösteremez.

Başka bir siyasi parti üyesinden olur alınırken ilgili kişinin yazılı beyanı alınır ve ilçe seçim kuruluna listeye birlikte verilir.

İlçe seçim kurulu başkanı, seyyar sandık kurulunun kalan bir asıl ve bir yedek üyesini belirlemek için önce, 298 sayılı Kanun'un 22'nci maddenin birinci fıkrası uyarınca bildirilen listeden seyyar sandık kurulu başkanı olarak belirlenmeyenler arasından, ihtiyaç duyulan seyyar sandık kurulu üye sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit eder ve bu kişilerden mani hali bulunmayanları seyyar sandık kurulu asıl ve yedek üyesi olarak belirler.

Üyeliklerin bu şekilde doldurulması mümkün olmazsa, eksiklikler, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından, o çevrede bulunan ve seyyar sandık kurulunda görev verilmesinde sakınca olmayan kimseler arasından tamamlanır (298/23).

Seyyar sandık kurullarında görev alamayacaklar

MADDE 6- İdare amirleri, zabıta amir ve memurları, Askeri Ceza Kanunu'nun 3'üncü maddesinde yazılı (sivil memurlar dâhil) askeri şahıslar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ve adaylar seyyar sandık kurullarına seçilemezler (298/26).

Seyyar sandık kurullarının teşekkülüne karşı şikâyet ve itiraz

MADDE 7- Seyyar sandık kurullarının teşkiline dair şikâyet, ilçe seçim kurulu veya başkanı tarafından yapılan işlemlerin düzeltilmesi için bu işlemlerin neticesinden itibaren bu kurullara veya başkanlarına sözlü olarak veya dilekçeyle **iki gün içinde** (26-27

Nisan 2023 tarihleri arasında) 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 110'uncu maddesinde gösterilenler tarafından yapılır.

Şikâyetin reddine dair kararlara karşı, 29 Nisan 2023 Cumartesi günü il seçim kurulu-luna itiraz olunur. İl seçim kurulu 30 Nisan 2023 Pazar günü kararını kesin olarak verir.

Bu şikâyetin yapılmamış olması sandık kurulunun teşekkülüne karşı itiraza engel olmamakla birlikte, itirazın sandık kurulunun teşekkülünden itibaren yukarıda belirtilen sürede yapılması şarttır (298/119).

Seyyar sandık kurullarının görev ve yetkileri

MADDE 8- Seyyar sandık kurullarının başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Sandığın taşınmasında ve seçmenin hastalığı dikkate alınarak oy kullanma sırasında gerekli önlemleri almak (gerekirse maske takılması vb.),
- b) Oyun gizliliğini sağlamak amacıyla seyyar oy kabininin yerleştirilmesini ve seçmenin rahat oy kullanmasını sağlayacak tedbirleri almak,
- c) Görev yaptığı seyyar sandığın seçmen listesinde kayıtlı olmayıp da, başka bir sandık seçmen listesinde kayıtlıdan sandık kurulu başkan ve üyelerine, seyyar sandık kurulu üyelerini görev yerlerine ulaştırmak için görevlendirilen kişilere ve varsa o sandığın güvenliğini sağlamakla görevli kolluk görevlilerine ilçe seçim kurulundan aldıkları belgelere istinaden oy kullandırmak, oy kullandıkları seçmen listesinin sonuna yazmak, imzalarını almak ve belgeleri ilçe seçim kuruluna teslim etmek,
- ç) Seyyar sandıktan çıkan zarfları saymak, "Seyyar Sandık Kurulunca Düzenlenecek Uygunluk Tespit Tutanağı" ile önceden ilişkilendirilen ve sayımın yapılacağı sabit sandık kuruluna teslim etmek,
- d) Oy verme işleri hakkında ileri sürülecek şikâyet ve itirazları incelemek ve karara bağlamak, kararları tutanak defterine geçirerek altını imzalamak,
- e) Sandık Kurulu tutanak defteri ile gerekli diğer tutanakları düzenlemek ve altını imzalamak,
- f) İlişkilendirildiği sandığa oy kullanılan zarfların tesliminden sonra elinde kalan malzemeyi sandık ve seyyar oy kabini dışında torbaya koyarak, Örnek 88/A sayılı "Seyyar Sandık Kurulu Tarafından İlçe Seçim Kuruluna Teslim Edilen Malzemeyi Gösterir Tutanak" ile bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna teslim etmek,
- g) Kanunlarla ve Yüksek Seçim Kurulu genelge ve kararları ile verilen diğer görevleri yapmak (298/71-6).

Oy verme işlemlerini, müşahitler de isterlerse ve taşıtta yer varsa veya taşıt kendileri tarafından sağlanmak suretiyle izleyebilirler.

Seyyar sandık kurulu başkanının öncelikle yapacağı işler

MADDE 9- Seyyar sandık kurulu başkan ve üyeleri; oy verme günü saat 06.00'da bağlı olduğu ilçe seçim kurulu başkanlığında hazır bulunmak ve ilçe seçim kurulu başkanından aşağıda yazılı oy verme araçlarını kontrol ederek tutanakla teslim almak zorundadırlar.

Görev sırasında kullanacakları araç, sürücüsü ile birlikte ilçe seçim kurulu başkanlığınca temin edilir.

Sandık kurulu başkanınca;

- a) Görevli olduğu sandık için ağız mühürlü kese içine konulmuş numaralı sandık kurulu mührü ve iki adet "TERCİH" veya "EVET" yazılı mührü,
- b) Filigranlı kâğıttan üretilmiş ve Yüksek Seçim Kurulu tarafından üstü numaralanıp mühürlenmiş birleşik oy pusulası paketini, (Oy pusulası paketleri ilçe seçim kurulunca 50 adetlik paketler olarak önceden hazırlanır.)
- c) Filigranlı kâğıttan üretilmiş ve ön yüzünün sol üst köşesinde Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu amblemi bulunan ve ilçe seçim kurulu başkanlığı mührünü taşıyan (SARI) renkli oy zarflarına ait paketi (Oy zarfı paketleri ilçe seçim kurulunca 50 adetlik paketler olarak önceden hazırlanır.)
- ç) Oy sandıklarının önüne yapıştırılacak sandık numarasını gösterir levha,
- d) İstampa, istampa mürekkebi, mühür mumu ve sicim ile sayfaları ilçe seçim kurulu başkanlığınca mühürlenmiş tutanak defteri, sayım cetvelleri ve tutanak kâğıtları, tükenmez kalem, maske,
- e) Her sayfası ilçe seçim kurulu başkanı tarafından mühürlü ve sonu onaylı olan iki nüsha seyyar sandık seçmen listesi,
- f) Sahiplerine verilememiş olan seçmen bilgi kâğıtları,
- g) Sandık Kurullarının Oluşumu, Görev ve Yetkilerini Gösterir 135 sayılı Genelge,
- ğ) Seyyar Sandık Kurullarının Oluşumu ile Görev ve Yetkilerini Gösterir 135/11 sayılı Genelge,
- h) Seyyar sandık kurulu başkan ve üyeleri ile o sandığın güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçlerinin ve ilçe seçim kurulu tarafından seyyar sandık kurulu başkan ve

üyelerini görev yerine ulaştırmak için görevlendirilmiş kişilerin oy kullanma haklarının bulunduğuna dair belgeler,

- i) Seyyar oy verme kabini ve oy sandığı,
- i) İmza cetveli,
- j) Görme engelliler için hazırlanan oy kullanma şablonu,

İlçe seçim kurulundan temin edilir.

Seyyar sandık kurulunun and içmesi

MADDE 10- Seyyar sandık kurulu başkan ve üyeleri, oy verme günü, göreve başlamadan önce, ilk iş olarak, birer birer aşağıdaki şekilde and içer.

“Hiçbir tesir altında kalmaksızın, hiç kimseden korkmadan, seçim sonuçlarının tam ve doğru olarak belirmesi için, görevimi kanuna göre, dosdoğru yapacağıma, namusum, vicdanım ve bütün mukaddesatım üzerine and içerim.” (298/70).

Başkan veya üyelere bir kısmının göreve gelmemesi (çoğunluğun sağlanması)

MADDE 11- Seyyar sandık kurulu üyelerinden biri veya birkaçı göreve gelmezse veya görevini yapmazsa, ceza hükümleri saklı kalmak üzere, yerine yedek üyelere biri getirilir. Şayet, bu dahi mümkün olmaz ve kurul üyeleri sayısı (başkan hariç) üçten aşağı düşerse bu konu tutanağa geçirilir ve eksiklikler, o seçim bölgesinde seçme yeterliliğine sahip, okur-yazar olanlar arasından başkanın seçeceği kimselerle tamamlanır.

Seyyar sandık kurulu başkanının görevi başına gelmemesi veya bırakıp gitmesi halinde, yerine kamu görevlileri arasından belirlenen üye, bu üyenin de bulunmaması durumunda en yaşlı üye kurula başkanlık eder. Yaş konusunda uyuşmazlık çıkarsa resmi kimlik belgesindeki bilgi esas alınır. Doğum tarihlerinin de aynı olması durumunda ad çekilir.

Göreve gelmeyen veya bırakıp giden başkan yahut üyenin yerine görevlendirilen kişi, önceki başkan veya üye daha sonra gelse dahi görevini sürdürür.

Seyyar sandık kurulu başkanı ve üç üyenin hazır bulunması halinde eksik üyeliklerin tamamlanması yoluna gidilmez.

Seyyar sandığın konulacağı yerin belirlenmesi

MADDE 12- Seyyar sandığın konulacağı yer, yatağa bağımlı seçmenin evinde oy kullanma rahatlığı sağlanacak şekilde belirlenir.

Seyyar oy kabininin yerinin belirlenmesi

MADDE 13- Seyyar oy kabininin yeri, seçmenin oyunun gizliliğini ve rahat oy kullanmasını sağlayacak şekilde belirlenir.

Oy verme gününde sandık kurulunun toplanma zamanı ve hemen yapacağı işler

MADDE 14- Seyyar sandık kurulu oy verme günü olan 14 Mayıs 2023 Pazar günü oy verme saatinden en az bir saat önce sandık başında toplanarak and içer. Başkan, ilçe seçim kurulundan kontrol ederek teslim almış olduğu keseyi açarak ilçe seçim kurulunun bulunduğu binada sandık kurulu mührünü ve ayrıca "TERCİH" veya "EVET" mührünü masanın üzerine koyar. Bundan sonra seçim sandığının boş olduğunu orada bulunan sandık kurulu üyeleriyle müşahitler önünde tespit ederek sandığın kapağını kapatır ve kapağı mühür bozulmadan açılmayacak şekilde sandık kurulu mührü ile mühürlür.

Seyyar sandık kurulu; ilçe seçim kurulu başkanlığından teslim aldığı ve filigranlı kâğıttan üretilmiş, üzeri Yüksek Seçim Kurulunca numaralanıp mühürlenerek paketlenmiş birleşik oy pusulası paketini açıp, tümünü sayar; birleşik oy pusulalarının her birinin arkasını sandık kurulu mührü ile mühürlür ve birleşik oy pusulalarının sayısı ile her birinin arkasının sandık kurulu mührüyle mühürlenmiş olduğunu tutanak defterine geçirir.

Seyyar sandık kurulu ilçe seçim kurulundan teslim alınan filigranlı kâğıttan üretilmiş ve ön yüzünün sol üst köşesinde Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu amblemi ve ilçe seçim kurulu başkanlığı mührünü taşıyan sarı renkte bastırılmış olan oy zarflarını sayar, her zarfın üzerine sandık kurulu mührünü basar ve zarfların sayısı ile her birinin ön yüzünün sandık kurulu mührüyle mühürlenmiş olduğunu tutanak defterine geçirir.

Sandık kurulu, sandık numarasını gösteren levhayı sandığın önüne yapıştırır.

Seyyar sandık kurulu bu işlemlerden sonra, seçmenlerin adreslerine göre bir güzergâh belirler ve sandık seçmen listesinde kayıtlı olan tüm seçmenlerin bildirdikleri adreslere tahsis edilen araçla gider. Adreste seçmenin bulunmaması veya makul sürede kapının açılmaması durumunda, bu husus sandık seçmen listesine şerh düşülür ve aynı zamanda tutanak defterine işlenerek imza altına alınır. Bu durumda o seçmenin adresine tekrar gidilmez.

Kurulca yapılacak işlemler ve alınacak tedbirler

MADDE 15- Kanun gereği seyyar sandık kurulunca alınması gereken tedbirler ve yapılması gereken işlemler üzerinde anlaşma olmadığı takdirde, kurulu oluşturan üyelerin yarısından bir fazlasının görüşüne göre karar alınır veya işlem yapılır. Oyların eşitliği halinde başkanın katıldığı tarafın görüşü üstün tutulur.

Seyyar sandık kurulu tarafından verilen kararlar veya yapılan işlemler varsa matbu tutanağa, yoksa olayın mahiyetine göre tutanak defterinin boş sayfalarına sırayla yazılarak başkan ve üyeler tarafından imzalanır.

Kanuna göre başkan tarafından yapılması gereken işler ve özel olarak sandık başında yapılacak işler (açıklamalar ve uyarılar) üyeler tarafından da yapılabilir.

Oy verme yetkisi

MADDE 16- Onaylı seyyar sandık seçmen listesinde yazılı her seçmen, oy verme yetkisine sahiptir.

298 sayılı Kanun'da sayılan istisnalar dışında, seyyar sandık seçmen listesinde kaydı olmayanların oy kullanmalarına izin verilmez.

Her seçmen, kanunda sayılan istisnalar dışında, hangi seyyar sandık seçmen listesinde kayıtlı ise ancak o sandıkta oy kullanabilir.

Bir seçmen, aynı seçim türü için birden fazla oy kullanamaz.

Oy verme düzeni

MADDE 17- Seyyar sandık başında seçmene, vereceği oy hakkında hiçbir kimse müdahale, telkin veya tavsiyede bulunamaz. Seçmen oy kullanamayacak durumda ise oyun gizliliğini ihlal etmeyecek şekilde bir yakınının yardımı ile oy kullanması sağlanır.

Oy verme süresi

MADDE 18- 14 Mayıs 2023 Pazar günü, Cumhurbaşkanı seçiminin ikinci oylamaya kalması durumunda ise, 28 Mayıs 2023 Pazar günü oy verme süresi tüm yurttaki 08.00-17.00 saatleri arasındadır.

Oy vermenin bitiş saati geldiği halde, seyyar sandık seçmen listesinde yer almasına rağmen adresine gidilemeyen seçmenler varsa, bu seçmenlerin adreslerine gidilerek oy vermeleri sağlanır.

Oy vermenin bitiş saatinden önce, seyyar sandık seçmen listesinde yer alan tüm adreslere gidilerek oy verme işleminin tamamlanması halinde seyyar sandık kurulu ilgilendirildiği sandık kurulunun bulunduğu yere giderek sandıkların açılış saatini buradaki bekler. Sandıklar, açılış saatinde ilgilendirildiği sandıkla beraber açılır.

Seçmenin kimliğinin tespiti

MADDE 19- Adresine gidilen seçmen; Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını taşıyan; Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı, geçici kimlik belgesi, nüfus cüzdanı, resmî dai-

relerce verilen soğuk damgalı kimlik kartı, pasaport, evlenme cüzdanı, askerlik belgesi, sürücü belgesi, hâkim ve savcılar ile yüksek yargı organı mensuplarına verilen mesleki kimlik kartı, avukat, noter ve askerî kimlik kartı gibi kimliğini tereddütsüz ortaya koyan resimli, resmî nitelikteki belgelerden birini başkana verir ve seçmen sıra numarasını söyler. Bu belgelerden birini vermeyen seçmen oy kullanamaz. (298/87,91).

Belediyeler ile köy veya mahalle muhtarlarınca düzenlenip onaylanan kimlik belgeleri seçmenin kimliğinin tespitinde geçerli değildir (298/87).

Üzerinde Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası olmayan resimli ve resmî bir kimlik belgesi ibraz eden seçmenin oy kullanabilmesi için, bu belgelerin yanında ayrıca seçmen bilgi kâğıdını veya nüfus müdürlüklerince verilmiş nüfus kayıt örneğini ibraz etmesi şarttır.

Oy verme

MADDE 20- a) Oy vermeden önceki işler;

Seyyar sandık kuruluna kayıtlı seçmen, oyunu kullanmadan önce kimlik belgesini ve varsa seçmen bilgi kâğıdını başkana verir ve kimliğini ispat eder.

Sandık kurulu başkanı, adrese giderken oy zarfı, oy pusulaları, görme engelliler için hazırlanan oy kullanma şablonu, seyyar sandık seçmen listesi ile sandık kurulu mührünü ve EVET/TERCİH mührlerini bir keseye koyarak yanına alır. Seyyar sandık kurulu üyelerinden biri sandığı, diğeri seyyar oy kabinini taşır.

b) Oy verme işlemi;

Seyyar sandık kurulu tarafından seçmenin adı seyyar sandık seçmen listesinde bulduktan sonra, seçmene oy kullanılır.

Başkan, kanuna uygun biçimde hazırlanmış ve mühürlenmiş oy zarfı ile birleşik oy pusulalarını, hiçbir tarafında herhangi bir işaret bulunmadığını ve arkasının sandık kurulu mührü ile mühürlü olduğunu, kurul üyelerine, müşahitlere ve seçmene gösterdikten sonra "TERCİH" veya "EVET" mührünü seçmene vererek seyyar oy kabinini seçmenin en rahat oy kullanabileceği şekilde yerleştirir.

Başkan tarafından seçmene;

- 1) Birleşik oy pusulalarında tercih ettiği cumhurbaşkanı adayı, siyasi parti, ittifak veya bağımsız aday için ayrılan bölümden dışarı taşırmamak suretiyle "TERCİH" veya "EVET" mührünü basması, "TERCİH" veya "EVET" mührü dışında herhangi bir yerine imza atmaması veya işaret koymaması, aksi halde oyunun geçersiz sayılacağı,

birleşik oy pusulasını düzgün bir şekilde katlayıp zarfa koyması ve yapıştırması gerektiği,

- 2) Birleşik oy pusulalarından başka, zarfa hiçbir şey koymaması, aksi halde kullandığı oyun geçersiz olacağı,
- 3) Seçmene birleşik oy pusulaları verildikten sonra hata veya başka bir neden ileri sürülerek yeni bir birleşik oy pusulası verilemeyeceği,
- 4) Cumhurbaşkanı ve milletvekili seçimi oy pusulalarının aynı zarfa konulacağı, açıklanır.

Seçmen, sandık kurulu başkanının açıkladığı şekilde hareket ettikten sonra seyyar oy kabininde kullandığı ve zarfa koyduğu oyları, bizzat veya bir yakını vasıtasıyla sandığa atar. Kurul başkanı oyunu kullanan seçmene kimlik kartını verirken seçmen listesindeki adı karşısına imza cetveli kullanarak imzasını attırır. Seçmen, imza atmasını bilmiyor veya herhangi bir sakatlığı nedeniyle imza atacak durumda bulunmuyorsa, sol elinin başparmağını basar. Sol elinin başparmağı olmayanların hangi parmağını bastığı listenin imza bölümüne ayrıca yazılır. Hiç parmağı olmayan seçmenin durumu adı karşısına yazılıp başkan tarafından imzalanır.

Okuma - yazma bilmeyen seçmenlerin oy kullanmaları

MADDE 21- Okuma-yazma bilmeyen seçmenlere, oylarını kullanmaları konusunda başkaları tarafından sandık çevresinde yardım edilemez. Okuma-yazma bilmeyen seçmen, sorduğu ve istediği takdirde sandık kurulu başkanı, sadece birleşik oy pusulaları üzerinde bulunan cumhurbaşkanı adayı, siyasi parti ve ittifakların işaretlerinden hangisinin hangi aday veya partiye ait olduğunu ve tercih ettiği cumhurbaşkanı adayı, siyasi parti ve ittifakların diğer bölüme taşırmamak suretiyle “TERCİH” veya “EVET” mührünü basması ve birleşik oy pusulalarını katlayıp sarı renkli zarfa koyarak ağzını yapıştırması gerektiğini anlatır.

Okuma - yazma bilmeyen seçmenlere oy verme sırasında yardım etmek amacıyla oy verme yerine kendisinden başka kimse giremez ve oy kullanma sırasında yardım edemez.

Seyyar oy kabininde müdahale yasağı

MADDE 22- Seyyar sandık kurulu başkan veya üyeleri ile adreste hazır bulunanlar, oy verme sırasında seçmenlere yardım etmek amacıyla seyyar oy kabinine oyun gizliliğini ihlal edecek şekilde müdahale edemez.

Sandık seçmen listesine kayıtlı olmayan seçmenlerin oy kullanması

MADDE 23- İlçe seçim kurulu başkanı, seçimin yapıldığı çevrede oy verme hakkına sahip olduğu halde, (Seçimin yapıldığı seçim çevresindeki seçmen listesinde kayıtlı olması koşuluyla) görev yaptığı seyyar sandığa ait seçmen listesinde kayıtlı bulunmayan;

- a) Seyyar sandık kurulu başkan ve üyelerinin,
- b) Seyyar sandığın güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçlerinin,
- c) İlçe seçim kurulu tarafından seyyar sandık kurulu üyelerini görev yerine ulaştırmak için görevlendirilmiş kişilerin,

her birine seçmen olduğunu ve hangi seçim türü için oy kullanabileceğini gösteren ve sandık seçmen listesindeki bilgileri kapsayan bir belge verir [**OR/25, OR/26** (Örnek: **142**)]. Ayrıca, bu seçmenlerin esas kayıtlı olduğu sandık seçmen listesine meşruhat verilmek üzere kayıtlı bulunduğu sandık kurulu başkanlığına durumu yazı ile bildirir.

Bu madde uyarınca, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından kendilerine oy kullanma hakkı bulunduğuna ilişkin olarak belge verilen görevliler, bu belge ile görevli oldukları seyyar sandıkta oy verirler.

Seyyar sandık kurulu, bu madde kapsamında oy kullanan kimselerin ilgili belgelerini, oy verme işleminden önce alır. Bu belgeler, diğer seçim evrakı ile birlikte Örnek 88/A sayılı "Seyyar Sandık Kurulu Tarafından İlçe Seçim Kuruluna Teslim Edilecek Malzeme-yi Gösterir Tutanak" ile kurulun bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna teslim edilir.

Bu madde uyarınca oy kullanan seçmenlerin ad ve soyadları ile kimlik bilgileri, oy kullandıkları sandık seçmen listesinin sonuna yazılarak karşısına imzaları alınır.

Yukarıda sayılan seçmenlerin sayısı o sandık seçmen listesine dâhil edilmez; oy kullanan seçmenlerin toplamına dâhil edilir.

Seyyar sandık kurulunun oy verme işlemi bittikten sonra yapacağı işler

MADDE 24- Seyyar sandık kurulu, oy verme işlemi saat 17.00'den önce bitmişse saat 17.00'yi beklemeden; saat 17.00 itibarıyla seyyar sandık seçmen listesinde yer almasına rağmen adresine gidilemeyen seçmenler varsa, bu seçmenlerin adreslerine gidilerek oy vermeleri sağlandıktan sonra derhal ilişkilendirildiği sandığın bulunduğu yere hareket eder. Seyyar sandık kurulu saat 17.00'den önce oy verme işlemi tamamlamış ise, saat 17.00'ye kadar ilişkilendirildiği sandıkta bekler.

Seyyar sandık kurulu ile ilişkilendirilen sandık kurulu, seyyar sandık kurulu gelmeden ve uygunluk teslim tutanağı ile seyyar sandık kuruluna ait zarflar teslim alınmadan kendi sandığını açamaz.

Mühürlü seyyar oy sandığını saat 17.00'den sonra ilişkilendirildiği sandığın bulunduğu yerde ve bu sandıkta oy verme işlemi bittikten sonra açar. Sandıktan çıkan zarflar, seyyar sandık kurulu başkanı tarafından yüksek sesle iki defa sayılır. İki sayım arasında fark olursa, üçüncü sayım yapılarak sonucuna göre işlem yapılır ve seçimde kullanılan toplam zarf sayısı tespit edilir.

Bütün zarflar sayıldıktan sonra, geçerli olup olmaması yönünden aşağıdaki şekilde kontrol edilir.

- a) Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan,
 - b) "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" filigranı olmayan kâğıttan imal edilmiş olan,
 - c) Yüksek Seçim Kurulu amblemi olmayan,
 - ç) Üzerinde İlçe Seçim Kurulu mührü bulunmayan,
 - d) Üzerinde sandık kurulu mührü bulunmayan,
 - e) Tamamı yırtılmış olan,
 - f) Üzerinde İlçe Seçim Kurulu ve sandık kurulu mührü dışında herhangi bir mühür, imza, yazı, parmak izi veya herhangi bir işaret bulunan,
- zarflar geçersiz sayılır.

Ancak, üzerinde sandık kurulu mührü bulunmamasına rağmen Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranı, amblemi ve ilçe seçim kurulu mührü bulunan zarflar ile üzerinde leke veya çizik bulursa dahi bunun özel işaret koymak amacıyla yapıldığı kesin olarak anlaşılamayan zarflar geçerli sayılır.

İtiraza uğrayan zarflar ile itiraza uğramadan geçersiz sayılan zarflar, seyyar sandık kurulu başkanı tarafından bir kenara ayrılır. Seyyar sandık kurulu, bütün zarflar kontrol edildikten sonra, itiraza uğrayan zarfları inceleyerek, geçerli veya geçersiz sayılması yönünde kararını verir. Bundan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz oy zarflarının toplam sayısı ayrı ayrı **Seyyar Sandık Kurulunca Düzenlenecek Uygunluk Tespit Tutanağının** ilgili yerine işlenir.

Geçersiz zarflar seyyar sandık kurulunca paketlenir ve paketin üzeri mühürlenerek zarf sayısı yazılır. Bu zarflar saklanır ve kesinlikle açılmaz.

Bu işlemler yapıldıktan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz zarfların toplam sayısı ile oy kullanan seçmen sayısı karşılaştırılır.

Zarf sayısı, oy kullanan seçmen sayısına eşit veya eksik ise başkaca bir işlem yapılmaz.

Zarf sayısı, oy kullanan seçmen sayısından fazla ise eşitliği sağlamak için önce geçersiz zarf sayısı düşülür. Geçersiz zarf sayısının düşülmesi halinde de eşitlik sağlanmıyorsa, sandık kurulu başkanı geçerli zarflar arasından, eşitliği sağlayacak sayıda zarfı gelişi güzel çeker ve bu zarflar açılmadan derhal yakılarak imha edilir. İmha edilen zarf sayısı, **Seyyar Sandık Kurulunca Düzenlenecek Uygunluk Tespit Tutanağına** yazılır.

Bu tutanak seyyar sandık kurulu ile ilişkilendirilen sabit sandık kurulu tarafından beraberce imzalandıktan sonra seyyar sandık kurulunca paketlenen geçersiz zarflar ile geçerli sayılan zarflardaki kullanılan oylara ait oy zarfları ile uygunluk tespit tutanağının bir örneği ilişkilendirilen sandık kuruluna teslim edilir.

İlişkilendirilen sandık kurulu 135 sayılı Genelge uyarınca kendi sandığına ait zarf sayım ve tespitini yaptıktan sonra, oy sayımına geçmeden önce seyyar sandık kurulunun geçerli zarfları ile kendi sandığından çıkan geçerli zarfları karıştırarak oy sayımına geçer.

Seyyar sandık kurulundan teslim alınan geçerli zarfların sayısı ilişkilendirilen sandığın sandık sonuç tutanağının ilgili yerlerine işlenir.

Seyyar sandık kurulu malzemelerinin ilçe seçim kuruluna teslimi

MADDE 25- Yukarıdaki tüm işlemler bittikten sonra seyyar sandık kurulu başkanı tarafından, ilçe seçim kuruluna teslim edilmek üzere “TERCİH” veya “EVET” mühürleri mühür kesesine konulur.

Ayrıca, kullanılmayan birleşik oy pusulaları ve zarfların sayısı tutanağa (Örnek 88/A) geçirilerek bunlarla birlikte oy sandığı, sandık kurulu mühürleri ile diğer oy kullanma araç ve gereçlerini sandık kurulu başkanı ile ad çekme yoluyla belli edilecek siyasi partili en az iki üye tarafından hiçbir gecikmeye meydan verilmeksizin ve hiçbir yere uğranmaksızın en kısa zamanda, sandık kurulunun bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna Örnek 88/A sayılı “Seyyar Sandık Kurulu Tarafından İlçe Seçim Kuruluna Teslim Edilen Malzemeyi Gösterir Tutanak” ile teslim eder. Bu maddeye aykırı hareket edenler hakkında cezai kovuşturma yapılır.

Sandık kurulunun diğler üyeleri ile müşahitler de isterlerse ve taşıtta yer varsa veya taşıt kendileri tarafından sağlanırsa başkanla birlikte gidebilirler.

Hüküm bulunmayan haller

MADDE 26- Bu Genelge'de hüküm bulunmayan hallerde 135 sayılı Genelge'nin bu Genelge'ye aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

Dayanak

MADDE 27- Bu Genelge, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun, 6271 sayılı Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu ile 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu hükümlerine dayanılarak Yüksek Seçim Kurulunun 15.03.2023 tarih ve 2023/131 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

